

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra občanské výchovy a filosofie

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Hnutí ANO 2011 a jeden muž – od založení po současnost
ANO 2011 and its leader – since its establishment to the present

Natálie Laubová

Vedoucí práce: PhDr. Straceny Josef, CSc.

Studijní program: Základy společenských věd se zaměřením na vzdělávání

Studijní obor: Základy společenských věd se zaměřením na vzdělávání
se sdruženým studiem Český jazyk se zaměřením na
vzdělávání

2024

Prohlašuji, že jsem svou bakalářskou práci na téma „*Hnutí ANO 2011 a jeden muž – od založení po současnost*“ vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně a s použitím uvedené literatury a pramenů.

V Praze dne 27. 6. 2024

Natálie Laubová

Poděkování

Na tomto místě bych velice ráda poděkovala vedoucímu bakalářské práce, panu PhDr. Josefu Stracenému, CSc. za odborný dohled, trpělivost, vstřícnost, cenné poznámky a možnost častých osobních konzultací.

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá vznikem a působením hnutí ANO 2011 v České republice. Analyzuje předvolební kampaně a poté úspěšnost ve volbách, porovnává předvolební průzkumy s výsledky voleb. V práci je rozebírán výsledek hnutí ve volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky 2021, kdy ANO skončilo v opozici. Analyzuje, co bylo příčinou, zda to bylo vytvořením dvou koalic SPOLU a PirStan a antibabišovským programem, či určitý neúspěch hnutí v předvolební kampani, nebo též aférami a vystupováním předsedy hnutí Andreje Babiše. Pozornost je kladena také na program hnutí. Jedná se především o vytyčení nejdůležitějších témat, která se v programech objevují. Následuje jejich srovnávání a porovnávání proměn v čase a začínajícím cílením na určitou skupinu voličů. Dále se také zaměřuje na voličskou základnu (elektorát), kde zjišťuje, zda se nějakým způsobem za dobu vlády proměnila – například zda přebrala voliče spíše levicových či pravicových stran.

Klíčová slova: A. Babiš, hnutí ANO, personalizace politiky, politická strana, populismus

Abstract

The bachelor's thesis deals with the emergence and activities of the ANO 2011 movement in the Czech Republic. It analyses the pre-election campaigns and then the success in the elections, comparing pre-election polls with the election results. The thesis analyses the result of the movement in the elections to the Chamber of Deputies of the Parliament of the Czech Republic 2021, when ANO ended up in the opposition. It analyses what was the cause, whether it was the formation of two coalitions SPOLU and PirStan and the anti-Babiš programme, or a certain failure of the movement in the pre-election campaign, or also the affairs and performance of the movement's chairman Andrej Babiš. Attention is also paid to the movement's programme. It is primarily a matter of identifying the most important themes that appear in the programmes. This is followed by comparing and contrasting their changes over time and beginning to target a certain group of voters. It also looks at the voter base (electorate) to see if it has changed in any way over the period of the government – for example, whether it has taken over voters from more left-wing or right-wing parties.

Keywords: A. Babiš, ANO movement, personalisation of politics, political party, populism

OBSAH

ÚVOD	6
TEORETICKÁ ČÁST	8
ČESKÁ REPUBLIKA	8
1. POLITICKÁ STRANA	9
1.1. TYPY POLITICKÝCH STRAN	11
1.2. PODMÍNKY REGISTRACE	14
1.3. POPULISMUS	15
1.4. PERSONALIZOVANÁ POLITIKA.....	17
PRAKTICKÁ ČÁST	20
2. VZNIK Hnutí ANO	20
2.1. ZNAKY POPULISMU V Hnutí.....	20
2.2. PERSONALIZOVANÁ POLITIKA V Hnutí	21
3. VÝVOJ Hnutí ANO.....	22
3.1. VOLBY DO POSLANECKÉ SNĚMOVNY 2013	22
3.2. VOLBY DO POSLANECKÉ SNĚMOVNY 2017	25
3.3. VOLBY DO POSLANECKÉ SNĚMOVNY 2021	27
3.4. VOLBY DO EVROPSKÉHO PARLAMENTU 2019.....	31
3.5. PREZIDENSTKÉ VOLBY 2023	32
3.6. ČLENSKÁ ZÁKLADNA	35
4. ANDREJ BABIŠ	38
4.1. AGROFERT	39
4.2. HODNOCENÍ Hnutí ANO VYBRANÝMI POLITOLGY, POLITIKY A NOVINÁŘI.....	42
5. ANALÝZA VOLEBNÍCH PROGRAMŮ.....	44
5.1. VOLEBNÍ PROGRAM DO POSLANECKÉ SNĚMOVNY.....	45
5.2. VOLEBNÍ PROGRAM DO EVROPSKÉHO PARLAMENTU	49
5.3. SOUHRN DALŠÍCH TYPŮ VOLEBNÍCH PROGRAMŮ	50
5.4. PUBLIKACE ANDREJE BABIŠE	51
6. ELEKTORÁT	53
ZÁVĚR	61
ZKRATKY	63
ZDROJE	64

ÚVOD

Hnutí ANO pod tímto názvem vzniklo v roce 2011. Do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky je zvoleno již o dva roky později, v roce 2013. Je to jedna z posledních velkých stran, která v nynější historii vznikla a má stálé zastoupení ve Sněmovně. To byl také jeden z hlavních důvodů výběru tohoto tématu. Zajímalo mne, jaké jsou důvody úspěšnosti hnutí ANO v politice a co za těmito úspěchy stojí. Dalším důvodem bylo, že tato strana má značnou podporu v části společnosti. A momentálně zastává pozici nejvlivnější opoziční strany v České republice.

Cíl:

Cílem práce je popis a rozbor vzniku a vývoje hnutí ANO. Za tímto účelem byla vytvořena analýza voleb do Poslanecké sněmovny v letech 2013, 2017 a 2021. Výzkum se zaměřuje na Andreje Babiše a jeho roli ve společenském prostoru, protože hnutí lze převážně označit jako stranu jednoho muže. V neposlední řadě je zmíněn vývoj a proměny elektorátu hnutí ANO. Práce se zaměřuje na časové období od vzniku hnutí až po prezidentské volby v lednu roku 2023.

Metody:

Pro vznik práce bylo využito především popisů, komparací a analýz, které vznikly především z výsledků voleb zveřejněných Českým statistickým úřadem a průzkumů agentury Median. Informace zmíněné v práci jsou čerpány především z odborné politologické literatury, samotných materiálů hnutí ANO, novinových a internetových článků. Zhotovené grafy čerpají především z výsledků na webových stránkách www.volby.cz. Pro vzniklé tabulky byly východiskem prezentace předvolebních průzkumů do Poslanecké sněmovny (2013, 2017, 2021) agentury Median. Z webových stránek www.volby.cz byly převzaty také informace (procenta, výsledky) do analýz různých voleb.

Struktura:

První část práce je zaměřena převážně teoreticky, což je stěžejní pro následující část praktickou. Teoretická část je zaměřena především na obecné politologické termíny a témata. Zvláště pak na charakteristiku státu, politické strany, populismus a „nový“

populismus, personalizování politiky a typy elektorátu. Politická strana je zmíněna především v kontextu legislativního vzniku, významu, typů a podmínek registrace.

Na teorii následně navazuje stěžejní, praktická, část práce. Ta je zaměřena na samotné hnutí ANO. Jedná se především o vznik a vývoj hnutí, o vliv osoby předsedy Andreje Babiše, o problémy spojené s hnutím nebo samotným předsedou, např. Agrofert či Čapí hnízdo. V této části je rozebírán vývoj voličských preferencí. Ukazatelem jsou především výsledky z voleb do Poslanecké sněmovny. Pro vznik volebních analýz jsou použity volební programy (pro volby do PS, EP) a publikace A. Babiše. Poslední část je zaměřena na elektorát hnutí, kde jsou vyobrazeny charakteristické rysy voličů hnutí ANO a popsán vývoj voličských preferencí – příliv a odliv voličů různých věkových kategorií, různého dovršeného vzdělání a různého sociálně-ekonomického postavení.

TEORETICKÁ ČÁST

ČESKÁ REPUBLIKA

Česká republika se označuje za demokratický liberální stát. Principem této formy demokratického vládnutí je omezený stát, který je vyvažován ideálem souhlasu lidu. Liberálnost je pojem, který v sobě zahrnuje vnější i vnitřní síť brzd vůči státu, které zajišťují svobodu a občanům poskytují ochranu před státem. Druhý pojem, demokratičnost, značí oporu o systém pravidelných a konkurenčních voleb, které se vyznačují všeobecným volebním právem, rovností a dělbou státní moci. Nejvýraznějším rysem liberální demokracie je vládnutí ústavní, které se opírá o právní pravidla. Dalším rysem je zajištění záruky občanských svobod a individuálních práv nebo také institucionální fragmentace a zřetelný systém brzd a protivah. Důležitá je právě pravidelnost konaných voleb, které respektují zásadu „jeden člověk, jeden hlas; jeden hlas, jedna hodnota“, zachování soutěže politických stran a politického pluralismu nebo také udržení tržního hospodářství, které je založené na soukromém podnikání.¹

Demokracie v České republice může být označována také jako zastupitelská, jejímiž základními charakteristikami jsou omezenost a nepřímost. Omezená je z důvodu, že participace veřejnosti na vládnutí je jen občasná a krátkodobá. Omezuje se pouze na volební akt jednou za několik let, přičemž záleží na typu voleb. Nepřímost spočívá v tom, že veřejnost sama moc nevykonává, ale pouze volí ty, kdo budou vládnout za ni a jejím jménem. S tím je spojen typický pojem vycházející z této definice – mandát vzešlý z voleb. Tento pojem označuje reprezentaci, která vytváří spolehlivou a účinnou vazbu mezi vládoucími a ovládanými. Zastupitelská demokracie se vyznačuje prakticky uskutečnitelnou formou demokracie, zbavuje občany břemene rozhodování a umožňuje dělbu práce v politice, umožňuje vložit vládnutí do rukou odborněji vzdělaných se znalostmi a zkušenostmi, udržuje si stabilitu a vytváří kompromis.²

¹ HEYWOOD, Andrew. Liberální demokracie. In: *Politologie*. 3. vyd. Přeložil Zdeněk MASOPUST. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, s. 51.

² HEYWOOD, Andrew. Přímá a zastupitelská demokracie. In: *Politologie*. 3. vyd. Přeložil Zdeněk MASOPUST. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, s. 98; MOUNK, Yascha. *Lid versus demokracie: proč je naše svoboda v ohrožení a jak ji zachránit*. V českém jazyce vydání první. *Globus (Prostor)*. Praha: Prostor, 2019.

V posledních desetiletích je pro Českou republiku typická forma multipartijních systémů. To znamená, že spolu soutěží více než dvě politické strany, čímž vzrůstá pravděpodobnost koalic. Předností tohoto systému je, že ve vládě se kvůli koalicím zachovávají vnitřní brzdy a protiváhy, upřednostňuje se diskuze a vyjednávají se kompromisy. Kritici často označují za negativum koaličního systému právě vytváření koalic. Závažnějším problémem je však možná vnitřní rozpolcenost koaliční vlády, která se stává nestabilní z důvodu nedostatečného věnování se úkolům spojeným s vládnutím. Potíže mohou nastat také nadmírou umírněnosti a vyjednáváním kompromisů, kdy se přestanou nabízet zřetelné ideologické alternativy. Tento systém může vést k nadměrnému zastoupení středových stran a středových zájmů, a to především v případě, že je jedním z koaličních partnerů větší strany konzervativní či socialistická strana nebo malá středová strana.³

1. POLITICKÁ STRANA

Politický systém je složen z mnoha politických stran a politických hnutí. Politická strana se vyznačuje skupinou lidí, která je organizována s cílem získat moc. To se uskutečňuje převážně volbami. Politologie uvádí čtyři charakteristické rysy, které jsou typické pro stranu a které se nedají zaměnit s žádnými jinými zájmovými skupinami či společenskými hnutími. (1) Strany vždy usilují o výkon vládní moci. Docílí toho získáním politických funkcí. Pokud se jedná o strany malé, ty mohou využít volby k tomu, aby získaly určitou politickou platformu. (2) Dále se vyznačují organizovaným formálním členstvím, které je spojeno zpravidla se „stranickou legitimitou“. (3) Pro strany je typické, že se zaměřují na vícero problémů a řeší všechna hlavní témata vládní politiky. Některé malé strany se mohou zaměřovat pouze na jedno téma, pak se podobají zájmovým skupinám. (4) Dalším charakteristickým rysem je sjednocenost, která se vyznačuje společenskými politickými preferencemi a celkovou ideologickou identitou.⁴ Strany

³ HEYWOOD, Andrew. Multipartijní systémy. In: *Politologie*. 3. vyd. Přeložil Zdeněk MASOPUST. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, s. 333-334; NOVÁK, Miroslav. Počet stran: c) Více než dvě strany: Multipartismus a volební systémy. In: *Systémy politických stran: Úvod do jejich srovnávacího studia*. Praha: SOCIOLOGICKÉ NAKLADATELSTVÍ, 1997, s. 132-136.

⁴ HEYWOOD, Andrew. Politická strana. In: *Politologie*. 3. vyd. Přeložil Zdeněk MASOPUST. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, s. 316; NOVÁK, Miroslav. Co jsou politické strany a jak vznikly: Definice politických stran. In: *Systémy politických stran: Úvod do jejich srovnávacího studia*. Praha: SOCIOLOGICKÉ NAKLADATELSTVÍ, 1997, s. 21-24.

v politickém systému zastávají mnoho funkcí. Jsou prostředkem reprezentace, formování politických elit, zapojování do politiky, formulování cílů a vládní politiky, artikulace a agregace zájmů, mobilizace a socializace voličstva a organizování procesů vládnutí a vztahů mezi institucemi. Organizace a struktura stran významně ovlivňuje distribuci moci ve společnosti. Stranická demokracie se může projevat značným rozptýlením moci ve straně či koncentrováním moci v rukou volených a veřejnosti odpovědných členů strany. Stranické systémy tvoří širší politický proces. Ovlivňují škálu a povahu výběru, který má elektorát k dispozici, a mají vliv na soudržnost a stabilitu vlád. Strukturují vztahy mezi exekutivou a shromážděním, vytvářejí sklon ke konfliktu nebo ke konsensu a modelují celkovou podobu politické kultury. Je možné spatřovat krizi politiky stran v poklesu počtu stranických členů a jejich angažovanosti i v nárůstu „protistranických“ skupin a hnutí. Nabízí se vysvětlení související s pocity veřejnosti, že strany jsou poznamenány mocí, ambicemi, zkorumpovaností a v neposlední řadě častou neschopností některých vlád plnit své sliby.⁵ V České republice se neuvádí rozdíl mezi politickou stranou a politickým hnutím. Od těchto dvou pojmů se odlišují pouze zájmové skupiny a společenská hnutí.

Zájmové skupiny jsou organizovaná sdružení, která usilují o ovlivnění politické linie nebo politického opatření vlády. Odlišují se tím, že se snaží ovlivňovat vládní moc spíše nepřímou než ji získat nebo uplatňovat. Zaměřují se na úzkou problémovou oblast. Pověštinou jim jde o konkrétní věc nebo o zájmy konkrétní skupiny. Od společenských skupin se odlišují větší mírou organizovanosti.⁶ Společenská hnutí představují zvláštní formu kolektivního jednání, které je motivováno převážně postoji a aspiracemi členů, kteří jednají v rámci velice vágní organizační struktury. Vyznačují se vysokým stupněm oddanosti věci a politického aktivismu, který nemusí souviset s formální organizovaností. Nová společenská hnutí mají schopnost přitahovat mladé lidi, kteří mají zájem o veřejný život.⁷

⁵ NOVÁK, Miroslav. Co jsou politické strany a jak vznikly: Funkce stran. In: *Systémy politických stran: Úvod do jejich srovnávacího studia*. Praha: SOCIOLOGICKÉ NAKLADATELSTVÍ, 1997, s. 41-43; HEYWOOD, Andrew. Shrnutí. In: *Politologie*. 3. vyd. Přeložil Zdeněk MASOPUST. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, s. 337.

⁶ HEYWOOD, Andrew. Zájmová skupina. In: *Politologie*. 3. vyd. Přeložil Zdeněk MASOPUST. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, s. 342, 348, 359.

⁷ HEYWOOD, Andrew. Společenské hnutí. In: *Politologie*. 3. vyd. Přeložil Zdeněk MASOPUST. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, s. 356, 359.

1.1. TYPY POLITICKÝCH STRAN

Existují různé typy klasifikace politických stran. Jedním z nich je rozdělení podle ideologické hodnoty. Jedná se rozřazení do levice a pravice. Levicové strany se vyznačují zájmem o změnu, a to formou sociální reformy či celkové ekonomické transformace. Podporují sociálně slabší a znevýhodněné obyvatele, ve svých názorech upřednostňují státní zásahy a kolektivismus. Typickým rysem je vyznávání hodnot svobody, rovnosti, bratrství, práva, pokroku, reformy a internacionalismu. Pravicové strany mají charakteristiku zcela odlišnou. Podporují již zavedený společenský řád – snaží se o kontinuitu. Cílovou skupinou jsou pro ně zejména podnikatelé a střední třídy. Zastávají trh a individualismus. Vyznačují se autoritou, hierarchií, řádem, povinnostmi a tradicí. Dnes je již toto rozřazení spíše zavádějící, protože definice pravice a levice se během doby měnila a na základě odlišností politických systémů se mění i sama definice.⁸

Dle citací Beyma ve Fialově knize *Teorie politických stran* je zřejmé, že cíle stran lze objasnit pouze s ohledem na zařazení strany k některé ze „stranických rodin“. Toto zařazení je možné provádět pouze na základě odpovídající programové analýzy. Ta je schopna rozlišit mezi zásadními koncepcemi, které dávají návod k jednání stran, a pouhými taktickými ústupky v programech.⁹ Beyme dospěl ke klasifikaci devíti ideologických rovin, které tvoří:

- liberální a radikální strany,
- konzervativní strany,
- socialistické a sociálně demokratické strany,
- křesťansko-demokratické strany,
- komunistické strany,
- rolnické strany,
- regionální a etnické strany,
- krajně (extrémně) pravicové strany a

⁸ HEYWOOD, Andrew. Politické spektrum. In: *Politologie*. 3. vyd. Přeložil Zdeněk MASOPUST. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, s. 319-320; NOVÁK, Miroslav. Počet stran: c) Více než dvě strany: Typy dualistických rozštěpení v systémech mnoha stran. In: *Systémy politických stran: Úvod do jejich srovnávacího studia*. Praha: SOCIOLOGICKÉ NAKLADATELSTVÍ, 1997, s. 108.

⁹ FIALA, Petr a Maxmilián STRMISKA. Ideologické dimenze. In: *Teorie politických stran*. Brno: Barrister & Principal, 1998, s. 97. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:f844ff50-3598-11e4-8e0d-005056827e51>

- ekologické strany.

Toto rozdělení je možno s výjimkami považovat za stále aktuální.¹⁰ A. Lijphart také vymezil sedm tzv. ideologických dimenzí, v nichž probíhají střety stran. Tyto dimenze fungují tehdy, pokud je konfliktní ideologická dimenze trvalejšího charakteru. Mezi ně patří:

- socioekonomická dimenze,
- náboženská dimenze,
- kulturně-etnická dimenze,
- městske-venkovská dimenze,
- dimenze podpory režimu,
- zahraničně politická dimenze a
- postmaterialistická dimenze.¹¹

Pro potřeby srovnání vládních stran ve dvaceti zemích vymezili Budge s Kemanem pět rodin politických stran, přičemž diferencovali:

- konzervativní strany,
- liberální strany,
- náboženské strany,
- socialistické strany a
- strany reprezentující primární zájmy určité skupiny (= agrární strany).¹²

Jak je patrné, většina diferencí se jeví velice podobně, ba dokonce stejně. Rozdělení stran do „politických rodin“ se z velké části neliší.

¹⁰ FIALA, Petr a Maxmilián STRMISKA. Ideově-programatická typologie a ideologické rodiny. In: *Teorie politických stran*. Brno: Barrister & Principal, 1998, s. 89. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:f844ff50-3598-11e4-8e0d-005056827e51>

¹¹ FIALA, Petr a Maxmilián STRMISKA. Ideologické dimenze. In: *Teorie politických stran*. Brno: Barrister & Principal, 1998, s. 98. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:f844ff50-3598-11e4-8e0d-005056827e51>

¹² FIALA, Petr a Maxmilián STRMISKA. Typologie jako alternativa teorie. In: *Teorie politických stran*. Brno: Barrister & Principal, 1998, s. 115. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:f844ff50-3598-11e4-8e0d-005056827e51>

Další klasifikace dělí strany na kádrové a masové. Toto rozlišení je jedním z nejběžnějších. Strany, které jsou označovány jako kádrové, jsou tvořené povětšinou straníky. Tito straníci jsou vyškolení a profesionální. Právě od nich se očekává vysoká míra politické angažovanosti a doktrinární ukázněnosti. Kádrové strany se opírají o politicky aktivní elitu, která je schopná nabídnout masám ideologické vedení. Naopak u masových stran je kladen důraz na početné členstvo a vytváření široké voličské základny. Nad ideologii a politické přesvědčení staví získávání členů a organizaci. U tohoto typu strany se členstvo obvykle na jejich činnostech podílí v malé míře a na principech a cílech se shoduje jen obecně.¹³

Další možností rozdělení typů stran je na strany reprezentativní a integrativní. U reprezentativních stran je jedna z hlavních funkcí spatřována ve schopnosti zajišťování voličských hlasů. Opakem jsou strany integrativní, které chtějí spíše masy mobilizovat, vychovávat a inspirovat než jen reagovat na jejich problémy.¹⁴ V jiném případě se strany mohou dělit na ústavní a revoluční. Pro strany ústavní je typické respektování práva a nároků ostatních stran. Tyto strany fungují v rámci pravidel a omezení. Uznávají rozdíl mezi stranou a státem. Respektují také rozdíl mezi stranou, která je u moci, a mezi státními institucemi, které jsou formálně nezávislé a politicky neutrální. Dodržují pravidla volební soutěže. Naopak strany revoluční se označují jako protisystémové nebo protiústavní. Snaží se získat moc a rozbít stávající ústavní strukturu. V některých případech jsou právě revoluční strany formálně zakazovány, jsou označovány za „extremistické“ nebo „antidemokratické“. Pokud mají možnost se dostat k moci, tak se z nich stanou strany „vládnoucí“ nebo režimní, které se snaží potlačovat konkurenční strany a vytvářet si trvalý vztah se státním mechanismem.¹⁵

Většina nynějších vznikajících stran patří do kategorie „catch-all parties“. Tento název pochází od právníka Otta Kirchheimera z roku 1966. Označují se tak strany se širokým záběrem, které se snaží o získání všech typů voličů. Tyto strany výrazně omezují

¹³ HEYWOOD, Andrew. Typy politických stran. In: *Politologie*. 3. vyd. Přeložil Zdeněk MASOPUST. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, s. 317; NOVÁK, Miroslav. Geneze a problémy českého stranického systému. In: NOVÁK, Miroslav a Tomáš LEBEDA. *Volební a stranické systémy: ČR v mezinárodním srovnání*. Dobrá Voda: Aleš Čeněk, 2004, s. 263-267.

¹⁴ HEYWOOD, Andrew. Typy politických stran. In: *Politologie*. 3. vyd. Přeložil Zdeněk MASOPUST. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, s. 318.

¹⁵ Tamtéž, s. 318-319.

své ideologické zaměření, aby mohly oslovit co největší počet voličů. Od klasické masové strany se odlišují tím, že zdůrazňují vedení, často s vůdčí osobností, a jednotu na úkor role jednotlivých členů. Neopírají se o konkrétní společenskou třídu či skupinu, ale snaží se především o vytváření rozsáhlých koalic podpory.¹⁶

1.2. PODMÍNKY REGISTRACE

Zákon č. 424/1991 Sb. (Zákon o sdružování v politických stranách a politických hnutích)¹⁷ uvádí, že politické strany a politická hnutí slouží občanům k výkonu sdružovacího práva za účelem jejich účasti na politickém životě společnosti. Jedná se tedy o vytváření zákonodárných sborů, orgánů vyšších samosprávných celků a orgánů místní samosprávy. Právní úprava nedefinuje žádným způsobem rozdíl mezi politickou stranou a politickým hnutím. Pro založení politické strany na českém území je zapotřebí nejméně třech občanů České republiky, kteří dovrší věku osmnácti let. Členy strany mohou být také pouze občané České republiky starší osmnácti let. Ti musí být členem pouze jedné strany nebo jednoho politického hnutí. Písemný návrh na registraci strany či hnutí se podává buď prostřednictvím pošty, nebo osobně na Ministerstvo vnitra. Písemný návrh musí obsahovat jména, příjmení, data narození a bydliště všech členů přípravného výboru, který musí být všemi členy podepsán. Nutné je uvést zmocněnce, který má následné právo jednat. Dále musí návrh obsahovat petici alespoň jednoho tisíce občanů, kteří požadují vznik strany či hnutí. Ti musí uvést své jméno, příjmení, datum narození, bydliště a podpis. Sběr podpisů nelze zřídit elektronicky. Návrh je tvořen také předložením stanov politické strany nebo politického hnutí ve dvou vyhotoveních. Musí obsahovat název a zkratku strany či hnutí, sídlo (název obce, poštovní směrovací číslo, číslo popisné, číslo orientační, název ulice nebo náměstí, byl-li přidělen), programové cíle, práva a povinnosti členů, ustanovení o organizačních jednotkách (vymezení rozsahu, v němž mohou ve prospěch strany majetek nabývat, hospodařit a nakládat s ním), orgány (včetně orgánů statutárních, rozhodčích a revizních, způsob jejich ustanovení a vymezení jejich oprávnění), způsob jednání a podepisování se statutárními orgány (zda je činnost

¹⁶ HEYWOOD, Andrew. Typy politických stran. In: *Politologie*. 3. vyd. Přeložil Zdeněk MASOPUST. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, s. 317-318.

¹⁷ Zákon č. 424/1991 Sb.: Zákon o sdružování v politických stranách a v politických hnutích. In: *Zákony pro lidi - Sbírka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění* [online]. AION CS, 2010–2024 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-424>

právních úkonů jménem strany a hnutí umožněna i jiným členům či pracovníkům), zásady hospodaření, způsob stanovení členských příspěvků, způsob naložení s majetkovým zůstatkem (který by nastal, pokud by došlo ke zrušení strany a hnutí a nepřipadl by státu). Správní poplatek se v České republice za podání návrhu na registraci neplatí. Pokud nemá návrh potřebné náležitosti nebo obsahuje údaje neúplné či nepřesné, dojde ze strany ministerstva k upozornění nejpozději do pěti dnů od doručení návrhu na registraci. Řízení o registraci nemůže proběhnout, dokud nebudou odstraněny nedostatky. Poté provede ministerstvo registraci do patnácti dnů od zahájení řízení. Není-li zmocněnci přípravného výběru do třiceti dnů od podání návrhu na registraci doručeno rozhodnutí o odmítnutí registrace, vznikne nová strana nebo hnutí, která je platná ode dne následujícího. Tento den je také dnem registrace. Registrace se provádí zápisem strany nebo hnutí do Rejstříku stran a hnutí.¹⁸ Strany a hnutí jsou právníckými osobami. Státní orgány mohou do jejich postavení a činnosti zasahovat jen na základě zákona a v jeho mezích.¹⁹

1.3. POPULISMUS

Populismus podle Wenera-Müllera je specifická moralistická představa politiky neboli způsob vnímání politického světa, který staví morálně čistý a plně sjednocený, ale nakonec fiktivní, lid proti elitám, které jsou považovány za zkorumpované. Kritika elit je nutná. Populisté jsou vždy antipluralistní, tvrdí, že jen a pouze oni zastupují lid. Pokud nemají populisté sami moc, ostatní politiky označují jako nemorální a zkorumpované elity.²⁰ Dle charakteristiky populismu jsou pouze někteří lidé skutečnými lidmi.²¹ Typická pro populismus je snaha říci na veřejnosti to, co autentičtí lidé slyšet chtějí. Obvykle se jedná o výroky o obecném dobru, které se může jednoduše zavést jako politika. Důležité

¹⁸ MINISTERSTVO VNITRA (MV). Občanské aktivity: Registrace politické strany nebo politického hnutí. In: MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Úvodní strana – Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. c2024 Ministerstvo vnitra České republiky [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/obcanske-aktivity-118893.aspx?q=Y2hudW09Ng%3D%3D>

¹⁹ Zákon č. 424/1991 Sb.: Zákon o sdružování v politických stranách a v politických hnutích. In: *Zákony pro lidi – Sběrka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění* [online]. AION CS, 2010–2024 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-424>

²⁰ MÜLLER, Jan-Werner. Jazyk populistů. In: *Co je to populismus?* Přeložil Markéta HOFMEISTEROVÁ. Praha: Dybbuk, 2017, s. 32.

²¹ Tamtéž, s. 33.

je vyjádření jediné a správné politiky. Z těchto důvodů je populismus velmi často spojován s myšlenkou přílišného zjednodušování politických výzev.²²

Ve stati Daniela Prokopa, který se tématu populismu dlouhodobě věnuje, se jako definice populismu uvádí, že se jedná o vytváření distancí mezi běžným lidem a elitami, které lidu něco neoprávněně diktují a jednají proti jejich zájmům. Dalším rysem je strategie, která se snaží odvést pozornost od konfliktů v ekonomické sféře ke kulturním válkám. Specifická je také snaha manipulovat s pojmy typu tradiční, běžné a ožité. Ve smyslu nějakého našeho přivlastňování (naše, domácí) v opozici k tomu, co je pro nás cizí. Tento prvek velmi často slouží k umělému stmelování lidí s odlišnými názory a zájmy. Z těchto sdružených lidí se stává jediná nediferencovaná masa. D. Prokop užívá pojem nový populismus, ten vzniká v důsledku proměn společnosti v několika posledních dekadách. Typické jsou pro něj čtyři procesy. V prvním bodě autor konstatuje, že populismus pracuje s důrazem na význam národa či obnovu bývalé velikosti vlastní země. Toto je důsledkem opuštění od víry v klasická náboženství i od moderních politických ideologií, které se již vyčerpaly a nikoho neoslovují. Druhým procesem je vznik postindustriální společnosti. Likvidace průmyslového sektoru vedla k tomu, že ze členů klasické dělnické třídy se začali stávat nevoliči. V tuto chvíli se na scénu dostávají populisté, kteří mají snahu tyto nevoliče zmobilizovat a přesvědčit. V poslední době se využívalo především tématu migrace. Třetím bodem je fragmentace společnosti. Dochází k úbytku voličů tradičních stran, ale také k tříštění politického spektra. Populisté se této situaci dokáží vyhnout, protože používají fikci „běžného lidu“, tudíž jim spíše voličské hlasy přibývají. Čtvrtým procesem je nástup vizuálních a nových médií. Dochází k rychlému a zjednodušenému pohledu na věc, což populistům vyhovuje.²³

Nebezpečí populismu, podle Valtera Ötsche, znamená odbourávání demokratických standardů, pravidel a obecně tradiční demokracie. Pro tradiční demokracii je potřeba vícero mocenských systémů, vah a protivah. Populistické uvažování funguje tak, že se odvolává na lid, a ne na nadřazený systém pravidel. Jedná se o systém založený na

²² MÜLLER, Jan-Werner. Jazyk populistů. In: Co je to populismus? Přeložil Markéta HOFMEISTEROVÁ. Praha: Dybbuk, 2017, s. 36-37.

²³ PROKOP, Daniel, Právo, SALON. Anatomie populismu. Daniel Prokop a jeho Úvod do praktické sociologie. In: *Novinky.cz - nejčtenější zprávy na českém internetu* [online]. ©2003-2024 Borgis a.s., 15. srpna 2018 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/kultura-salon-anatomie-populismu-daniel-prokop-a-jeho-uvod-do-prakticke-sociologie-40056562>

personalizaci. Vyprofiluje se zde jedinec, který svou legitimitu odvozuje z vůle lidu. Tím je tedy populistický vůdce nebo vůdkyně, ve většině případů jsou to spíše muži.²⁴

1.4. PERSONALIZOVANÁ POLITIKA

Dnešní moderní politika je do značné míry personalizována. Tato míra roste s tím, jak individuální charakteristiky voličů a kandidátů získávají na větším významu v politickém diskurzu. Jednotliví politici získávají vyšší důležitost ve výběru voličů, v mediálním pokrytí politiky a v životě politických stran, kde je na strany pohlíženo s rostoucí nedůvěrou. Voliči povětšinou hlasují pro kandidáty, jejichž charakteristiky se co nejvíce podobají jejich vlastním.²⁵ O personalizaci politiky se začalo hovořit v 60. letech 20. století. Vzestup zájmu o jednotlivce je svázán především s procesy v druhé polovině 20. století. O těchto procesech se souhrnně mluví jako o socio-ekonomické a technologické modernizaci (Swanson a Mancini). Důraz je většinou kladen na samotného kandidáta, ne na subjekt, který reprezentuje. S tím vzrostl zájem o individualitu voliče.²⁶ Tato personalizace je spjata s rozvojem moderních médií, především televizního vysílání, internetu a nových médií. Televize se stala dominantním zdrojem národních a mezinárodních politických zpráv. Její nástup znamenal snahu politických vůdců a představitelů budovat vlastní obraz a řídit sebe prezentaci. Snaží se o vytvoření vlastního mediálního obrazu, který co možná nejvíce zaujme voliče a mobilizuje je k volbě daného politika. Toho voliči porovnávají se svou osobní charakteristikou. Osobnost kandidáta se

²⁴ NERAD, Filip. Populismus je systém založený na personalizaci, říká odborník. Jeho nástupu pomohla i finanční krize. In: *IROZHLAS – spolehlivé a rychlé zprávy* [online]. c1997-2024 Český rozhlas, 17. června 2021 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zivotni-styl/spolecnost/populismus-andrej-babis-walter-otsch-rozhvor_2106171800_zuj; MOUNK, Yascha. *Lid versus demokracie: proč je naše svoboda v ohrožení a jak ji zachránit*. V českém jazyce vydání první. *Globus (Prostor)*. Praha: Prostor, 2019; URBINATI, Nadia. *Znetvořená demokracie: mínění, pravda a lid*. Přeložil Jan BÍBA. *Politeia (Karolinum)*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2018.

²⁵ VOŽENÍLKOVÁ, Marcela. Koncern personalizace politiky. In: *Personalizace politiky v České republice*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Mezinárodní politologický ústav, 2018, s. 16.

²⁶ VOŽENÍLKOVÁ, Marcela. Kořeny personalizace politiky: Individualizace. In: *Personalizace politiky v České republice*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Mezinárodní politologický ústav, 2018, s. 18.

stává důležitější než politické cíle.²⁷ Tento typ personalizovaných volebních rozhodnutí je typický pro země postkomunistické (Karvonen).²⁸ Barisione uvádí čtyři podmínky pro personalizaci politiky v postkomunistických zemích. První z nich je strukturální omezení – instituce, politika, prostředí, média. Další podmínkou jsou politické příležitosti, především způsobené ekonomickou situací, krizí systému nebo stylem kampaně. Třetím faktorem je individuální umírněnost, to znamená přítomnost segmentů orientovaných na lídra. Poslední podmínka se zabývá proměnou image – vlastnostmi lídra.²⁹ V případě České republiky se za nejdůležitější faktor považuje existence silného antistranictví, s čímž souvisí volební kolísavost. Dalším významným faktorem je obecná delegitimizace politických institucí, které fungují v rámci parlamentní formy vlády. Uvádí se několik důvodů, které vysvětlují nízkou míru důvěry v politické instituce v postkomunistických zemích. Obyvatelé mohou být nespokojeni s novou postkomunistickou elitou, s důsledky ekonomických reforem, s korupcí atd. Z toho plyne důsledek negativního vnímání politické reprezentace v podobě stran a zpochybňování jejich působení.³⁰ Personalizace je v českém politickém systému obsažena již od svých počátků (od 90. let 20. století). Strany, které v této době vznikaly, měly většinou málo početnou členskou základnu, slabé organizační struktury a nedostatečně identifikované voliče.³¹ Snaha o změnu se děje právě pomocí personalizování v politice. Personalizace je reakcí na krizi důvěry v demokracii, na nespokojenost voličů s politickým procesem a demokratickou kulturou. Tato změna má vést k vyšší odpovědnosti zvolených politických zástupců, k obnovení důvěry v politickou kulturu a demokracii.³² Mnoho autorů (např. Frank Ankersmit, Mark Wheeler) tvrdí, že personalizace politiky je trendem, který obnáší negativní důsledky pro

²⁷ VOŽENÍLKOVÁ, Marcela. Kořeny personalizace: Rozvoj moderních médií. In: *Personalizace politiky v České republice*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Mezinárodní politologický ústav, 2018, 22-23.

²⁸ VOŽENÍLKOVÁ, Marcela. Kořeny personalizace politiky v nových demokraciích. In: *Personalizace politiky v České republice*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Mezinárodní politologický ústav, 2018, s. 24.

²⁹ Tamtéž, s. 25.

³⁰ Tamtéž, s. 25.

³¹ Tamtéž, s. 25-26.

³² Tamtéž, s. 26.

demokracii.³³ Existuje šest oblastí, kde můžeme tyto změny v procesu personalizace politiky pozorovat: instituce mají možnost se více zaměřit na jednotlivce než na kolektiv; způsob prezentace politiky se může zaměřit na roli jednotlivých politiků; možnost vnímání politiky jako soutěže mezi individuálními politiky a lídry; utváření voličských preferencí a volby na základě vnímání a hodnocení jednotlivých politických aktérů, přičemž toto rozhodnutí může určovat výsledky voleb; vztahy moci mezi politikou a společností se utvářejí také právě na základě individuálních charakteristik politiků.³⁴ Samotná personalizace a přesun pozornosti na lídra přináší otázky ohledně populismu a růstu moci lídrů. Ti se stávají programem a voliči se rozhodují na základě osobních sympatií.³⁵ Ve třetí generaci (Kopeček, Svačinová) se utvořila nová politická hnutí – ANO, Úsvit, Věci veřejné.³⁶ Šárovec hnutí ANO identifikuje jako projekt novosti. Ta se vyznačuje slabou ideologickou motivací, ale zároveň snahou o vstup do té části politického spektra, která je již reprezentována jinými politickými stranami. Strany založené na projektu novosti neaspirují na to, být zachránci ideologie.³⁷ Personalizace je vnímána jako vhodný nástroj či strategie k mobilizaci masové podpory a překonání organizačních překážek. Silný a charakteristický lídr má možnost kompenzovat nedostatek institucionálních struktur uvnitř strany, ale také nepevné ideologické zakotvení.³⁸

³³ VOŽENÍLKOVÁ, Marcela. Kritika důsledků personalizace politiky. In: *Personalizace politiky v České republice*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Mezinárodní politologický ústav, 2018, s. 35.

³⁴ VOŽENÍLKOVÁ, Marcela. Typy personalizace politiky. In: *Personalizace politiky v České republice*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Mezinárodní politologický ústav, 2018, s. 34-35.

³⁵ VOŽENÍLKOVÁ, Marcela. Populismus. In: *Personalizace politiky v České republice*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Mezinárodní politologický ústav, 2018, s. 40.

³⁶ VOŽENÍLKOVÁ, Marcela. Institucionální personalizace. In: *Personalizace politiky v České republice*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Mezinárodní politologický ústav, 2018, s. 81.

³⁷ Tamtéž, s. 81-82.

³⁸ VOŽENÍLKOVÁ, Marcela. Strany na ústupu, lídři na vzestupu?. In: *Personalizace politiky v České republice*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Mezinárodní politologický ústav, 2018, s. 205-206.

PRAKTICKÁ ČÁST

2. VZNIK HNUTÍ ANO

Hnutí ANO 2011 má ve svém názvu rok oficiálního vzniku. Dnes již nalezneme název hnutí ale bez zmínění roku. Andrej Babiš ho založil po celostátní politické krizi, která vyvrcholila složením úřednické vlády pod vedením Pavla Fischera. Sám Andrej Babiš uvádí, že vytvoření jeho hnutí bylo právě reakcí na dění v České republice v první dekádě 21. století.³⁹ Rozdíl mezi politickým hnutím a politickou stranou není v České republice příliš markantní.⁴⁰ Nejprve v roce 2011 ustanovil Andrej Babiš občanské sdružení Akce nespokojených občanů, které se v následujícím roce přeformulovalo na politické hnutí pod zkratkovým názvem ANO 2011 a v květnu 2012 bylo zaregistrováno do Rejstříku politických stran a hnutí.⁴¹ Hlavními uvedenými cíli po vzniku hnutí bylo, že se zaslouží o fungující stát a odstraní boj s korupcí.⁴² Korupce byla typická pro vlády ODS i ČSSD.

2.1. ZNAKY POPULISMU V HNUTÍ

Většina odborníků uvádí, že ANO 2011 představuje novou podobu moderního populismu.⁴³ To se projevuje především neustálým hledáním si nepřátel, nenabízením

³⁹ BABIŠ, Andrej. *O čem sním, když náhodou spím*. Praha: [Andrej Babiš], 2017.

⁴⁰ MINISTERSTVO VNITRA (MV). Občanské aktivity: Registrace politické strany nebo politického hnutí. In: MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Úvodní strana – Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. c2024 Ministerstvo vnitra České republiky [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/obcanske-aktivity-118893.aspx?q=Y2hudW09Ng%3D%3D>

⁴¹ MINISTERSTVO VNITRA (MV). Rejstřík politických stran a politických hnutí: Politické hnutí. In: MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Úvodní strana – Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. c2024 Ministerstvo vnitra České republiky [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: https://aplikace.mvcr.cz/seznam-politickyh-stran/Vypis_Rejstrik.aspx?id=368

⁴² TABERY, Erik. Andrej Babiš: Politické prostředky. In: *Opuštěná společnost: česká cesta od Masaryka po Babiše*. V Praze: Paseka, 2017, s. 232-233.

⁴³ Např.: D. Prokop, A. Drda (<https://hlidacipes.org/adam-drda-babisem-to-nezacalo-cesky-populismus-a-evropa/>), P. Guasti (<https://www.stream.cz/prostor-x/guasti-boj-dobra-a-zla-ma-tradici-v-antikomunismu-populisticka-retorika-je-v-cesku-mainstream-64629763>)

reálných řešení či programem nahrazeným proklamacemi, např. „prostě to zařídíme“.⁴⁴ Hnutí zpochybňovalo porevoluční směřování České republiky, odmítalo již existující strany (označované za zkorumpované), nenabízelo téměř žádný program kromě líbivých sloganů, za kterými si každý mohl představit, co chtěl.⁴⁵ Příkladem může být návrh Andreje Babiše, aby lidé v referendu vybírali trasu dálnic. Důvodem měla být pomalá výstavba, která byla způsobena možným odvoláváním se majitelů pozemků, což souviselo s vlastnickými právy. V těchto návrzích se opírá o Švýcarské modely, ovšem v České republice jsou spíše jen hrou na posilování svobodné volby.⁴⁶ Populismus také staví na silném a charakteristickém lídrovi, který nahrazuje program a autoritativně určuje vše, co se uvnitř hnutí odehrává.⁴⁷ Pro Českou republiku je charakteristická politická antikorektnost. To napomáhá k zastrahování lidí s opačným názorem.⁴⁸

2.2. PERSONALIZOVANÁ POLITIKA V HNUTÍ

Dnešní personalizovaná politika se od voleb v roce 2013 v České republice ukazuje jako nejdůležitější aspekt. Důležitost individuálního stylu je spojena i s nástupem vizuálních a nových médií. S nástupem online médií se rozpadla velká publika. Pro Andreje Babiše je typické využívání komerční televize, ta je přístupná i staršímu a méně vzdělanému elektorátu. Vybírají se pouze vhodná témata, například o uprchlících a migrantech. Medializace uprchlické krize byla v roce 2018 desetkrát silnější než v krizovém roce 2015. Právě absence nastolování témat umožňuje, že se lídr místo politických témat a jejich následných řešení zaměřuje na politiku jako takovou. V tom má vždy přednost vše nové, razantní a nekorektní. To je důvodem dominance stran vzniklých

⁴⁴ TABERY, Erik. Populismus: Český populismus. In: *Opuštěná společnost: česká cesta od Masaryka po Babiše*. V Praze: Paseka, 2017, s. 63.

⁴⁵ Tamtéž, s. 62.

⁴⁶ Tamtéž, s. 64.

⁴⁷ Tamtéž, s. 65.

⁴⁸ Tamtéž, s. 66.

po roce 2010, jako je ANO, SPD, ale také například Česká pirátská strana (založená v roce 2009).⁴⁹

3. VÝVOJ HNUTÍ ANO

3.1. VOLBY DO POSLANECKÉ SNĚMOVNY 2013

První volby pro ANO od svého vzniku byly do Senátu 2012. Neskončily pozitivním výsledkem pro hnutí.⁵⁰ Do těchto voleb šel Andrej Babiš bez masivních finančních prostředků a výrazné mediální podpory.⁵¹ Z těchto voleb neusedl do senátního křesla ani jeden z jejich navrhovaných kandidátů.⁵² Opakem byly až předčasné volby do Poslanecké sněmovny v roce 2013 (tab. 1).

Klíčovými volbami pro ANO se stávají právě volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky v roce 2013. Proběhly 25. a 26. října 2013 a jednalo se o volby předčasné. Volební účast se vyšplhala na 59,48 % a vyhrála v nich Česká strana sociálně demokratická se ziskem 50 mandátů (20,45 %). Na druhém místě se se ziskem 47 mandátů (18,65 %) umístilo hnutí ANO 2011 (graf 1).⁵³ Tento výsledek byl překvapující, ale bylo zřejmé, že k této situaci může dojít, protože občané České republiky chtěli změnu. Již se dále nechtěli nechat „balamutit“ stranami z předešlých

⁴⁹ PROKOP, Daniel. Populismus a demokracie: Anatomie populismu. In: *Slepé skvrny: o chudobě, vzdělávání, populismu a dalších výzvách české společnosti*. Třetí vydání. Brno: Host, 2022, s. 144-146.

⁵⁰ Volby do Senátu Parlamentu ČR konané dne 12.10. – 13.10.2012: Výsledky hlasování. In: ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD | ČSÚ. *Volby.cz - Český statistický úřad* [online]. c2024 Český statistický úřad [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/senat/se2?xjazyk=CZ&xdatum=20121012>

⁵¹ ZÁVODSKÝ, Ondřej. Charakteristiky mocenských struktur: Andrej Babiš a Agrofert. In: *Čas oligarchů, jejich sluhů a nepřátel*. V Tribunu EU vydání první. *Knihovnicka.cz*. Brno: Tribun EU, 2019, s. 80-81.

⁵² Volby do Senátu Parlamentu ČR konané dne 12.10. – 13.10.2012: Výsledky hlasování. In: ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD | ČSÚ. *Volby.cz - Český statistický úřad* [online]. c2024 Český statistický úřad [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/senat/se2?xjazyk=CZ&xdatum=20121012>

⁵³ Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 25.10. – 26.10.2013: Výsledky voleb do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky. In: ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Volby.cz - Český statistický úřad | ČSÚ* [online]. c2024 Český statistický úřad [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/ps2013/ps?xjazyk=CZ>

let.⁵⁴ Andreji Babišovi a jeho hnutí ve volbách pomohl i jeho marketing. Nejvíce financí přicházelo právě od jeho samotné osoby a dále také od jeho firem z holdingu Agrofert.⁵⁵ Dopomohla také situace, kdy hlásal, že se staví proti establishmentu a oligarchii. Zdůrazňoval heslo „Nejsme politici“, tím poukazoval na novost a „nepolitičnost“.⁵⁶ Samotný program hnutí ale nebyl zcela propracovaný a byl také často kritizován. Dovytvářel se až těsně před volbami a formoval se během samotných předvolebních diskuzí. Kampaň byla tedy z největší části postavena na tzv. nepolitičnosti a novosti, kterou nově vzniklá strana pod vedením Andreje Babiše přinese.⁵⁷ V tu dobu byl již Andrej Babiš významným člověkem v marketingové a mediální oblasti.⁵⁸

Po volbách se utvořila vládní koalice ČSSD, ANO 2011 a KDU-ČSL, která byla jmenována v lednu 2014 prezidentem Milošem Zemanem.⁵⁹ Hlasování o důvěře PS PČR proběhlo 18. února 2014. Kabinet požádal sněmovnu o vyslovení důvěry dvacet dní poté, co ji jmenoval prezident republiky. Vláda získala podporu 110 poslanců, 33 se zdrželo a 38 poslanců hlasovalo proti vyslovení důvěry.⁶⁰ Samotnému hlasování předcházela jedenáctihodinová debata, kde zaznívala především kritika od opozičních stran na programové prohlášení. To také na začátku jednání zkritizoval prezident M. Zeman, který

⁵⁴ TABERY, Erik. Andrej Babiš: Politické prostředky. In: *Opuštěná společnost: česká cesta od Masaryka po Babiše*. V Praze: Paseka, 2017, s. 233-234; BABIŠ, Andrej. *O čem sním, když náhodou spím*. Praha: [Andrej Babiš], 2017.

⁵⁵ Seznam dárců. In: *ANO, bude líp* [online]. c2013 ANO [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20131023043844/http://www.anobudelip.cz/cs/o-nas/financovani-ano/seznam-darcu/>; TABERY, Erik. Andrej Babiš: Politické prostředky. In: *Opuštěná společnost: česká cesta od Masaryka po Babiše*. V Praze: Paseka, 2017, s. 232-235.

⁵⁶ BABIŠ, Andrej. *O čem sním, když náhodou spím*. Praha: [Andrej Babiš], 2017.

⁵⁷ TABERY, Erik. Andrej Babiš: Co vlastně chtějí? In: *Opuštěná společnost: česká cesta od Masaryka po Babiše*. V Praze: Paseka, 2017, s. 235.

⁵⁸ KMENTA, Jaroslav. Babišistán. In: *Boss Babiš*. Nymburk: JKM – Jaroslav Kmenta, 2017, s. 13.

⁵⁹ ZÁVODSKÝ, Ondřej. Charakteristiky mocenských struktur: Andrej Babiš a Agrofert. In: *Čas oligarchů, jejich sluhů a nepřátel*. V Tribunu EU vydání první. *Knihovnicka.cz*. Brno: Tribun EU, 2019, s. 81.

⁶⁰ Vláda premiéra Sobotky získala důvěru Poslanecké sněmovny. In: VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *Úvodní stránka | Vláda ČR* [online]. c2009-2024 Vláda ČR, 18. únor 2014 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://vlada.gov.cz/cz/media-centrum/aktualne/vlada-premiera-sobotky-ziskala-duveru-poslanecke-snemovny--116009/#>

zdůraznil, že není jasné, z čeho chce vznikající vláda zaplatit zmiňované změny.⁶¹ V čele Babišova hnutí se nacházeli většinou nepolitici, on sám jako podnikatel, herec Martin Stropnický nebo ředitel společnosti Lovochemie Richard Brabec, který se stal ministrem životního prostředí, což vyvolalo ve společnosti pobouření.⁶² Ministrem financí a prvním místopředsedou se stal Andrej Babiš, dále post ministrů obsadilo 5 členů ANO, mezi nimi již zmiňovaný Richard Brabec a Martin Stropnický. Na pozici dalších ministerstev docházelo v průběhu vládního období ke změnám v jejich čele. Ministryni spravedlnosti Helenu Válkovou vystřídal v roce 2015 Robert Pelikán, ministryni pro místní rozvoj Věru Jourovou, která se stala evropskou komisařkou pro spravedlnost, ochranu spotřebitelů a otázky rovnosti pohlaví, nahradila Karla Šlechtová. Pro Andreje Babiše bylo klíčové získat ministerstvo financí, vnitra a pro místní rozvoj. To se také nakonec stalo.⁶³

Na Babišově ministerstvu financí zavládl chaos. První úředníci ministerstva financí s ním brzy začali vést soukromé spory. V té době vznikaly návrhy zákona o kontrolním hlášení, zavedení elektronické evidence tržeb, o dodatečném zdanění majetku s neprokázaným původem vlastnictví či zákony k regulaci hazardu. Toto měla být pravděpodobná ukázka budoucí politiky hnutí ANO. Tito úředníci byli nahrazeni jinými, kteří již byli schopni akceptovat Babišovo smýšlení. Loajalita byla již preferována před odborností. Na ministerstvo byli rekrutováni lidé, kteří neznali fungování státního aparátu. To vedlo k ještě většímu chaosu, který se dovršil v květnu 2017, kdy premiér Bohuslav Sobotka podal návrh na odvolání ministra financí prezidentovi. Tento návrh byl odůvodněn kauzami, jako bylo podezření v případě Čapí hnízdo, emise korunových dluhopisů a úkolování novinářů ve vlastních médiích. Poslanci vydali Andreje Babiše k trestnímu stíhání pro podezření z podvodu při čerpání evropských dotací na výstavbu

⁶¹ STUHLÍKOVÁ, Lucie. Vláda získala důvěru. Pro bylo 110 poslanců: V online reportáži jsme sledovali hlasování o důvěře vládě. In: *Aktuálně - Aktuálně.cz* [online]. c1999-2014 Economia, a.s., 18. února 2014 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/politika/sobotkova-vlada-pozada-oduveru-promluvi-i-zeman/r~37943efe987e11e384ac002590604f2e/?limit=-1>

⁶² ČTK, pšt. Ministr životního prostředí Brabec. Exředitel Lovochemie má bojovat proti tomu, co prosazoval. In: *Hospodářské noviny – byznys, politika, názory (HN.cz)* [online]. c1996-2024 Economia, a.s., 6. ledna 2014 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://domaci.hn.cz/c1-61523310-babis-brabec-ano-lovochemie-zivotni-prostedi-ministr-koalice>

⁶³ Vláda České republiky Členové. In: *Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna* [online]. c1995-2023 Parlament České republiky, Kancelář Poslanecké sněmovny [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/snem.sqw?org=1164>; Vláda Bohuslava Sobotky 2014-2017: Úvodní slovo předsedy vlády Bohuslava Sobotky. In: VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *Úvodní strana | Vláda ČR* [online]. c2009-2024 Vláda ČR, 9. listopadu 2017 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: https://vlada.gov.cz/cz/media-centrum/aktualne/vlada-bohuslava-sobotky-2014_2017-160956/

Farmy Čapí hnízdo. Po volbách 2017 ho nově zvolení poslanci museli vydat znovu. Kvůli tomu se o několik měsíců zpozdil průběh trestního stíhání.⁶⁴

Tabulka předvolebních výsledků agentury Median (volby do PS 2013)

2013	první místo	druhé místo	třetí místo
únor	ČSSD (30,5 %)	TOP 09 (17,5 %)	ODS (15,5 %)
duben	ČSSD (32 %)	ODS (18,5 %)	KSČM (15,5 %)
květen	ČSSD (32,5 %)	TOP 09 (17 %)	KSČM (16,5 %)
červen	ČSSD (34 %)	KSČM (18,5 %)	TOP 09 (15 %)
červenec	ČSSD (32 %)	KSČM (15,5 %)	TOP 09 (15 %)
září	ČSSD (25,5 %)	KSČM (16 %)	TOP 09 (13 %) /
			ANO (13 %)
výsledek ve volbách	ČSSD (20,45 %)	ANO (18,65 %)	KSČM (14,91 %)

Výsledky (%) čerpány ze stránek Median, s.r.o. | Výzkum trhu, médií a veřejného mínění & vývoj software

Tab. 1

3.2. VOLBY DO POSLANECKÉ SNĚMOVNY 2017

Již z předvolebních průzkumů bylo zřejmé, kdo obsadí ve volbách pozici s procentuálně nejvyšším počtem hlasů (tab. 2). Hnutí ANO dominovalo ve všech průzkumech, které vytvořila agentura Median. Vždy se jeho procentní body pohybovaly v rozmezí 25–29 %.⁶⁵ Právě nejnižší procentní podporu zaznamenala agentura v měsíci konaných voleb, tedy v první polovině října.⁶⁶ Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky se konaly 20. a 21. října. Volební účast dosáhla na 60,84 % a do Poslanecké sněmovny bylo zvoleno celkem devět stran, což je nejvíce v historii. Hnutí ANO skončilo na prvním místě s 29,64 %, tím si zajistilo 78 mandátů. Druhá byla ODS (11,32 %), třetí místo obsadila Česká pirátská strana (10,79 %). KSČM získala

⁶⁴ ZÁVODSKÝ, Ondřej. Charakteristiky mocenských struktur: Andrej Babiš a Agrofert. In: *Čas oligarchů, jejich sluhů a nepřátel*. V Tribunu EU vydání první. *Knihovnicka.cz*. Brno: Tribun EU, 2019, s. 81-84.

⁶⁵ MEDIAN. Sněmovní volební model MEDIAN. *MEDIAN, s.r.o. | Výzkum trhu, médií a veřejného mínění & vývoj software* [online]. c2006 MEDIAN, s.r.o., leden 2017 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: https://www.median.eu/cs/wp-content/uploads/2017/02/MEDIAN_Snemovni_volebni_model_2017_01

⁶⁶ MEDIAN. Sněmovní volební model MEDIAN. *MEDIAN, s.r.o. | Výzkum trhu, médií a veřejného mínění & vývoj software* [online]. c2006 MEDIAN, s.r.o., první polovina října 2017 [cit. 2024-06-25]. Dostupné z: https://www.median.eu/cs/wp-content/uploads/2017/10/MEDIAN_Snemovni_volebni_model_2017_10.pdf

pouze 7,76 %⁶⁷, v předvolebních průzkumech se pohybovala okolo 12 %⁶⁸. ČSSD skončila za KSČM, volilo ji pouze 7,27 %⁶⁹, v předvolebních zjištěních měla podporu okolo 15 %, ale její podpora s přibližujícími se volbami klesala⁷⁰. Největší podporu zaznamenalo hnutí ANO v kraji Ústeckém, Karlovarském a Moravskoslezském. V těchto krajích se podpora pohybovala nad 35 % (v Ústeckém kraji 37,55 %). Nejnižší výsledek zaznamenalo hnutí především v hlavním městě (20,35 %) (graf 1). Ve všech českých okresech zvítězilo hnutí ANO, o druhé místo se dělila především ODS a SPD.⁷¹ Nejvíce přednostních hlasů získal Andrej Babiš, Václav Klaus ml. a Karel Schwarzenberg.⁷²

Po volbách 2017 v prosinci byla jmenována prezidentem menšinová vláda. Tento kabinet dne 16. ledna 2018 nezískal důvěru poslanců. Vláda v demisi vládla ještě půl roku. Prezident Miloš Zeman pověřil sestavením vládního kabinetu opět stranu, která vyhrála volby, tedy ANO Andreje Babiše v červnu 2018. Tento kabinet byl rovněž menšinový. Byl složen ze zástupců hnutí ANO a ČSSD, kteří byli nuceni opírat se tzv.

⁶⁷ Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 20.10. – 21.10.2017 (promítnuto usnesení NSS): Rozdělení mandátů stranám. In: ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Volby.cz - Český statistický úřad* | ČSÚ [online]. c2024 Český statistický úřad [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/ps2017nss/ps?xjazyk=CZ>

⁶⁸ MEDIAN. Sněmovní volební model MEDIAN. MEDIAN. *MEDIAN, s.r.o. | Výzkum trhu, médií a veřejného mínění & vývoj software* [online]. c2006 MEDIAN, s.r.o., první polovina října 2017 [cit. 2024-06-25]. Dostupné z: https://www.median.eu/cs/wp-content/uploads/2017/10/MEDIAN_Snemovni_volebni_model_2017_10.pdf

⁶⁹ Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 20.10. – 21.10.2017 (promítnuto usnesení NSS): Rozdělení mandátů stranám. In: ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Volby.cz - Český statistický úřad* | ČSÚ [online]. c2024 Český statistický úřad [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/ps2017nss/ps?xjazyk=CZ>

⁷⁰ MEDIAN. Sněmovní volební model MEDIAN. MEDIAN. *MEDIAN, s.r.o. | Výzkum trhu, médií a veřejného mínění & vývoj software* [online]. c2006 MEDIAN, s.r.o., první polovina října 2017 [cit. 2024-06-25]. Dostupné z: https://www.median.eu/cs/wp-content/uploads/2017/10/MEDIAN_Snemovni_volebni_model_2017_10.pdf

⁷¹ Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 20.10. – 21.10.2017 (promítnuto usnesení NSS): Rozdělení mandátů stranám. In: ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Volby.cz - Český statistický úřad* | ČSÚ [online]. c2024 Český statistický úřad [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/ps2017nss/ps?xjazyk=CZ>

⁷² Sněmovna omládlá a má vyšší podíl žen. In: ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Český statistický úřad* | ČSÚ [online]. c2024 Český statistický úřad, 21. října 2017 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/snemovna-omladla-a-ma-vyssi-podil-zen>

tichou podporou o hlasy Komunistické strany Čech a Moravy. Tato vláda získala podporu v Poslanecké sněmovně dne 12. července 2018.⁷³

Tabulka předvolebních výsledků agentury Median (volby do PS 2017)

2017	první místo	druhé místo	třetí místo
leden	ANO (28,5 %)	ČSSD (19,5 %)	KSČM (15 %)
únor	ANO (29 %)	ČSSD (21 %)	KSČM (12 %)
březen	ANO (28,5 %)	ČSSD (20 %)	KSČM (13,5 %)
duben	ANO (27,5 %)	ČSSD (18 %)	KSČM (12,5 %)
květen	ANO (26 %)	ČSSD (14 %)	KSČM (13,5 %)
červen	ANO (27,5 %)	KSČM (15,5 %)	ČSSD (14 %)
červenec	ANO (27,5 %)	KSČM (14,5 %)	ČSSD (14 %)
srpen	ANO (26,5 %)	ČSSD (14,5 %)	KSČM (13 %)
září	ANO (27 %)	ČSSD (13,5 %)	KSČM (12,5 %)
říjen (první polovina)	ANO (25 %)	ČSSD (12,5 %)	KSČM (10,5 %)
výsledek ve volbách	ANO (29,64 %)	ODS (11,32 %)	Piráti (10,79 %)

Výsledky (%) čerpány ze stránek Median, s.r.o. | Výzkum trhu, médií a veřejného mínění & vývoj software

Tab. 2

3.3. VOLBY DO POSLANECKÉ SNĚMOVNY 2021

Pomyslné předvolební problémy nastaly pro hnutí ANO již v roce 2019, kdy se ve veřejném prostoru začal projevovat spolek Milion chviliek pro demokracii. Ten uspořádal mnoho protestů po celé republice a také v samotné Praze. Protesty byly namířeny zejména proti předsedovi hnutí A. Babišovi a ministryni spravedlnosti Marii Benešové. Spolek uspořádal největší demonstraci od Sametové revoluce na Letenské pláni. Důsledkem těchto protestů bylo, že se zintenzivnily debaty opozičních stran o vytvoření koalic pro následující volby do Poslanecké sněmovny 2021.⁷⁴ Hnutí ANO mohla nakonec u volebních uren uškodit také pandemie covidu-19, která vypukla v roce 2020.⁷⁵ V roce

⁷³ ZÁVODSKÝ, Ondřej. Charakteristiky mocenských struktur: Andrej Babiš a Agrofert. In: *Čas oligarchů, jejich sluhů a nepřátel*. V Tribunu EU vydání první. *Knihovnicka.cz*. Brno: Tribun EU, 2019, s. 84-85.

⁷⁴ Příběh Milionu chviliek pro demokracii. In: MILION CHVILEK. *Milion chviliek* [online]. c2024 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://milionchviliek.cz/pribeh>

⁷⁵ MEDIAN. Sněmovní volební model listopad 2020. MEDIAN. *MEDIAN, s.r.o. | Výzkum trhu, médií a veřejného mínění & vývoj software* [online]. c2006 MEDIAN, s.r.o., listopad 2020 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: https://www.median.eu/cs/wp-content/uploads/2020/12/MEDIAN_voleni_model_2020_11.pdf [Prezentace aplikace PowerPoint]

2020 oznámili své koaliční spojení strany ODS, KDU-ČSL a TOP 09 (koalice SPOLU)⁷⁶, v prosinci vznikla druhá volební koalice – Piráti a Starostové⁷⁷. Od ledna 2021 bylo viditelné v předvolebních průzkumech, že své voliče rapidně ztrácí tradiční strany ČSSD a KSČM, dle politologů tím vznikala hrozba, že by hnutí ANO nemělo s kým postavit vládní kabinet (tab. 3).⁷⁸ V předvolebních průzkumech agentury Median se hnutí ANO, v čele s Andrejem Babišem, pohybovalo na prvním místě. To se změnilo v měsících březnu až květnu, kdy obsazovalo druhou pozici, za koalici Pirátů a Starostů. Od června 2021 drželo již standardně první příčku.⁷⁹ V posledním předvolebním průzkumu, v září 2021, mělo hnutí podporu 25,2 % voličů.⁸⁰ Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky se konaly 8. a 9. října 2021. Volební účast překonala hranici 65 % (65,43 %)⁸¹. Jednalo se o nejvyšší volební účast ve sněmovních volbách od roku 1998 a

⁷⁶ Koalice SPOLU. In: *Novinky.cz - nejčtenější zprávy na českém internetu* [online]. c2003-2024 Borgis a.s. [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/tag/koalice-spolu-57589>

⁷⁷ KOALIČNÍ SMLOUVA PRO VOLBY DO POSLANECKÉ SNĚMOVNY KONANÉ V ROCE 2021. *Starostové a nezávislí* [online]. 22. prosince 2020 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://www.starostove-nezavisli.cz/fmfile/0/files/2020%20hlavn%C3%AD%20STAN/koalicni-smlouva-pirati-a-starostove.pdf>

⁷⁸ MEDIAN. Sněmovní volební model leden 2021. MEDIAN. *MEDIAN, s.r.o. | Výzkum trhu, médií a veřejného mínění & vývoj software* [online]. c2006 MEDIAN, s.r.o., leden 2021 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: https://www.median.eu/cs/wp-content/uploads/2021/02/Volby_2021_01_v03_FINAL.pdf [Prezentace aplikace PowerPoint]; MEDIAN. SNĚMOVNÍ VOLEBNÍ MODEL z posledního předvolebního průzkumu pro MF Dnes a iDnes.cz. MEDIAN. *MEDIAN, s.r.o. | Výzkum trhu, médií a veřejného mínění & vývoj software* [online]. c2006 MEDIAN, s.r.o., 4. října 2021 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: https://www.median.eu/cs/wp-content/uploads/2021/10/Volby_2021_09_v09.pdf

⁷⁹ MEDIAN. SNĚMOVNÍ VOLEBNÍ MODEL březen 2021. MEDIAN. *MEDIAN, s.r.o. | Výzkum trhu, médií a veřejného mínění & vývoj software* [online]. c2006 MEDIAN, s.r.o., březen 2021 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: https://www.median.eu/cs/wp-content/uploads/2021/03/Volby_2021_03_v03MK.pdf; MEDIAN. SNĚMOVNÍ VOLEBNÍ MODEL květen 2021. MEDIAN. *MEDIAN, s.r.o. | Výzkum trhu, médií a veřejného mínění & vývoj software* [online]. c2006 MEDIAN, s.r.o., květen 2021 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: https://www.median.eu/cs/wp-content/uploads/2021/06/MEDIAN_volebni_model_2021_05.pdf; MEDIAN. SNĚMOVNÍ VOLEBNÍ MODEL červen 2021. MEDIAN. *MEDIAN, s.r.o. | Výzkum trhu, médií a veřejného mínění & vývoj software* [online]. c2006 MEDIAN, s.r.o., červen 2021 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: https://www.median.eu/cs/wp-content/uploads/2021/07/Volby_2021_06_FINAL_v05.pdf

⁸⁰ MEDIAN. SNĚMOVNÍ VOLEBNÍ MODEL z posledního předvolebního průzkumu pro MF Dnes a iDNES.cz. MEDIAN. *MEDIAN, s.r.o. | Výzkum trhu, médií a veřejného mínění & vývoj software* [online]. c2006 MEDIAN, s.r.o., 4. října 2021 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: https://www.median.eu/cs/wp-content/uploads/2021/10/Volby_2021_09_v09.pdf

⁸¹ Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 8.10. – 9.10.2021: Výsledky voleb do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky. In: *ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Volby.cz - Český statistický úřad | ČSÚ* [online]. c2024 Český statistický úřad [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/ps2021/ps?xjazyk=CZ>

bylo zvoleno nejvíce žen v historii⁸² (25 %)⁸³. Vyhrála koalice SPOLU s 27,79 % (71 mandátů), s minimálním rozdílem na druhém místě bylo hnutí ANO s 27,12 % (72 mandátů) a třetí skončila druhá vzniklá koalice, Piráti a Starostové, s 15,62 % (37 mandátů). KSČM ani ČSSD nepřekonalaly hranici 5 %, která je potřebná pro vstup do Poslanecké sněmovny. Hnutí ANO vyhrálo v šesti krajích (Plzeňský, Karlovarský, Ústecký, Liberecký, Olomoucký a Moravskoslezský) (graf 1). V ostatních vyhrála koalice SPOLU.⁸⁴ Voliči ve volbách mohli využít přednostní hlasy. Nejvíce jich obdržel Vít Rakušan (STAN, 59 792), Markéta Pekarová Adamová (TOP 09, 49 074) a Petr Fiala (ODS, 38 555)⁸⁵. Andrej Babiš získal 38 277 hlasů⁸⁶. Vláda Petra Fialy, složená ze stran ODS, KDU-ČSL, TOP 09, Piráti a STAN, byla jmenována v prosinci 2021 prezidentem Milošem Zemanem.⁸⁷ Předsedkyní Poslanecké sněmovny se stala Markéta Pekarová Adamová.⁸⁸ Pozici místopředsedy za hnutí ANO získali Karel Havlíček a Klára

⁸² ČERNÝ, Pavel. Rekordní zastoupení žen v Poslanecké sněmovně. In: *Statistika&My | Magazín Českého statistického úřadu* [online]. c2024 Český statistický úřad, 19. října 2021 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://www.statistikaamy.cz/2021/10/19/rekordni-zastoupeni-zen-v-poslanecke-snemovne>

⁸³ Volby. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Český statistický úřad | ČSÚ* [online]. c2024 Český statistický úřad [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/201306131/3202032321_vol.pdf/c9d00fff-d36a-4ca3-923a-be93db303c50?version=1.0

⁸⁴ Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 8.10. – 9.10.2021: Rozdělení mandátů stranám. In: ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Volby.cz - Český statistický úřad | ČSÚ* [online]. c2024 Český statistický úřad [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/ps2021/ps?xjazyk=CZ>

⁸⁵ Voliči rozhodli o novém složení Poslanecké sněmovny. In: ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Český statistický úřad | ČSÚ* [online]. c2024 Český statistický úřad, 9. října 2021 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/volici-rozhodli-o-novem-slozeni-poslanecke-snemovny>

⁸⁶ Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 8.10. – 9.10.2021: Jmenné seznamy. In: ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Volby.cz - Český statistický úřad | ČSÚ* [online]. c2024 Český statistický úřad [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/ps2021/ps111?xjazyk=CZ&xkraj=0&xstrana=0&xv=2&xt=3>

⁸⁷ ČTK. Nastupuje vláda Petra Fialy, prezident Zeman ji jmenuje v Lánech. In: *ČT24 — Nejdůvěryhodnější zpravodajský web v ČR | Česká televize* [online]. c2024 Česká televize, 17. října 2021 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/domaci/nastupuje-vlada-petra-fialy-prezident-zeman-ji-jmenuje-v-lanech-26103>

⁸⁸ Ing. Markéta Pekarová Adamová, projevy, tiskové zprávy, program. In: POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY. *Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna* [online]. c1995-2023 Parlament České republiky, Kancelář Poslanecké sněmovny [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/detail.sqw?id=6147>

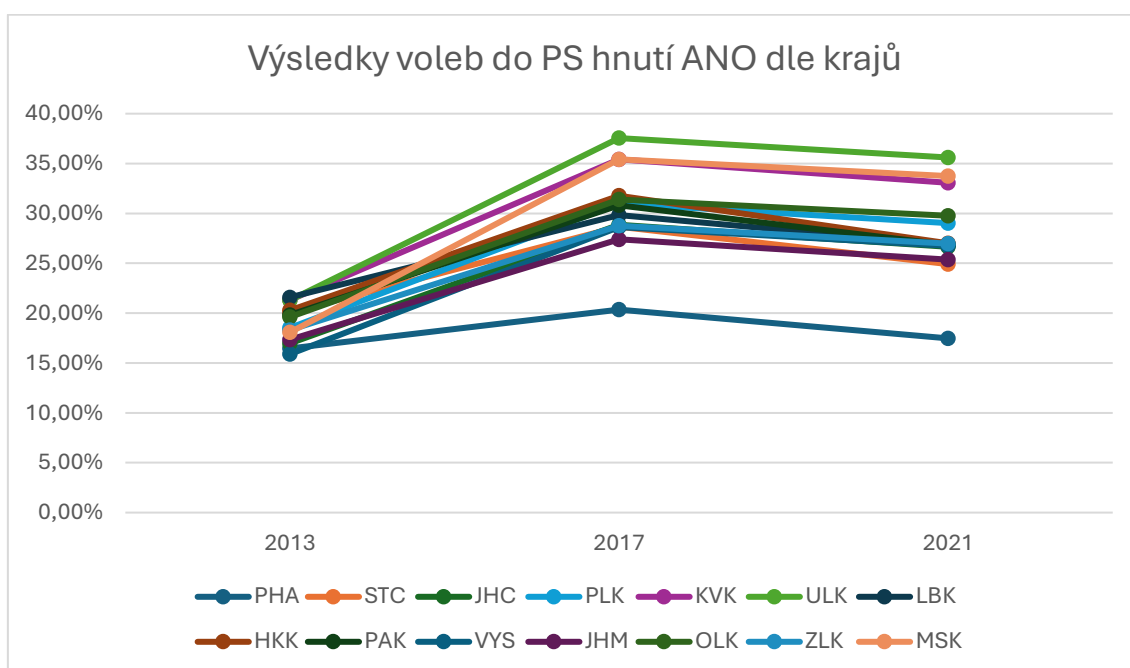
Dostálová. ANO skončilo v opozici⁸⁹ a vytvořilo stínovou vládu, předsedou je Karel Havlíček.⁹⁰

Tabulka předvolebních výsledků agentury Median (volby do PS 2021)

2021	první místo	druhé místo	třetí místo
leden	ANO (26,5 %)	Pir + STAN (25 %)	SPOLU (18,5 %)
únor	ANO (26,5 %)	Pir + STAN (25 %)	SPOLU (18,5 %)
březen	Pir + STAN (27,5 %)	ANO (24,5 %)	SPOLU (17,5 %)
duben	Pir + STAN (27,5 %)	ANO (21 %)	SPOLU (17 %)
květen	Pir + STAN (24 %)	ANO (23 %)	SPOLU (19,5 %)
červen	ANO (26 %)	Pir + STAN (21,5 %)	SPOLU (20 %)
červenec	ANO (26 %)	SPOLU (21,5 %)	Pir + STAN (20 %)
srpen	ANO (27 %)	SPOLU (21 %)	Pir + STAN (20,5 %)
září	ANO (25,2 %)	SPOLU (20,9 %)	Pir + STAN (19,4 %)
výsledek ve volbách	SPOLU (27,79 %)	ANO (27,12 %)	Pir + STAN (15,62 %)

Výsledky (%) čerpány ze stránek Median, s.r.o. | Výzkum trhu, médií a veřejného mínění & vývoj software

Tab. 3

Výsledky (%) čerpány ze stránek Volby.cz – Český statistický úřad | ČSÚ

Graf 1

⁸⁹ Místopředsedové Poslanecké sněmovny. In: POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY. *Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna* [online]. c1995-2023 Parlament České republiky, Kancelář Poslanecké sněmovny [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/hp.sqw?k=197>

⁹⁰ Stínová vláda. In: *Stínová vláda | ANO, bude líp* [online]. c2021 ANO [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://www.anobudelip.cz/cs/lide/stinova-vlada/>

3.4. VOLBY DO EVROPSKÉHO PARLAMENTU 2019

Hlavní tváří pro volby do Evropského parlamentu 2019 byla Dita Charanzová, se kterou byl v popředí programu sám Andrej Babiš. Grafika byla nepatrně odlišná. Probíhala spíše formou, kterou vyhledávají mladí lidé, pomocí messenger zpráv, kterými byl oživen text. V nich byly vytyčeny priority hnutí. Volby do Evropského parlamentu se uskutečnily 24. a 25. května 2019. Volební účast činila 28,72 %.⁹¹ Vítězem voleb bylo hnutí ANO, které získalo 21,18 % hlasů, což činilo 6 mandátů. Svůj mandát získali z hnutí ANO tři muži a tři ženy, včetně lídryně do Evropských voleb Dity Charanzové.⁹² Ta působila v Evropském parlamentu již od roku 2014, kdy kandidovala jako nestraníček za hnutí ANO. V roce 2019 obhájila svůj mandát a byla jmenována místopředsedkyní Evropského parlamentu.⁹³ V roce 2023 vystoupila z hnutí ANO a do následujících voleb v roce 2024 již nekandiduje.⁹⁴ Další významnou ženou v Evropském parlamentu byla Věra Jourová (ANO). Mezi lety 2014 až 2019 vykonávala funkci komisařky pro spravedlnost, ochranu spotřebitelů a otázky rovnosti pohlaví. Od roku 2019 je místopředsedkyní Komise a komisařkou pro hodnoty a transparentnost.⁹⁵ Také ona ukončila členství v ANO a oznámila, že další mandát v roce 2024 již obhajovat nebude.⁹⁶ Deník Forbes pravidelně zařazoval obě zmiňované političky mezi nejvlivnější ženy České

⁹¹ Volby do Evropského parlamentu konané na území České republiky ve dnech 24.05. – 25.05.2019: Rozdělení mandátů stranám. In: ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Volby.cz - Český statistický úřad* | ČSÚ [online]. c2024 Český statistický úřad, 2019 [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/ep2019/ep?xjazyk=CZ>

⁹² VÝSLEDKY VOLEB DO EVROPSKÉHO PARLAMENTU 2019. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Český statistický úřad* | ČSÚ [online]. c2024 Český statistický úřad [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/116236715/prezentace_volby_ep_final.pdf/d50307c2-2664-4beb-a69f-7343cfff4b0?version=1.0 [Prezentace aplikace PowerPoint]

⁹³ Dita Charanzová. In: *Dita Charanzová* [online]. c2024 [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: <https://www.charanzova.cz/>

⁹⁴ STAŇKOVÁ, Klára a ČTK. Charanzová už nechce znovu kandidovat v eurovolbách za ANO. Nelíbí se jí nové směřování hnutí. In: *iRozhlas – spolehlivé a rychlé zprávy* [online]. c1997-2024 Český rozhlas, 20. června 2023 [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/dita-charanzova-ano-eurovolby-2024_2306201140_ako

⁹⁵ Věra JOUROVÁ: MÍSTOPŘEDSEDKYNĚ (2019–2024). In: GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ PRO KOMUNIKACI. *Evropská komise – oficiální internetové stránky – Evropská komise* [online]. c2024 [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: https://commissioners.ec.europa.eu/vera-jourova_cs

⁹⁶ Jourová o další mandát v Evropské komisi usilovat nebude. Bylo toho dost, řekla. In: IDNES.CZ, ČESKÁ TISKOVÁ KANCELÁŘ. *iDNES – s námi víte víc* [online]. c1998–2024 MAFRA, a. s., 25. září 2023 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/evropska-komise-vera-jourova-mandat-eu.A230925_210018_zahranicni_mgn

republiky.⁹⁷ V roce 2022 se Věra Jourová umístila na první příčce. Důvodem bylo také očekávané předsednictví České republiky v Evropské unii.⁹⁸ Dita Charanzová skončila na osmnáctém místě. Důležitým ukazatelem bylo obhájení pozice místopředsdkyně v Evropském parlamentu, to se jí podařilo jako prvnímu českému europoslanci.⁹⁹

3.5. PREZIDENSTKÉ VOLBY 2023

Volba Prezidenta České republiky se koná každých pět let.¹⁰⁰ V roce 2023 se jednalo již o třetí přímou volbu.¹⁰¹ Přímá volba je jedním z nejdůležitějších prvků demokracie. Při přímé volbě mají voliči možnost vyjádřit své preference přímo, nikoliv přes své již zvolené zástupce.¹⁰² Prezident je svým jednáním odpovědný přímo občanům.¹⁰³ Volební systém je v tomto případě dvoukolový. Vždy je možné označit pouze jednoho kandidáta. K vítězství v prvním kole musí kandidát získat nadpoloviční většinu hlasů, tedy více jak 50 %. Pokud se tak nestane, koná se druhé kolo, ve kterém se utkají dva kandidáti s nejvyšším počtem hlasů z kola prvního. Předností tohoto systému je voličský výběr. Většinou v prvním kole volí volič sám za sebe – hlasuje pro kandidáta „srdcem“, ve druhém kole již volí zpravidla menší zlo – hlasuje „hlavou“. Kandidát chce dosáhnout vždy nadpoloviční většiny, tudíž je zapotřebí, aby oslovil co nejširší okruh voličů. Nevýhodou se může stát, pokud kandidáti postoupí do druhého kola, že se zřeknou svých

⁹⁷ 180 nejvlivnějších žen Česka. In: FORBES. *Forbes* [online]. c2024 MediaRey, SE [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: <https://forbes.cz/lists/zeny22/>

⁹⁸ Věra JOUROVÁ. In: FORBES. *Forbes* [online]. c2024 MediaRey, SE [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: <https://forbes.cz/lists/zeny22/vera-jourova/>

⁹⁹ Dita Charanzová. In: FORBES. *Forbes* [online]. c2024 MediaRey, SE [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: <https://forbes.cz/lists/zeny22/dita-charanzova/>

¹⁰⁰ Ústava České republiky. In: *Pražský hrad – Prezident České republiky* [online]. c2024 Pražský hrad [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://www.hrad.cz/cs/ceska-republika/ustava-cr>

¹⁰¹ Lidé již potřetí vybrali prezidenta České republiky v přímé volbě. In: ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Český statistický úřad | ČSÚ* [online]. c2024 Český statistický úřad, 28. ledna 2023 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/lide-jiz-potreti-vybrali-prezidenta-ceske-republiky-v-prime-volbe>

¹⁰² SŮSA, Richard. Jak se volí prezident a co je přímá volba. In: *Novinky.cz - nejčtenější zprávy na českém internetu* [online]. c2003-2024 Borgis a.s., 5. července 2021 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/volby-prezidenta-jak-je-volen-prezident-ceske-republiky-40365382>

¹⁰³ Ústava České republiky. In: *Pražský hrad – Prezident České republiky* [online]. c2024 Pražský hrad [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://www.hrad.cz/cs/ceska-republika/ustava-cr>

zásad ve snaze získat krátkodobou popularitu. Konání druhého kola může být útokem na trpělivost voličů a na jejich zájem o politiku.¹⁰⁴

Prezidentem České republiky se může stát občan s právem volit a který dovršil věku 40 let. Žádný prezident nemůže vykonávat svou funkci více než dvakrát za sebou. Podmínkou pro podání kandidatury je podpora poslanců, senátorů či občanů. Pokud má kandidát podporu u poslanců, musí jich být nejméně dvacet pro splnění podmínek, podpora senátorů musí být minimálně v počtu deseti a od občanů musí získat alespoň 50 tisíc petičních podpisů.¹⁰⁵ Prvním prezidentem voleným v přímé volbě se stal v roce 2013 Miloš Zeman, který svou funkci o pět let později znovu obhájil.¹⁰⁶

Prezidentských voleb 2023 se zúčastnilo devět kandidátů. Dva byli navrženi poslanci, 4 senátory a 3 kandidáti získali potřebný počet u občanů.¹⁰⁷ Po vzdání se kandidatury odboráře Josefa Středuly, který to oznámil v předvolební kampani, se voleb zúčastnilo pouze osm kandidátů.¹⁰⁸ Andrej Babiš byl navržen 56 poslanci, především

¹⁰⁴ HEYWOOD, Andrew. Volební systémy: dvoukolový systém. In: *Politologie*. 3. vyd. Přeložil Zdeněk MASOPUST. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, s. 301; LEBEDA, Tomáš. Stručný přehled volebních systémů. In: NOVÁK, Miroslav a Tomáš LEBEDA. *Volební a stranické systémy: ČR v mezinárodním srovnání*. Dobrá Voda: Aleš Čeněk, 2004, s. 25.

¹⁰⁵ Ústava České republiky. In: *Pražský hrad – Prezident České republiky* [online]. c2024 Pražský hrad [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://www.hrad.cz/cs/ceska-republika/ustava-cr>

¹⁰⁶ SŮSA, Richard. Jak se volí prezident a co je přímá volba. In: *Novinky.cz - nejčtenější zprávy na českém internetu* [online]. c2003-2024 Borgis a.s., 5. července 2021 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/volby-prezidenta-jak-je-volen-prezident-ceske-republiky-40365382>

¹⁰⁷ Volba prezidenta republiky v lednu 2023. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Český statistický úřad | ČSÚ* [online]. c2024 Český statistický úřad [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/191186781/2200862301.pdf/a5364d19-8aef-441b-8cbb-d4cf102893f1?version=1.1>

¹⁰⁸ Informace o vzdání se kandidatury pana Josefa Středuly ve volbě prezidenta republiky. In: MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Úvodní strana – Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. c2024 Ministerstvo vnitra České republiky, 9. ledna 2023 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/volby/clanek/informace-o-vzdani-se-kandidatury-pana-josefa-streduly-ve-volbe-prezidenta-republiky.aspx>

z hnutí ANO¹⁰⁹, a jeho podporovatelem byl Miloš Zeman. Babiš ohlásil svou kandidaturu jako jeden z posledních, a to v říjnu 2022.¹¹⁰ Jeho program byl více obecný než u ostatních kandidátů, kteří se zaměřili na konkrétní priority. Vedl převážně tzv. negativní kampaň, která podle některých byla již za etickou hranicí, děsil lidi válkou (pokud si zvolíte za prezidenta generála Pavla, tak budeme mít válku), povinnou vojnu, vyhlášením mobilizace, zavedením eura či zvýšením daní. Babišova předvolební kampaň byla ve znamení agrese, útočnosti na ostatní kandidáty a ve voličích měla docílit vyvolání strachu, před kterým nás A. Babiš ochrání.¹¹¹ Dle předvolebních průzkumů získávali nejvyšší preference tři kandidáti: Andrej Babiš, Danuše Nerudová a Petr Pavel. Těm byl i na některých televizních kanálech dáván větší prostor pro diskuzi a prezentaci. První kolo prezidentských voleb se konalo ve dnech 13. a 14. ledna, kterých se zúčastnilo v prvním kole nejvíce voličů v historii přímé prezidentské volby. Volební účast činila 68,24 %. Žádný z kandidátů nezískal nadpoloviční většinu. Na prvním místě skončil občanský kandidát podporovaný koalicí SPOLU Petr Pavel, na druhé místo se dostal stranický kandidát ANO Andrej Babiš, třetí byla občanská kandidátka podporovaná koalicí SPOLU ekonomka Danuše Nerudová. Ta již do druhého volebního kola nezasáhla.¹¹² Petr Pavel získal 35,40 % hlasů a druhý Andrej Babiš 34,99 % hlasů. Jednalo se tak o nejmenší historický rozdíl mezi prvním a druhým postupujícím do druhého kola, který činil 22 843 hlasů. Andrej Babiš měl nejvíce podporovatelů v obci Milhostov na

¹⁰⁹ R O Z H O D N U T Í (Č. j. MV-192627-4/OV-2022). MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Úvodní strana – Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. c2024 Ministerstvo vnitra České republiky, 25. listopadu 2022 [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: <https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&opi=89978449&url=https://www.mvcr.cz/volby/soubor/babis-andrej-mv-192627-4-ov-2022.aspx&ved=2ahUKEwib8pr14PSGAXp2AIHHYSwCt8QFnoECBkQAQ&usg=AOvVaw1H2d5Osrp6jyV4C-3KojfC>

¹¹⁰ ROVENSKÝ, Jan. TAH BABIŠEM Volba prezidenta republiky a dopad na hnutí ANO. INSTITUT PRO POLITIKU A SPOLEČNOST. *Institut pro politiku a společnost* [online]. c2024 Institut pro politiku a společnost, prosinec 2022 [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: <https://www.politikaspolecnost.cz/wp-content/uploads/2022/12/Tah-Babisem-IPPS.pdf>

¹¹¹ Babišova politická kampaň porušovala veškeré etické zásady komunikace, uvedly PR agentury. In: ČESKÁ TISKOVÁ KANCELÁŘ. *iRozhlas – spolehlivé a rychlé zprávy* [online]. c1997-2024 Český rozhlas, 30. ledna 2023 [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/kampan-babis-etika_2301301448_zuj

¹¹² Volba prezidenta republiky konaná ve dnech 13.01. – 14.01.2023 (promítnuto usnesení NSS): Výsledek volby. In: ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Volby.cz – Český statistický úřad | ČSÚ* [online]. c2024 Český statistický úřad, leden 2023 [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/prez2023nss/pe2?xjazyk=CZ>

Chebsku, kde jeho podpora činila 84,67 % (105 hlasů ze 125 vydaných obálek).¹¹³ Druhé kolo se konalo 27. a 28. ledna. Volební účast dosáhla 70,25 % a prezidentem se stal Petr Pavel s 58,32 %. Na druhém místě Andrej Babiš získal 41,67 % hlasů. K rovnosti hlasů mezi oběma kandidáty došlo v 65 obcích. Andreji Babišovi se nejvíce dařilo v Ústeckém kraji, kde získal podporu 54,47 % hlasů. A. Babiš propadl u voličů, kteří volili na zastupitelských úřadech v zahraničí, ti mu vyslovili podporu pouze 4,78 %. P. Pavel získal více hlasů ve většině krajů České republiky. Andrej Babiš ho překonal v kraji Karlovarském (51 %), Ústeckém (54,5 %) a Moravskoslezském (53,1 %).¹¹⁴ V ostatních částech republiky voliči upřednostnili volbu Petra Pavla, jednalo se i o regiony, ve kterých v prvním kole zvítězil Andrej Babiš.¹¹⁵ Ten uznal, po sečtení všech volebních výsledků, svou prohru a pogrataloval vítězi Petru Pavlovi.

3.6. ČLENSKÁ ZÁKLADNA

Od parlamentních voleb v roce 2013 se dal očekávat rapidní nárůst členské základny hnutí ANO. To se začalo realizovat v roce 2014, kdy se do hnutí přihlásilo 6 000 lidí. ANO je začalo postupně prověřovat a od ledna 2014 je začalo přijímat. Jako jediná z parlamentních stran začali přijímat nové členy po zmiňovaných volbách. Dle Šaradína je ale překvapivé, že i při tak rapidním vzrůstu zájmu o členství je čekací lhůta dlouhá. Říká, že pokud hnutí chce být konzistentní, musí mít o svých členech přehled, proto jde proces přijímání nových členů velmi pomalu.¹¹⁶ V roce 2017 mělo hnutí ANO přes tři tisíce členů, v květnu 2018 mělo zhruba o 200 členů více. Nárůst byl zaznamenán

¹¹³ První kolo volby prezidenta provázela rekordní účast voličů. In: ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Český statistický úřad | ČSÚ* [online]. c2024 Český statistický úřad, 14. ledna 2023, 11. května 2023 [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/prvni-kolo-volby-prezidenta-provazela-rekordni-ucast-volicu>

¹¹⁴ Lidé již potřeťi vybrali prezidenta České republiky v přímé volbě. In: ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Český statistický úřad | ČSÚ* [online]. c2024 Český statistický úřad, 28. ledna 2023 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/lide-jiz-potreťi-vybrali-prezidenta-ceske-republiky-v-prime-volbe>

¹¹⁵ Volba prezidenta republiky konaná ve dnech 13.01. – 14.01.2023 (promítnuto usnesení NSS): Výsledky volby prezidenta republiky. In: ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Volby.cz - Český statistický úřad | ČSÚ* [online]. c2024 Český statistický úřad, leden 2023 [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/prez2023nss/pe?xjazyk=CZ>

¹¹⁶ VÁLKOVÁ, Hana. Počet členů ANO strmě roste, Okamurův Úsvit zamrzl na devíti členech. In: *iDNES – s námi víte víc* [online]. c1998–2024 MAFRA, a. s., 11. dubna 2014 [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/pocty-clenu-politicky-stran-usvit.A140409_171109_domaci_hv

především po vyhraných parlamentních volbách v roce 2017.¹¹⁷ V roce 2020 byl zaznamenán již úpadek v počtu členů, o vstup již nebyl takový zájem jako dříve. Podle zlínského politologa Karla Kouby mohlo některé členy odradit i to, že hnutí se už neprofiluje jako středové a liberální, ale stále více se stává levicovým.¹¹⁸ Členové hnutí stále ubývají. V roce 2021 jich mělo 2 676.¹¹⁹ V lednu roku 2023 uvádělo hnutí ANO 2 574 členů¹²⁰ a dle slov místopředsedy Karla Havlíčka nevidělo důvod pro rozšiřování členské základny¹²¹.

V parlamentních volbách v roce 2013 obsadilo hnutí druhé místo s 18,65 % a získalo 47 mandátů, což znamená, že si zajistilo 47 křesel v Poslanecké sněmovně. V dalších volbách do Poslanecké sněmovny 2017 již ANO vyhrálo se 39 %. Tím pádem získalo 78 mandátů a také ministerská křesla, stejně jako v roce 2013. Výhru si zajistili také ve volbách do PS PČR v roce 2021, kdy získali 72 mandátů (27,12 %). To ale nezabránilo tomu, že hnutí ANO nakonec reprezentuje opozici, protože neměli dostatek mandátů a

¹¹⁷ MAZANCOVÁ, Hana. Počty členů ve stranách: nové tváře hlásí ANO, Piráti i KSČM. ČSSD ztratila po volbách 1500 lidí. In: *iRozhlas – spolehlivé a rychlé zprávy* [online]. c1997-2024 Český rozhlas, 10. června 2018 [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/pocty-clenu-ve-stranach-volby-do-poslanecke-snemovny-2017-narust-poctu-clenu_1806100600_hm

¹¹⁸ LIBIGER, Milan. Do ANO se už lidé nehrnou, členská základna roste Pirátům a STAN. In: *iDNES – s námi víte víc* [online]. c1998–2024 MAFRA, a. s., 2. prosince 2020 [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zlin/zpravy/zlinsky-kraj-politicke-strany-ubyvani-clenu-pocet-clenu-vstup-do-politicke-strany-hnuti-ano-cssd-pir.A201201_583576_zlin-zpravy_ppr

¹¹⁹ DANDA, Oldřich a Právo. Staré strany ztrácejí tisíce členů, netáhnou už ani hnutí. In: *Novinky.cz - nejčtenější zprávy na českém internetu* [online]. c2003-2024 Borgis a.s., 23. dubna 2022 [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/domaci-stare-strany-ztraceji-tisice-clenu-netahnou-uz-ani-hnuti-40394610>

¹²⁰ KRAMLOVÁ, Jana. Stranám ubývají členové. Rozrůstají se jen SPD a STAN. In: *ČT24 – Nejdůvěryhodnější zpravodajský web v ČR | Česká televize* [online]. c2024 Česká televize, 18. března 2023 [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/domaci/stranam-ubyvaji-clenove-rozrustaji-se-jen-spd-a-stan-8898>

¹²¹ ZAJÍC, František a Vít ANDRLE. Kolik mají sněmovní strany členů? Lidovci nejvíc, Piráti nejmíň, SPD roste a ANO pro nábor nevidí důvod. In: *iRozhlas – spolehlivé a rychlé zprávy* [online]. c1997-2024 Český rozhlas, 30. prosince 2023 [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/clenska-organizace-clenove-strany-ano-ods-pirati-spd-kdu-csl_2312302233_jgr

spojenců pro vytvoření vládní koalice. Nejvíce zástupců členské základny pochází z Moravskoslezského a Středočeského kraje, následuje kraj Jihomoravský a Ústecký.¹²²

Dne 30. října 2013 vznikl poslanecký klub, jehož předsedou byl zvolen Jaroslav Faltýnek. Klub čítal 42 poslanců. Ve funkci pokračoval J. Faltýnek také po volbách v roce 2017. Klub hnutí ANO čítal již 78 poslanců. V následujících volbách v roce 2021 se hnutí stalo opoziční stranou, klub zůstal zachován, ale jeho předsedkyní se nově stala bývalá ministryně financí Alena Schillerová. Pod jejím vedením poslanecký klub čítá 71 poslanců.¹²³ V posledním období došlo ke dvěma změnám na poslaneckých postech. V listopadu 2021 se Radim Holíš vzdal svého mandátu, protože se chtěl plně věnovat funkci hejtmana Zlínského kraje.¹²⁴ Druhá změna proběhla v roce 2023, kdy rezignoval

¹²² Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 25.10. – 26.10.2013: Výsledky voleb do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky. In: ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Volby.cz - Český statistický úřad | ČSÚ* [online]. c2024 Český statistický úřad [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/ps2013/ps?xjazyk=CZ>; Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 20.10. – 21.10.2017 (promítnuto usnesení NSS): Rozdělení mandátů stranám. In: ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Volby.cz - Český statistický úřad | ČSÚ* [online]. c2024 Český statistický úřad [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/ps2017nss/ps?xjazyk=CZ>; Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 8.10. – 9.10.2021: Výsledky voleb do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky. In: ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Volby.cz - Český statistický úřad | ČSÚ* [online]. c2024 Český statistický úřad [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/ps2021/ps?xjazyk=CZ>

¹²³ Poslanecký klub ANO 2011. In: POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY. *Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna* [online]. c1995-2023 Parlament České republiky, Kancelář Poslanecké sněmovny [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/hp.sqw?k=5700>; Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 25.10. – 26.10.2013: Výsledky voleb do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky. In: ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Volby.cz - Český statistický úřad | ČSÚ* [online]. c2024 Český statistický úřad [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/ps2013/ps?xjazyk=CZ>; Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 20.10. – 21.10.2017 (promítnuto usnesení NSS): Rozdělení mandátů stranám. In: ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Volby.cz - Český statistický úřad | ČSÚ* [online]. c2024 Český statistický úřad [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/ps2017nss/ps?xjazyk=CZ>; Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 8.10. – 9.10.2021: Výsledky voleb do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky. In: ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Volby.cz - Český statistický úřad | ČSÚ* [online]. c2024 Český statistický úřad [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/ps2021/ps?xjazyk=CZ>

¹²⁴ Hejtman Holíš se vzdal postu poslance. ‚Věřím, že to je nejen pro lidi ve Zlínském kraji nejlepší,‘ řekl. In: ČESKÁ TISKOVÁ KANCELÁŘ. *iRozhlas – spolehlivé a rychlé zprávy* [online]. c1997-2024 Český rozhlas, 10. listopadu 2021 [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/radim-holis-margita-balastikova-poslanecka-snemovna-poslanec-hejtman-zlinskeho_2111102245_dok

na pozici místopředsedy hnutí Ivo Vondrák. Poté opustil i poslanecký klub hnutí a stal se nezařazeným poslancem.¹²⁵

4. ANDREJ BABIŠ

Narodil se 2. 9. 1954 v Bratislavě. Vystudoval vysokou školu ekonomického zaměření. V roce 1980 vstoupil do KSČ.¹²⁶ Revoluci prožil jako delegát zahraničního obchodu v Maroku. Poté pracoval ve státem vlastněné společnosti Perimex, z pozice výkonného manažera založil její dceřinou společnost Agrofert. Následně se mu podařilo převést Agrofert do osobního vlastnictví.¹²⁷

Andrej Babiš jako předseda je nejviditelnější a nejdůležitější tváří hnutí ANO. Projevuje se personalizace politiky, protože samotné hnutí by se mohlo klasifikovat jako ANO = Andrej Babiš. Jako zakladatel hnutí má nesporný vliv na jeho směřování v průběhu let. Je zřejmý výrazný kult jeho osobnosti. Tomuto postavení také napomáhá, že byl vlastníkem několika nejvlivnějších médií v České republice. Ale ani jemu se nevyhnulo mnoho kauz (nejvýraznější se stala kauza Čapí hnízdo), které ovlivnily pohled některých voličů na jeho osobu a celé hnutí. Jak psalo Revue FORUM ve svém slavnostním vydání v roce 2019, tak se Andrej Babiš stal prvním agentem Státní bezpečnosti, který se stal členem vlády a později také premiérem. Byl prvním politikem České republiky, jehož střet zájmů zaměstnával i Evropskou komisi a Evropský parlament. Stal se prvním trestně stíhaným premiérem, jehož stíhání bylo zastaveno.

¹²⁵ BERANOVÁ, Klára a Dáša ŠAMANOVÁ. ANO má o poslance míň. Vondrák práskl dveřmi. In: *Novinky.cz - nejčtenější zprávy na českém internetu* [online]. c2003-2024 Borgis a.s., 21. 2. 2023 [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/domaci-vondrak-odesel-z-poslaneckeho-klubu-ano-40423571>

¹²⁶ Babiš spolupracoval s StB. Byl agentem!. In: *EUROZPRÁVY.CZ, ČTK. Zprávy, EuroZpravy.cz - Aktuální zpravodajství* [online]. c2009–2018 INCORP, a. s., 3. prosince 2011, 4. prosince 2011 [cit. 2024-07-06]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20181216210958/https://eurozpravy.cz/domaci/politika/39188-babis-spolupracoval-s-stb-byl-agentem/>

¹²⁷ ZÁVODSKÝ, Ondřej. Charakteristiky mocenských struktur: Andrej Babiš a Agrofert. In: *Čas oligarchů, jejich sluhů a nepřátel*. V Tribunu EU vydání první. *Knihovnicka.cz*. Brno: Tribun EU, 2019, s. 77-79; HANZELKA, Karel; KUCHAROVÁ, Kateřina a VOŘECHOVSKÝ, Vladimír. *O Babišovi bez Babiše: 14 rozhovorů z roku 2014*. Praha: Agrofert, 2014.

Označil KSČM za demokratickou stranu a poprvé po Listopadu 1989 ji přivedl zpátky k podílu na celostátní moci.¹²⁸

Kritici Andreje Babiše hodnotí negativně jeho praktiky, které používá v politice. Ty se shodují s těmi, jejichž pomocí získal Agrofert. Mezi ně patří blufování a předstírání, že učiní pravý opak toho, co má v úmyslu. To je doplněno cynickými nástroji jako bezostyšné lhaní. Babiš často lže tak vytrvale, že to v posluchači budí dojem, že to prostě není možné, aby to nebyla pravda. Jedná se o manipulativní praktiky.¹²⁹

4.1. AGROFERT

Další vývoj hnutí byl ovlivněn především kauzami spojenými s předsedou Andrejem Babišem, většina kauz se týkala holdingu Agrofert, kam patří například i Farma Čapí hnízdo. Holding neboli koncern jsou korporace sdružené do ekonomicky propojených celků. Jedna obchodní společnost ovládá a usměrňuje jinou společnost nebo více společností. Tomu se říká řízená společnost. Právně jsou tyto obchodní společnosti klasifikovány jako samostatné subjekty. Koncern je definovaný jako podnikatelské seskupení, které je tvořeno jednou nebo více osobami podrobenými jednotnému řízení ze strany jiné osoby nebo osob a řídicí osoby.¹³⁰ V těchto případech se A. Babiš, dle některých odborníků, dostával do střetu zájmů. Hlavním ukazatelem tohoto činu byly dotace, které se čerpaly z Evropské unie. Agrofert byl součástí státního Perimexu, ale akvizicemi se stal nejvýznamnějším hráčem v oblasti potravinářství, agrochemie, mlékárenství, průmyslu masného, dřevozpracujícího a také médií. Střet zájmů znamená stav, kdy určitá osoba zastává dvě navzájem neslučitelné funkce. Vystupuje tedy ve dvou

¹²⁸ SEZEMSKÝ, Jiří. Andrej Babiš a třicet let svobody. In: *Revue Forum: 30 let svobody 1989-2019*. Praha: Forum 24, 2019, (24), s. 51; ŠAFR, Pavel a HOVORKOVÁ, Johana. *Obrana před Babišem: Pavel Šafr o proměnách českých médií a politiky*. 2. rozšířené vydání. [Praha]: Free Czech Media, 2020.

¹²⁹ ZÁVODSKÝ, Ondřej. Charakteristiky mocenských struktur: Andrej Babiš a Agrofert. In: *Čas oligarchů, jejich sluhů a nepřátel*. V Tribunu EU vydání první. *Knihovnicka.cz*. Brno: Tribun EU, 2019, s. 77-79; HANZELKA, Karel; KUCHAROVÁ, Kateřina a VOŘECHOVSKÝ, Vladimír. *O Babišovi bez Babiše: 14 rozhovorů z roku 2014*. Praha: Agrofert, 2014.

¹³⁰ KNOBLOCHOVÁ, JUDr. Vladimíra. Koncernové právo v zákoně o obchodních korporacích. In: *Informace pro účetní a podnikatele – Portál POHODA* [online]. ©2022 STORMWARE s.r.o., 27. května 2016 [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: <https://portal.pohoda.cz/zakon-a-pravo/legislativa-pro-podnikatele/koncernove-pravo-v-zakone-o-obchodnich-korporacich/>

rolích, přičemž každá z těchto rolí má směřovat k protichůdnému cíli. Mohlo by se jednat až o spáchání trestného činu. Babišovo podnikání mělo ovlivňovat vládní rozhodnutí, která se týkala zemědělství, dotací či schvalování veřejných zakázek. Uvádí se, že až polovina rozhodnutí vlády byla ve prospěch holdingu Agrofert. Toto vše vyústilo až k předložení opozičního legislativního návrhu řešení. Ten se začal označovat jako lex Babiš. Jednalo se o novelu týkající se právě střetu zájmů. Zákon nabyl účinnosti v únoru roku 2017. V ten okamžik byl Babiš přinucen své společnosti vložit do jím založených dvou svěřeneckých fondů (AB private trust I a AB private trust II). V obou fondech působí jeho momentální žena Monika Babišová.¹³¹ Nadále se ale například v roce 2017 uskutečňovaly události právě na Čapím hnízdě, které je v držbě svěřeneckého fondu. Jednalo se i o akce konané Ministerstvem financí. K získání dotace pro Čapí hnízdo se do názvu přidalo podstatné jméno farma a její vlastníci byli od roku 2008 skryti za anonymními akciemi. Po načerpání dotace byl následně vlastní majitel obnoven. Po opakovaném zbavení imunity Andreje Babiše i místopředsedy ANO Jaroslava Faltýnka v Poslanecké sněmovně bylo z dané hospodářské trestné činnosti obviněno jedenáct osob.¹³² Pro vydání A. Babiše hlasovalo v Poslanecké sněmovně v září 2017 123 ze 134 přítomných poslanců, pro zbavení imunity J. Faltýnka bylo 120 ze 133 poslanců. Ve druhé žádosti o vydání rozhodovala Sněmovna již ve svém novém složení. V roce 2018 hlasovalo pro zbavení imunity 111 z přítomných 180 poslanců. V březnu 2019 policie ukončila vyšetřování kauzy a o měsíc později předala spis státnímu zastupitelství v Praze. Policie nakonec navrhla podat obžalobu na šest obviněných. V září téhož roku požádal státní zástupce Jaroslav Šaroš o zastavení stíhání proti Andreji Babišovi. V lednu 2023 soud nepravomocně zprostil A. Babiše i jeho bývalou poradkyni J. Nagyovou obžaloby. Podle soudce nebyl spáchán trestný čin. Nebylo prokázáno úmyslné vyčlenění Farmy Čapí hnízdo z holdingu Agrofert. Proti tomu se odvolal státní zástupce Jaroslav Šaroš.¹³³

¹³¹ ZÁVODSKÝ, Ondřej. Charakteristiky mocenských struktur: Andrej Babiš a Agrofert. In: *Čas oligarchů, jejich sluhů a nepřátel*. V Tribunu EU vydání první. *Knihovnicka.cz*. Brno: Tribun EU, 2019, s. 90-97.

¹³² Tamtéž, s. 99-101.

¹³³ PŘEHLEDNĚ: Časová osa kauzy Čapí hnízdo. In: *iDNES.CZ. iDNES – s námi víte víc* [online]. c1998–2024 MAFRA, a. s., 11. března 2016, 14. února 2024 [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/casova-osa-kaucha-capi-hnizdo-babis-agrofert.A160311_135345_domaci_jw#space-a

V tomto holdingu je včleněno mnoho chemiček (Lovochemie, Duslo, Synthesia, Precheza, Fetra a Deza), výrobců biopaliv (Preol, Ethanol Energy), firem potravinářského průmyslu (Penam, Kostelecké uzeniny, Vodňanské kuře, Olma, Mlékárna Hlinsko), dřevozpracujících firem a firem prodávajících zemědělskou techniku. Do této skupiny se zařadila také média vlastněná A. Babišem. Nejprve regionální týdeník 5plus2. Dále před volbami 2013 odkoupil Andrej Babiš MAFRU (Lidové noviny, Mladá fronta DNES), rádio Impuls, Rock Zone 105,9, Český Impuls a také první český televizní hudební kanál Óčko (společnosti Londa). V roce 2018 připojil Bauer Media, jmenovitě tedy Chvilku pro Tebe, Rytmus života, Cosmopolitan, Žena a život, Krimi revue nebo Udělej si sám.¹³⁴ Toto obrovské zvětšování holdingu bylo důsledkem Babišových obav, že by se mohl stát obětí zájmů jiných podnikatelských kruhů. Bylo zřejmé, že Babišovy staré kontakty se ocitají mimo politickou sféru. Babiš vždy rozšiřoval svůj byznys za pomoci svých politických partnerů pocházejících z 20. století. Obavy se zvětšovaly po vstupu Věcí veřejných do Poslanecké sněmovny v roce 2010¹³⁵ s 24 mandáty (10,88 %).¹³⁶ V listopadu 2022 schválila Evropská unie proplacení většiny dotací určených na projekty skupiny Agrofert, které byly zastaveny z důvodu Babišova střetu zájmů. Rozhodujícím pro EU bylo, že Andrej Babiš není již předsedou vlády.¹³⁷ V prosinci 2022 rozhodl soud, že dvě společnosti z holdingu Agrofert, SPV Pelhřimov a Agro Plchov, musí vrátit dotace,

¹³⁴ ZÁVODSKÝ, Ondřej. Charakteristiky mocenských struktur: Andrej Babiš a Agrofert. In: *Čas oligarchů, jejich sluhů a nepřátel*. V Tribun EU vydání první. *Knihovnicka.cz*. Brno: Tribun EU, 2019, s. 86-87.

¹³⁵ TABERY, Erik. Andrej Babiš: Jak to začalo. In: *Opuštěná společnost: česká cesta od Masaryka po Babiše*. V Praze: Paseka, 2017, s. 231-232; VLASATÁ, Zuzana a PATOČKA, Jakub. *Žlutý baron: skutečný plán Andreje Babiše: zřídit stát jako firmu*. V Brně: Referendum, 2017.

¹³⁶ Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 28.05. – 29.05.2010: Celkové výsledky hlasování. In: ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Volby.cz - Český statistický úřad* | ČSÚ [online]. c2024 Český statistický úřad, 2010 [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/ps2010/ps2?xjazyk=CZ>

¹³⁷ DOLEJŠÍ, Milan. EU začne opět proplácet dotace pro Agrofert. In: *ČT24 – Nejdůvěryhodnější zpravodajský web v ČR | Česká televize* [online]. c2024 Česká televize, 18. listopadu 2022 [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/domaci/eu-zacne-opet-proplacet-dotace-pro-agrofert-13461>

protože ty byly určeny malým a středním firmám.¹³⁸ Zpravodajský web rozhlasu upozornil na skutečnost, že pokud Agrofert nevrátí problematické dotace staršího data, tak nemá většina firem nárok na nové dotace. Poslední z vážných kauz pro Agrofert bylo podezření z ekologické havárie přerovské firmy Precheza (podzim 2014), která byla spojována s ministrem Richardem Brabcem. V prosinci 2022 Nejvyšší správní soud zrušil rozhodnutí právě Brabcova Ministerstva životního prostředí. Důvodem bylo rapidní snížení pokuty, která ze sedmi milionů klesla na půl milionu korun.¹³⁹

4.2. HODNOCENÍ HNUTÍ ANO VYBRANÝMI POLITOLGY, POLITIKY A NOVINÁŘI

Většina českých politologů a politiků se ke hnutí ANO staví kriticky. Výjimky se objevovaly především v období pandemie covid-19, kdy nebylo zcela zřejmé, jakým způsobem se má postupovat. Kritika přicházela také v době pandemie, kdy se vystřídal mnoho ministrů na ministerstvu zdravotnictví a jejich informace byly podávány chaoticky a velice často si ve výsledku navzájem odporovaly. Nedodržování nastavených pravidel samotným ministrem zdravotnictví bylo také mimo jiné důvodem odvolání z tohoto postu. To ale také vyvolávalo mnoho neshod mezi samotnými politology a jejich výroky.¹⁴⁰ Jejich názory byly většinou založeny na pohledu občanů, kterých se rozhodnutí dotkne. Pozitivní ohlasy pro Babišovo hnutí přichází z politologických sfér především při analýze předvolebních průzkumů. Na tyto průzkumy je pro Andreje Babiše nahlíženo

¹³⁸ ŠINDLEROVÁ, Denisa. Dvě firmy Agroferty musí vrátit dotace. Byly určeny malým podnikům, píše iRozhlas. In: *ČT24 – Nejdůvěryhodnější zpravodajský web v ČR | Česká televize* [online]. c2024 Česká televize, 23. prosince 2022 [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/domaci/dve-firmy-agroferty-musi-vratit-dotace-byly-urcene-malym-podnikum-pise-irozhlas-11951>

¹³⁹ ŠKODA, Jan. Soud zrušil masivní snížení pokuty pro Prechezu z Agroferty ministrem Babišovy vlády. In: *ČT24 – Nejdůvěryhodnější zpravodajský web v ČR | Česká televize* [online]. c2024 Česká televize, 29. prosince 2022 [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/domaci/soud-zrusil-masivni-snizeni-pokuty-pro-prechezu-z-agroferty-ministrem-babisovy-vlady-12068>; ŠAFR, Pavel a HOVORKOVÁ, Johana. *Obrana před Babišem: Pavel Šafr o proměnách českých médií a politiky*. 2. rozšířené vydání. [Praha]: Free Czech Media, 2020.

¹⁴⁰ KUBANT, Vít. Rošády na ministerstvu zdravotnictví aneb Jak koronavirový rok zamíchal s vytíženými posty. In: *iRozhlas – spolehlivé a rychlé zprávy* [online]. c1997-2024 Český rozhlas, 8. března 2021 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/koronavirus-v-cesku-ministerstvo-zdravotnictvi-odchody-hlavni-hygienicka-covid_2103080500_vtk

povětšinou kladně.¹⁴¹ Vyhrocení vidí politologové především v předvolebních kampaních a v publikacích, které jsou sepsány Andrejem Babišem a jeho společníky z hnutí. Vyhrocenost kampaně spatřují především v negativních útocích na ostatní strany a také například sliby, které jsou v horizontu několika let nesplnitelné.¹⁴²

Jedním z důležitých milníků, který mnoho politologů kritizuje, je zavedení elektronické evidence tržeb. Kritizují to především z hlediska podnikatelů, kterých se tato změna dotkla nejvíce. Některé donutila i zanechat svého podnikání.¹⁴³ Expertům se také velice nezamlouvalo zavedení tří sazeb daní. Z jejich vyjádření vyplývalo, že se tím daňový systém stane nepřehledný. Kritizovali, že nebylo zřejmé, kde vláda získá peníze na zlevnění DPH.¹⁴⁴ EET nynější vláda premiéra Fialy zrušila ke konci roku 2022.¹⁴⁵

V roce 2023, po prezidentských volbách, mnoho politologů hodnotilo kladně rozhodnutí, že Andrej Babiš zůstane v čele hnutí ANO. Toto hnutí je nyní největší politickou opoziční stranou. Politologové se domnívají, že pokud by se tak nestalo, tak

¹⁴¹ VOSKA, Michal. Volební preference ANO nepřekvapily, i když jsou průlomové, soudí politologové. In: *iDNES – s námi víte víc* [online]. c1998–2024 MAFRA, a. s., 10. března 2024 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/volby-ano-pruzkum-novak-mlejnek-parlament-volby-vetsina.A240310_131531_domaci_ivos

¹⁴² VOSKA, Michal. Volební preference ANO nepřekvapily, i když jsou průlomové, soudí politologové. In: *iDNES – s námi víte víc* [online]. c1998–2024 MAFRA, a. s., 10. března 2024 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/volby-ano-pruzkum-novak-mlejnek-parlament-volby-vetsina.A240310_131531_domaci_ivos; SIMKANIČ, Ján. Ukazuje se, že to, o čem Andrej Babiš sní, když náhodou spí, zůstává jen snem. In: *Deník N – Nezávislý český deník* [online]. c2024 N media a.s., 19. listopadu 2018 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://denikn.cz/21938/ukazuje-se-ze-to-o-cem-andrej-babis-sni-kdyz-nahodou-spi-zustava-jen-snem/> [placené]

¹⁴³ VESECKÝ, Zdeněk. Přehled největší a nejčastější kritiky elektronické evidence tržeb. In: *Podnikatel.cz - největší server pro podnikatele v ČR* [online]. c1997 – 2024 Internet Info, s.r.o., 4. března 2015 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: https://www.podnikatel.cz/clanky/prehled-nejvetsi-a-nejcastejsi-kritiky-elektronicke-evidence-trzeb/?_zn=aWQ9NDkyNjY1MDgwMTUwMDkwMzYwOHx0PTE2NzQwNDcyOTkuMDYzfHRIPTE3MTgxNzQyNTkuMDk2fGM9Qzg5OEE0QzkyOTFBMTY0NkJDRTc0Q0ExMUZGQzhBRTM%3D

¹⁴⁴ Koalice rozhodla: Snížená DPH pro léky, knihy, pleny a výživu. In: *ČESKÁ TELEVIZE. ČT24 – Nejdůvěryhodnější zpravodajský web v ČR | Česká televize* [online]. c2024 Česká televize, 16. dubna 2014 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelivize.cz/clanek/ekonomika/koalice-rozhodla-snizena-dph-pro-leky-knihy-pleny-a-vyzivu-329506>

¹⁴⁵ Senát schválil úplné zrušení EET od příštího roku. In: *MINISTERSTVO FINANČÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Úvodní stránka | Ministerstvo financí ČR* [online]. c2024 Ministerstvo financí České republiky, 9. března 2022, 14. prosince 2022 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/ministerstvo/media/tiskove-zpravy/2022/senat-schvalil-uplne-zruseni-eet-od-pris-46800>

by SPD mohla ve Sněmovně výrazně posílit a hnutí ANO by ztratilo tvář, kterou tak dlouho budovalo. To by také znamenalo, že by 2,4 milionu lidí nemělo zastání, protože právě tolik lidí volilo Andreje Babiše v druhém kole prezidentských voleb.¹⁴⁶

5. ANALÝZA VOLEBNÍCH PROGRAMŮ

Systém uplatňující demokracii v České republice se nazývá systémem parlamentním. Je to jedna z forem vládnutí, která funguje prostřednictvím lidem zvoleného shromáždění, které vytváří nepřímé spojení mezi vládou a ovládanými. Demokracie tedy znamená odpovědnou a zastupitelskou vládu. Vláda není odpovědná přímo lidu, ale lidem voleným zástupcům. Předností tohoto systému je zvažování a diskutování lidmi zvolených zástupců, kteří lépe než jednotliví občané dokáží definovat skutečné zájmy občanů. Moderní stranická politika dokázala spojit dohromady představu parlamentní a mandátové demokracie.¹⁴⁷

Typickým znakem menších politických stran je vznik koalic. Jedná se o uskupení soupeřících politických subjektů, které svedlo dohromady vědomí společného ohrožení nebo uznání, že k dosažení svých cílů bude zapotřebí spojit se s dalšími partnery. Existuje několik typů koalic: volební, parlamentní či vládní. Volební koalice je spojenectvím, kdy se strany dohodnou, že si nebudou při volbách vzájemně konkurovat a půjdou do voleb společně. Vládní koalice jsou formálně uzavírané dohody dvou či více stran, ve kterých se jedná především o rozdělení ministerských resortů. Zpravidla je tato vládní koalice motivována potřebou zajistit si většinovou podporu v parlamentu. Parlamentní koalice vznikají na půdě parlamentu mezi dvěma či více stranami, jejichž cílem je podpora určitého návrhu zákona nebo určitého programu.¹⁴⁸

¹⁴⁶ VOSKA, Michal. Babiš svým rozhodnutím udělal mainstreamu čáru přes rozpočet, míní politolog. In: *iDNES – s námi víte víc* [online]. c1998–2024 MAFRA, a. s., 8. února 2023 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/babis-politika-andres-ano-spd-hnuti-volby-snemovna.A230208_205206_domaci_ivos

¹⁴⁷ HEYWOOD, Andrew. Parlamentní demokracie. In: *Politologie*. 3. vyd. Přeložil Zdeněk MASOPUST. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, s. 104.

¹⁴⁸ HEYWOOD, Andrew. Koalice. In: *Politologie*. 3. vyd. Přeložil Zdeněk MASOPUST. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, s. 333; NOVÁK, Miroslav. Aliance a koalice. In: *Systémy politických stran: Úvod do jejich srovnávacího studia*. Praha: SOCIOLOGICKÉ NAKLADATELSTVÍ, 1997, s. 175-189.

Důležitým aspektem při tvorbě volebních programů je formulování cílů. Strany zde plní roli nástrojů, pomocí nichž si společnost vytyčuje společné cíle, a v některých případech zajišťují i jejich dosahování formulací vládních programů – na konferencích, sjezdech, ve volebních programech atd. Programy mají stranám získat podporu veřejnosti. Strany jsou tím nuceny prezentovat provázané soubory prakticko-politických alternativ. Tato funkce je nejlépe plněna stranami právě v parlamentních systémech.¹⁴⁹

Hnutí ANO má programy většinou velice podobné. Jedná se především o grafickou úpravu. Je pro ně typická kombinace tmavě modré a červeno-růžové barvy, která se již po několik let nezměnila. Obsahově je vždy volební program přizpůsoben volbám, kterým je určen, ale také událostem, které jsou momentálně aktuální. Důležitý je také rozsah programu, zde je zřetelně viditelné, které volby jsou pro hnutí nejdůležitější. Nejdelší volební programy, a to okolo padesáti stran, má vždy ANO připravené pro volby do Poslanecké sněmovny. Programy pro jiné volby jsou značně personalizované. Hlavní roli hraje stále Andrej Babiš, stejně jako u voleb do Poslanecké sněmovny, ale vždy má vedle sebe lídra kandidátky, který má prostor k vyjádření se ke znepokojujícím tématům.

Nejvíce jednoznačná je analýza volebních programů do Poslanecké sněmovny. Ve všech se shodně začíná úvodním slovem, které k potenciálním voličům pronáší předseda hnutí, tedy Andrej Babiš. Ten zde vytyčuje nejdůležitější priority, kterým by se hnutí ve vládě chtělo věnovat. To vše se odehraje na prvních pěti stránkách a v následujícím již samotném programu jsou okruhy více přibližovány a konkretizovány. Častým rysem programů je ohlížení se do minulosti, konstatování toho, co se v dané oblasti povedlo za uplynulé volební období.

5.1. VOLEBNÍ PROGRAM DO POSLANECKÉ SNĚMOVNY

Volební program hnutí ANO pro poslanecké volby v roce 2013 obsahoval několik priorit. Jednou z nejdůležitějších bylo snížení sazby DPH z 15 % na 10 % nebo zrušení poplatků za recept. Chtěli podpořit penzijní reformu či prosadit zavedení minimálního starobního důchodu a také zastavit automatické prodlužování věku pro odchod do důchodu. Dožadovali se zrušení třicetikorunového poplatku za recept, chtěli zavést

¹⁴⁹ HEYWOOD, Andrew. Formulování cílů. In: *Politologie*. 3. vyd. Přeložil Zdeněk MASOPUST. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, s. 322-323.

kontrolu online účtů zdravotních pojišťoven. Další velkou prioritou bylo zrušení superhrubé mzdy a u daně z příjmu firmám chtěli ponechat sazbu 19 %. Usilovali o zavedení lhůt pro vydávání soudních verdiktů, o zřízení finanční policie, o veřejné zpřístupnění centrálního registru smluv. Odmítali zavedení školného na vysokých školách, snažili se podmínit poskytování dávek, které byly dané plněním určitých podmínek. Další z priorit byla podpora dostavby třetího a čtvrtého jaderného bloku v elektrárně Temelín. Chtěli umožnit převod cestovního ruchu pod ministerstvo kultury.¹⁵⁰ Ve vládní koalici, ve které byli spolu s vítězi ČSSD a také KDU-ČSL, prosadilo hnutí do společné vize na vládnoucí období 62 ze 179 cílů svého programu. Jedná se tedy o 35 % překryv jejich priorit. ANO za období 2013–2017 splnilo (nebo splnilo částečně) 72 % svých slibů, které před volbami do Poslanecké sněmovny 2013 zveřejnilo. Neúspěch při plnění slibů je vyčíslen na 18 %. Ministerstvu financí se podařilo úspěšně snižovat deficit českých veřejných financí. Ten činil v roce 2016 pouze 0,6 %. Na ministerstvu práva a spravedlnosti došlo k zavedení výrazného zkrácení délky soudních řízení. V oblasti dopravy došlo k zahájení výstavby několika obchvatů či vyjmutí několika úseků dálnic ze zpoplatněných úseků. Resort životního prostředí spustil například dotace na zadržování dešťové vody, podpořil projekty na chytré hospodaření s vodou a zadržování vody v přírodě. Celkem tedy hnutí ANO tvrdí, že splnilo 92 slibů, nesplněno zůstalo 32 slibů.¹⁵¹

Program pro poslanecké volby v roce 2017 s názvem „Teď nebo nikdy – ten jediný program, který potřebujete“ se v základním konstatování neliší od programu roku 2013. Hlavními hesly zůstává: nebudeme lhát, nebudeme krást, budeme bojovat proti korupci a nehospodárnosti, budeme pracovat pro lidi a naši zemi. Při Babišově úvodním slovu jsou patrné ostré výhrady vůči České straně sociálně demokratické, se kterou bylo hnutí ANO od roku 2013 ve vládě. Především je zde kritizován premiér Bohuslav Sobotka. Andrej Babiš vytyčuje čtyři priority, které jsou hlavními body pro následující období. Bezpečnost, Efektivní a hospodárny stát, Investice do naší země, Investice do našich lidí.

¹⁵⁰ KOPECKÝ, Josef. ANO zveřejnilo program. Chce snížit DPH a zrušit poplatek za recept. In: *iDNES – s námi víte víc* [online]. c1998–2024 MAFRA, a. s., 22. září 2013 [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/ano-zverejnilo-program-chce-snizit-dph-zrusit-platbu-za-recept.A130922_203917_domaci_kop

¹⁵¹ PLNĚNÍ PROGRAMU hnutí ANO 2013–2017. INSTITUT PRO POLITIKU A SPOLEČNOST. *Institut pro politiku a společnost* [online]. c2024 Institut pro politiku a společnost, srpen 2017 [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: https://www.politikaspolecnost.cz/wp-content/uploads/2017/07/IPPS_Pln%C4%Bn%C3%AD-programu-ANO-2.pdf

V rámci tématu bezpečnosti se mluví o migrační krizi a teroristických útocích. Za prioritu se pokládá ochrana národní identity, navyšování peněz do zpravodajské služby a na vybavenost armády. Dále je opět zmiňována výstavba dalších jaderných bloků či udržení kontroly státu nad zásobami lithia. Hovoří se zde také o fiskální bezpečnosti, tedy o snaze nepřijmout euro. Důležité je ponechání si koruny. Cílem pro Efektivní a hospodárný stát jsou nízké daně a vyšší platy, boj proti klientelismu, korupci, nehospodárnosti a předraženým zakázkám. Prioritou je také ochrana oznamovatele korupce – zákon o whistleblowingu, který by měl projít schválením v Poslanecké sněmovně. A. Babiš píše, že „o peníze daňových poplatníků se chceme starat s péčí řádného hospodáře“. Pokrok vidí v digitalizaci státní správy a transparentnosti ministerstev. Andrej Babiš chce vést debatu o snížení počtu resortů či řešení domácích problémů, zefektivňovat schvalování zákonů (modernizace jednacího řádu Sněmovny, zlepšení spolupráce mezi jednotlivými ministerstvy). V bodě Investice do naší země je prioritou zavedení rychlovlaků, výstavba nových silnic, škol, školek, jeslí, domovů důchodců, sportovišť a renovace památek. Cílem je do roku 2021 postavit nové obchvaty a 170 kilometrů nových dálnic. Investice do našich lidí by se měla projevovat zvýšením mezd učitelům, nezavedením školného na vysokých školách, zvyšováním důchodů, prioritou veřejného zdravotnictví a zvýšením důvěry v soudy. V programu A. Babiš hovoří o porovnávání státu s rodinnou firmou a přirovnává voliče k akcionářům na valné hromadě. Svou stať končí slovy, že chce své plány splnit, že dává voličům své slovo, které vždy platí. Program se dále člení na kapitoly, které vždy odkazují k nějakému tématu: Efektivní stát, Boj proti korupci, EGovernment, Hospodaření státu, daně, finance a rozpočtová politika, Srozumitelná a aktivní zahraniční politika, Hospodářství a energetika, Podpora podnikání, Doprava, Veřejné investování a regionální rozvoj, Vnější bezpečnost a ochrana země, Vnitro a vnitřní bezpečnost země, Spravedlnost, Ochrana spotřebitelů, Práce a sociální věci, Školství, Věda, výzkum a inovace, Životní prostředí, Zemědělství, Zdravotnictví, Kultura, Cestovní ruch, Sport. Vybrané body, které jsou v celém programu zmiňovány jako priority, byly již zmíněny v úvodním slovu Andreje Babiše a v dalších částech dochází pouze k jejich konkretizaci. Dalšími důležitými body jsou například zrušení superhrubé mzdy, zavedení další fáze EET, podpora malých a středních firem, podpora regionálního rozvoje a investice do regionů, zavedení zákona o spotřebitelském úvěru, modernizace a flexibilita vzdělávacího systému. Hnutí ANO se snaží zacílit na všechny

věkové kategorie svých potenciálních voličů. Zřejmé je cílení na obavy občanů.¹⁵² Například největší migrační krize probíhala (dle D. Prokopa) především kolem roku 2015, je však zveličována ještě o dva roky později.¹⁵³ O jakési snaze o ochranu svědčí i slovní spojení: naše lidi, naši zemi ... nedáme. Vláda (ANO + ČSSD) splnila své programové prohlášení z 84 %. Plnění programu bylo ale ovlivněné především pandemií covid-19, teroristickým útokem (Vrbětice) pravděpodobně ze strany Ruska, povodněmi, tornádem na Moravě, ekonomickou krizí, zdražováním energií a rychle narůstající inflací. Za toto volební období vláda, v čele s hnutím ANO, nepředstavila konkrétní kroky týkající se důchodové reformy. Vláda schválila 75% slevu na dopravu týkající se dětí do 18 let, studentů do 26 let a seniorů starších 65 let. Byl realizován program Nájemní byty – cílovou skupinou byli senioři nad 65 let, zdravotně postižení a mladí lidé do 30 let. Za volební období se podařilo vylepšit digitalizaci v České republice. Zvýšila se dostupnost vysokorychlostního internetu, zlepšily se možnosti využití digitálních sdílených služeb, došlo k rozšíření možností Portálu občana. Vznikly další portály Moje daně, eRecept, internetový obchod na dálniční známky, realizace portálu MPSV, eNeschopenka, systém jednotného tarifu na železnici. Na poli Evropské unie došlo k odmítnutí přerozdělování uprchlíků. Vláda zavedla limit pro daňovou uznatelnost úrokových nákladů a zavedla novou oznamovací povinnost pro organizace, které vyvádějí své dividendy do zahraničí. Vláda nepodpořila žádné kroky vedoucí k přijetí společné evropské měny. Velikým problémem tedy pro volební období zůstalo nevyřešení stěžejního bodu – důchodové reformy, což bylo nejdůležitější prioritou hnutí ANO.¹⁵⁴

Program pro poslanecké volby 2021 vydaný pod názvem „Až do roztrhání těla! – ten jediný program, který potřebujete. Jako vždycky“. Začíná úvodními slovy: „*Je to poslední šance volit Babiše. Toho, kterého znáte. Toho, který pořád **maká**. Toho, který tomu chce dát všechno. Toho, který všude prosazuje české zájmy. Do **roztrhání těla**.*“ Nejdůležitějšími motivy je zastání se a bojovnost. Hlavním cílem je ochrana země a lidí

¹⁵² TEĎ NEBO NIKDY, TEN JEDINÝ PROGRAM, KTERÝ POTŘEBUJETE. ANO, BUDE LÍP. ANO, bude líp [online]. c2024 ANO [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: <https://www.anobudelip.cz/file/edee/2017/09/program-hnuti-ano-pro-volby-do-poslanecke-snemovny.pdf>

¹⁵³ PROKOP, Daniel. Populismus a demokracie: Anatomie populismu. In: *Slepé skvrny: o chudobě, vzdělávání, populismu a dalších výzvách české společnosti*. Třetí vydání. Brno: Host, 2022, s. 145.

¹⁵⁴ SÁL, Karel. JAK SI VEDLA VLÁDA ANDREJE BABIŠE?. INSTITUT PRO POLITIKU A SPOLEČNOST. *Institut pro politiku a společnost* [online]. c2024 Institut pro politiku a společnost [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: <https://www.politikaspolecnost.cz/wp-content/uploads/2021/11/Jak-si-vedla-vl%C3%A1da-Andreje-Babi%C5%A1e-IPPS.pdf>

žijících v ní, zdraví, přírody a průmyslu. „*Naši zemi nedáme. Naše lidi nedáme. Naše zdraví nedáme. Naši přírodu nedáme. Náš průmysl nedáme*“. Vytčení pěti prioritních oblastí, kterým chce hnutí věnovat převážně svoji pozornost. Stejně jako v programu k poslaneckým volbám v roce 2017 je viditelná snaha přesvědčit občany, že jsou pod ochranou a na prvním místě. V tomto programu je více zřejmé směřování hnutí – k ochraně, vlastenectví, zastání. Důležitá je propagace koruny (nepřijetí eura), řešení otázky ilegální migrace, udržení vysoké zaměstnanosti, zvyšování důchodů a platů, dostupnost bytů, investice do silnic a železnic, investice do rekonstrukce nemocnic a jejich vybavenosti, zadržení vody v přírodě, kotlíkové dotace, podpora ekologizace, podpora nejnovějších technologií a umělé inteligence. Některé priority se za volební období nezměnily, například ilegální migrace. Oproti minulému programu je tento více orientovaný na zdravotnictví (covid-19). Hnutí považuje právě zdravotnictví za jednu z nejdůležitějších priorit. Do popředí staví prevenci, elektronizaci zdravotnictví (úspěšné zavedení eReceptu), podporu moderních terapií. Klíčovou prioritou je podpora onkologie nebo také navyšování počtu zdravotníků. V programu opět nechybí vytyčení hlavních cílů ve funkcích všech ministerstev (doprava, školství, kultura, vnitra, finance, průmysl, práce a sociální věci, životní prostředí, věda a výzkum, obrana a armáda České republiky, zahraničí, spravedlnost, zemědělství), dále ale také nechybí pasáže o digitalizaci, energetice, investicích a regionálním rozvoji, Evropské unii, sportu, spotřebitelích, veřejné správě. Opět jsou zde více formulovány již zmiňované priority, které nastínil Andrej Babiš v úvodním slovu programu. Z programu je zřetelná návaznost na zkušenosti s pandemií, která byla způsobena virem covid-19.¹⁵⁵

5.2. VOLEBNÍ PROGRAM DO EVROPSKÉHO PARLAMENTU

Program do voleb 2019 nesl název „Česko ochráníme – tvrdě a nekompromisně“. Opět byl cílen na obavy, obranu, pomoc občanům, nekompromisní vyjednávání, na prvním místě je vždy Česká republika. Programové zaměření bylo na již se opakující témata, jako je ilegální migrace nebo obchodní válka USA a zbytku světa. Důležitými body byla také světová migrace, mezinárodní konflikty či globální hrozby. Většina těchto bodů působí na člověka negativně, pocitem potřebné ochrany před těmito hrozbami.

¹⁵⁵ AŽ DO ROZTRHÁNÍ TĚLA!. ANO, BUDE LÍP. ANO, bude líp [online]. c2024 ANO [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: <https://www.anobudelip.cz/file/edee/2021/ano-volebni-program.pdf>

Heslem je také ochrana a využití českých lidí s potenciálem a kreativitou. Podstatnými tématy volebního programu byl boj, touha po změně, rozhodnutí, přizpůsobivost. Hlavními body byl evropský rozpočet, který musí odpovídat prioritám členských států, prostředky na zajištění bezpečnosti. Chtějí vést jednání o větší svobodě pohybu zboží, služeb, osob a kapitálu. Zajímavým bodem je také prioritou využívání Erasmu+, podpora působnosti tohoto programu. Netýká se pouze studentů vysokých škol, ale také středoškolských studentů, učitelů, učňů, dobrovolníků i lidí z vyšších věkových skupin. Dalšími prioritami je boj za stejnou kvalitu potravin, digitalizace Evropy i České republiky. Hnutí chce vést jednání o kohéznosti (soudržnosti) politiky, společné zemědělské politice, energetice, dopravě, přizpůsobení se změně klimatu a udržení vody v přírodě. Samostatným bodem je euro, které nyní není pro hnutí prioritou. Hlásají, že Eurozóna potřebuje reformu. Chtějí zaručit plnění maastrichtských konvergenčních kritérií, tedy udržet cenovou stabilitu, stav veřejných financí a konvergenci (sbližování, sbližování) úrokových sazeb.¹⁵⁶

5.3. SOUHRN DALŠÍCH TYPŮ VOLEBNÍCH PROGRAMŮ

Ostatní volební programy, krajské či komunální, jsou vždy zaměřeny na vážné problémy kraje či obce, jejichž řešení je považováno za prioritu. Dále se v programech objevují ekonomické cíle, správa města či kraje, doprava, zdravotnictví, vzdělávání a sport, bezpečnost, kultura a volný čas, sociální politika, ekologie a životní prostředí. Jsou zde pozorovatelná stejná témata a priority, která jsou používána i na celorepublikové úrovni. Tato témata jsou pouze mnohem více specifikována a dotýkají se problémů daného území, pro které volební program vznikl. Programy jsou vždy uvedeny

¹⁵⁶ ČESKO OCHRÁNÍME. ANO, BUDE LÍP. *ANO, bude líp* [online]. c2024 ANO [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: <https://www.anobudelip.cz/file/edee/ke-stazeni/ano-cesko-ochranime.pdf>

počátečním slovem – lídrem kandidátní listiny nebo samotným předsedou hnutí Andrejem Babišem a zakončeny poděkováním a pozvánkou k volebním urnám.¹⁵⁷

5.4. PUBLIKACE ANDREJE BABIŠE

Andrej Babiš od vzniku hnutí vydal několik publikací. Mezi něž patří jeho nejznámější knihy: *O čem sním, když náhodou spím* a druhá kniha *Sdílejte, než to zakážou!*.

O čem sním, když náhodou spím

První z knih byla vydaná v roce 2017. Jedná se o vizi Andreje Babiše do roku 2035, kde spekuluje o politickém a společenském vývoji České republiky. Kniha byla napsána týmem kolem A. Babiše a vydání bylo směřováno k pomoci zviditelnění hnutí v předvolební kampani pro volby do PS PČR 2017. Od té doby stále více expertů a také novinářů zastává názor, že vize není reálná nebo se k ní hnutí příliš nepřibližuje. Ukazuje se, že kniha byla pojmána více idealisticky, než by bylo potřebné. V textu se vyskytuje obrovská naléhavost sdělení.¹⁵⁸

Kniha však obsahuje mnoho otázek, které se ukázaly jako neřešitelné, jejich řešení trvá až několik let nebo jsou velice palčivé. Ty vyvolávaly mezi vládními ministry a

¹⁵⁷ Teď nebo nikdy: Volební program hnutí ANO pro krajské volby 2020. In: ANO, BUDE LÍP. *Úvodní stránka | Jaromír Dědeček* [online]. c2024 ANO [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: <https://www.anobudelip.cz/cs/jaromir-dedecek/program/>; UDĚLÁME PRAHU BOHATŠÍ. ANO, BUDE LÍP. *ANO, bude líp* [online]. c2024 ANO, 2018 [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: <https://www.anobudelip.cz/file/edee/ke-stazeni/ostatni/udelame-prahu-bohatsi.pdf>; VOLEBNÍ PROGRAM PRO PRAHU 2022. ANO, bude líp [online]. c2024 ANO [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: <https://www.anobudelip.cz/file/edee/ke-stazeni/ano-program-praha.pdf>; VOLEBNÍ PROGRAM HNUTÍ ANO PRO KOMUNÁLNÍ VOLBY 2018. *Tento týden* [online]. c2008 Studio Kabelové televize Kopřivnice [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: <https://www.ktkstudio.cz/wp-content/uploads/2018/08/Volebn%C3%AD-program-2018.pdf>; ROZMAJZL, Petr. ANO – CHRASTAVA – Komunální volby 2018: VOLEBNÍ PROGRAM 2018-2022. In: *Město Chrastava – Oficiální stránky město Chrastava* [online]. c2024 Oficiální stránky město Chrastava, 31. srpna 2018 [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: <http://www.chrastava.cz/forum/viewtopic.php?t=8371&sid=01a32c6054818264459b21d78451acda>; Hodnocení volebních programů politických subjektů kandidujících do zastupitelstva hl. m. Prahy. In: AUTOMAT. *AutoMat – nádech pro město* [online]. b.r., 24. září 2018 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://auto-mat.cz/23712/hodnoceni-volebnich-programu-politickyh-subjektu-kandidujicich-do-zastupitelstva-hl-m-prahy>

¹⁵⁸ SIMKANIC, Ján. Ukazuje se, že to, o čem Andrej Babiš sní, když náhodou spí, zůstává jen snem. In: *Deník N – Nezávislý český deník* [online]. c2024 N media a.s., 19. listopadu 2018 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: [https://denikn.cz/21938/ukazuje-se-ze-to-o-cem-andrej-babis-sni-kdyz-nahodou-spi-zustava-jen-snem/\[placenej](https://denikn.cz/21938/ukazuje-se-ze-to-o-cem-andrej-babis-sni-kdyz-nahodou-spi-zustava-jen-snem/[placenej)

předsedou dohady a nepokoje. Problémy nastaly také při nereálném zmodernizování celé dálnice D1 – Andrej Babiš tvrdil, že její úplné zmodernizování proběhne do roku 2020, ale ministr dopravy D. Ťok to odmítl. Za vlády do roku 2017 se nepodařilo zreformovat penzijní pojištění, což je v knize také slíbeno. Kniha se zabývá také otázkou exekucí. Odpovědí na to je: „*Pokud dlužník peníze nemá, ponese náklady marného vymáhání věřitel. Hnat dluh k soudu se mu najednou nevyplatí. Spíš by měl přemýšlet, komu půjčovat nebo poskytovat služby bez pořádného zajištění. Tak by měl počet sporů klesnout asi na polovinu, jako třeba v Rakousku. A soudy tam mají čas věnovat se skutečným sporům. A jako bonus tím vyřešíme průšvih s dluhovou pastí dřív, než přeroste v sociální kalamitu.*“¹⁵⁹ Realita byla ale jiná. Po schválení novely zákona o insolvenční stálosti vystupují hlasy expertů, že se navzdory nepatrným zlepšením stejně problémy dlužníků zásadně neřeší. K žádnému uzákonění přenášení nákladů marného vymáhání na věřitele nedošlo. Problém snu a reality nastává také v otázce obchodů a restaurací na venkově. Babiš je chce ve své vizi udržet, ale zaváděním EET se dostává s tímto tvrzením do protipólu, protože tyto podniky byly zasaženy nejcitelněji a některé byly nuceny svoji činnost také ukončit. Odborníci se shodují, že k naplnění vizí nedochází ve slibované míře.¹⁶⁰

Sdílejte, než to zakážou!

Další kniha byla vydána v roce 2021 a opět se jednalo o předvolební publikaci hnutí ANO. Píše se zde o vizi obnovení České republiky, tentokrát po pandemii spojené s covidem-19, nebo také o kritice dalších politických stran. V úvodním slovu A. Babiš oznamuje, že je to naposledy, co kandiduje do Poslanecké sněmovny.¹⁶¹ V knize se objevuje také mimo jiné názor na Pirátskou stranu, ke které má výhrady: „*Mají plnou hubu keců, ale v Praze zvládli akorát zavřít Smetanovo nábřeží, koupit si kávovar za 100*

¹⁵⁹ SIMKANIČ, Ján. Ukazuje se, že to, o čem Andrej Babiš sní, když náhodou spí, zůstává jen snem. In: *Deník N – Nezávislý český deník* [online]. c2024 N media a.s., 19. listopadu 2018 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://denikn.cz/21938/ukazuje-se-ze-to-o-cem-andrej-babis-sni-kdyz-nahodou-spi-zustava-jen-snem/> [placené]

¹⁶⁰ SIMKANIČ, Ján. Ukazuje se, že to, o čem Andrej Babiš sní, když náhodou spí, zůstává jen snem. In: *Deník N – Nezávislý český deník* [online]. c2024 N media a.s., 19. listopadu 2018 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://denikn.cz/21938/ukazuje-se-ze-to-o-cem-andrej-babis-sni-kdyz-nahodou-spi-zustava-jen-snem/> [placené]; BABIŠ, Andrej. *O čem sním, když náhodou spím*. Praha: [Andrej Babiš], 2017.

¹⁶¹ BABIŠ, Andrej. Úvod. In: *Sdílejte, než to zakážou!*. Praha: ANO 2011, 2021, s. 3.

tisíc korun a z těch peněz na investice nevyužili nic.“¹⁶² Další zveřejněné vize se týkají ukotvení sazby za jeden metr krychlový bytu, obnovy země po covidu-19, obrany národních zájmů či zvýšení porodnosti. Samozřejmě se kniha značnou částí obrací do minulosti, na shrnutí, co již toto hnutí ve vládě dokázalo.¹⁶³ Nachází se zde mnoho slibů: pozorovací satelitní balón proti migrantům, tisícovku ročně pro důchodkyně nebo čipování domácích mazlíčků chovaných seniory zdarma. Mládež by měla mít pětkrát týdně ve škole tělocvik nebo by mělo dojít k zavedení paušální daně i pro živnostníky, kteří dosahují obratu nad milion korun ročně. Další z kapitol je věnována ženám a matkám. Premiér Babiš navrhoval vyhlášení svátku Den českých matek a babiček. „*A nejsou naše. Nejsou české. Jsou mezinárodní,*“ argumentuje Babiš. Dále také slibuje týdenní lázeňské pobyty pro každou ženu k 70. narozeninám a také každoroční věnování tisíce korun. V další části knihy se věnuje vizi přiblížení se k formátu v technologii, např. jako má Izrael. Žádostivost se také vyznačuje rozvojem umělé inteligence, 3D tisku atd. V knize se vyskytuje četnost slibů, především tedy seniorům: „*Tak mě napadá, co čipování psů důchodcům zdarma? A taky bychom jim mohli odpustit platbu za psa,*“ míní Andrej Babiš.¹⁶⁴ Svou knihu zakončuje slovy, že lidé mají poslední příležitost ho volit, kandiduje naposledy. „*Poslední šance volit Babiše. Toho, kterého znáte. Toho, který pořád maká. Toho, který tomu chce dát všechno. Toho, který všude prosazuje české zájmy. Do roztrhání těla.*“¹⁶⁵

6. ELEKTORÁT

Existuje několik různých teorií voličského rozhodování. Uvést můžeme například model identifikace s politickou stranou, sociologický model, model racionální volby či model dominantní ideologie. Model identifikace s politickou stranou vychází

¹⁶² BABIŠ, Andrej. Jsme světová velmoc ve výrobě her. In: *Sdílejte, než to zakážou!*. Praha: ANO 2011, 2021, s. 331.

¹⁶³ BABIŠ, Andrej. *Sdílejte, než to zakážou!*. Praha: ANO 2011, 2021.

¹⁶⁴ OTTO, Pavel. Moje éra byla nejuspěšnější, chlubí se Babiš ve volební publikaci. Kandiduje prý naposled. In: *E15.cz - Byznys, politika, ekonomika, finance, události* [online]. c2001 - 2024 CZECH NEWS CENTER a.s., 16. července 2021 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/volby/volby-dosnemovny/moje-era-byla-nejuspesnejsi-chlubi-se-babis-ve-volebni-publikaci-kandiduje-pry-naposled-1382162>

¹⁶⁵ BABIŠ, Andrej. Co znamená být Čechem. In: *Sdílejte, než to zakážou!*. Praha: ANO 2011, 2021, s. 411.

z psychologického pouta. Volič stranu dlouhodobě podporuje a pokládá ji za „svou“. Hlasování je projevem stranicství, nikoli výsledkem konkrétních politických kroků, volebních kampaní nebo mediální prezentace. Velký důraz je kladen na politickou socializaci již v raném věku a hlavním nástrojem osvojování je rodina. Tím dochází k vytvoření loajality. Identifikace s politickou stranou se postupem času někdy oslabuje. Druhý zmíněný je model sociologický. Voliči mají tendenci hlasovat tak, jak to odpovídá ekonomickému a sociálnímu postavení skupiny, ke které oni náleží. Psychologická svázanost s politickou stranou není již chápána jako následek působení rodiny, ale jako důsledek sociálních vazeb. Důležitými hranicemi těchto vazeb je gender, třída, etnicita, náboženství a region. Dříve se na systém politických stran pohlíželo jako na odraz třídního systému. Střední třídy představovaly voličskou základnu pravicových stran a třídy manuálně pracujících voličskou základnu levicových stran. Model racionální volby je zaměřen více na jednotlivce než na socializaci a chování sociálních skupin. Rozhodnutí voliče je chápáno jako racionální akt, kdy se volič rozhoduje na základě svého osobního zájmu. Volba je pro něj prostředkem, kterým se má dosáhnout určitého cíle. Existují různé modely racionální volby. Jedním modelem je podle V. O. Keye hlasování jako retrospektivní komentář ke straně, která je u moci, a k tomu, jak její počínání ovlivnilo voličův výběr. Druhým modelem je hlasování, ve kterém se volič chová jako spotřebitel a dává najevo volbu mezi politickým alternativami (Himmelweit, Humphreys a Jaeger). Jedná se o hlasování voličů podle konkrétních témat. Další model se zaměřuje na dominantní ideologii. Podstatné je, nakolik je individuální rozhodnutí utvářeno procesem ideologické identifikace a ideologického ovládnutí. Způsob výkladu postavení jedince či skupiny je ovlivněn školou, vládou nebo zejména médii. Média dokáží deformovat politickou komunikaci tím, že nastolují témata, o kterých se bude diskutovat, či tím, že preference a sympatie přímo ovlivňují. V tomto modelu strany nemohou přijít s novou politikou, která by vybočovala od jejich ideologie, kterou volič preferuje. Tento proces do značné míry omezuje individuální kalkulaci a autonomii osobnosti.¹⁶⁶

¹⁶⁶ HEYWOOD, Andrew. Různé teorie voličského rozhodování. In: *Politologie*. 3. vyd. Přeložil Zdeněk MASOPUST. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, s. 311-313.

Důležitá je socializace a mobilizace elektorátu. To znamená, že je podstatné důkladně vybrat téma, na které se strana rozhodne zaměřit. Pomáhá nastolovat problémy, o které v politice půjde. Vytyčuje hodnoty a postoje, které vyznávají a dávají najevo.¹⁶⁷

Analýzy zastoupení voličské základny a shodných prvků provádějí především agentury Kantar a Median. První analýza se týká roku 2013, a tedy voleb do Poslanecké sněmovny. Před volbami vycházely průzkumy, kde bylo uváděno, že voličská základna hnutí ANO je složena především z nezakotvených příznivců. Jedná se o voliče Věcí veřejných, ČSSD, ODS a TOP 09 a také o skupiny obyvatel, které se neúčastní voleb pravidelně.¹⁶⁸ Z těchto průzkumů vycházelo, že ODS a TOP 09 přišly o milion voličů. Polovina z nich by se pravděpodobně přiklonila k hnutí ANO.¹⁶⁹ Je zřejmé, že hnutí bylo voleno lidmi napříč všemi generacemi a také ho volilo mnoho dřívějších nevoličů. Největší úspěch mělo ANO u nejmladší generace voličů a dále také získalo okolo 24 % ve skupině do 29 let, přičemž podobný výsledek byl zaznamenán ve skupinách 30 až 44 let a 45 až 59 let věku. U nejstarších voličů dosáhlo hnutí ANO pouze 16 % hlasů. Dle sociologa Daniela Prokopa mnoho mladých lidí přešlo k hnutí od TOP 09 a ODS. Z hlediska pracovního postavení bylo hnutí nejúspěšnější u podnikatelů, od kterých získalo 27 %. U důchodců, nezaměstnaných a studentů dosahovalo hnutí výsledku zhruba 15 %. Lidé s příjmem nad 20 000 korun volili shodně ANO a TOP 09, tyto strany dosahovaly výsledku 20 %. Voliči s nižším příjmem než 20 000 volili převážně ANO, druhá byla ČSSD, ta získala okolo 20 %. Z tohoto faktu vyplývá, že ČSSD ztratila důvěru mezi nezaměstnanými a u pracovníků s nízkými příjmy, kteří se částečně přesunuli ke

¹⁶⁷ HEYWOOD, Andrew. Socializace a mobilizace. In: *Politologie*. 3. vyd. Přeložil Zdeněk MASOPUST. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, s. 323-324.

¹⁶⁸ MEDIAN. Sněmovní volební model MEDIAN (září-říjen 2013). MEDIAN. *MEDIAN, s.r.o. | Výzkum trhu, médií a veřejného mínění & vývoj software* [online]. c2006 MEDIAN, s.r.o., 18. října 2013 [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: https://www.median.eu/cs/wp-content/uploads/docs/preference_2013_09.pdf

¹⁶⁹ ODS a TOP 09 přišly o milion voličů, polovina volí ANO. In: ČESKÁ TISKOVÁ KANCELÁŘ. *Aktuálně - Aktuálně.cz* [online]. c1999 – 2024 Economia, a.s., 30. září 2013 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/volby/ods-a-top-09-prisly-o-milion-volicu-polovina-voli-ano/r~cded0d8029b211e3b6ba0025900fea04/>

KSČM a k hnutí ANO. U lidí s vyššími příjmy přebíralo hnutí ANO voliče od ODS, uvádí Prokop.¹⁷⁰

Z výsledků Medianu, které se vyhotovily po volbách do PS PČR 2013, vychází, že podpora hnutí je z hlediska věku nejstabilnější. Sílu ukázala strana u voličů do 29 let. Podpora hnutí je stabilní také z hlediska vzdělání voličů. ODS ztratila pozici strany, která byla nejvíce volena lidmi s vysokoškolským vzděláním. Ta byla nahrazena hnutím ANO a TOP 09. Stabilní voličskou základnu má hnutí také u lidí s pracovním statutem, ale i mezi voliči neaktivními, ti tvoří 15 %. Hnutí ANO a TOP 09 převzalo voliče OSVČ a studenty především od ODS, ty převzaly také hlasy od bohatých ekonomicky aktivních voličů. Elektorát hnutí ANO odpovídá označení catch-all strany a přijímá voliče od levicových i pravicových parlamentních stran z minulých voleb a z velké části také od lidí, kteří se minulých voleb neúčastnili. Voliči se soustředí na dvě až tři vybraná, pro ně důležitá, témata. Volby jsou v posledních letech tematicky málo vyprofilované. Nejsilnějšími tématy byl boj proti korupci, zadlužení státu, ale již také kvalita zdravotnictví, nezaměstnanost či životní prostředí a jeho ochrana.¹⁷¹

Podpora vlády (ANO, ČSSD, KDU-ČSL) narůstala s věkem i vzděláním. Významný pokles důvěry byl zaznamenán převážně u mužů a u lidí ve věkové skupině 30–44 let. Došlo k výraznějšímu zlepšení hodnocení u dvou dílčích parametrů. Celkový rozvoj veřejných služeb a pomoc lidem žijícím v hmotné nouzi. Rozvoj veřejných služeb hodnotí pozitivněji především lidé do 29 let, lidé se středoškolským a vysokoškolským vzděláním, ekonomicky neaktivní a zaměstnanci. Pomoc lidem v hmotné nouzi vnímají kladně především ženy, ekonomicky neaktivní lidé nebo zaměstnanci, středoškoláci a voliči ve věkové skupině 45–59 let.¹⁷²

¹⁷⁰ Průzkum: ANO 2011 volili lidé napříč populací, i dřívější nevoliči. In: ČESKÁ TISKOVÁ KANCELÁŘ. Deník.cz - informace, které jsou vám nejbliž [online]. c2024 VLTAVA LABE MEDIA a.s., 3. listopadu 2013 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: https://www.denik.cz/z_domova/pruzkum-ano-2011-volili-lide-napric-populaci-i-drivejsi-nevolici-20131103.html

¹⁷¹ VOLIČI A VOLIČSKÉ MOTIVACE 2013. ČESKÁ TELEVIZE. ČT24 — Nejdůvěryhodnější zpravodajský web v ČR | Česká televize [online]. c2024 Česká televize, 2013 [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: <https://img.ct24.cz/multimedia/documents/52/5187/518640.pdf>

¹⁷² ANO ztrácí podporu voličů, přesto by stále volby suverénně vyhrálo. In: ČESKÁ TELEVIZE. ČT24 — Nejdůvěryhodnější zpravodajský web v ČR | Česká televize [online]. c2024 Česká televize, 7. září 2014 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/domaci/ano-ztraci-podporu-volicu-presto-by-stale-volby-suverenne-vyhralo-337015>

V březnu 2016 vydal Median průzkum na téma kauzy Čapí hnízdo a vnímání osoby Andreje Babiše. Z tohoto průzkumu vyplývá, že A. Babišovi důvěřuje 51 % respondentů. Větší důvěru má u starších lidí (nad 60 let) a také u voličů dalších vládních stran ČSSD a KDU-ČSL. To tvoří zhruba polovinu jeho voličů. Nedůvěra je naopak zřejmá u voličů ODS, TOP 09, ale také u menších stran či nevoličů. Pokles důvěry v měsících, kdy se zviditelnila debata o kauze Čapí hnízdo, byl výrazný. Nejvíce se snížila důvěra ve věkové kategorii 30–44 let.¹⁷³ Jak ukázal průzkum, kauzu Čapí hnízdo zná jen 39 respondentů, jedná se o občany, kteří ji detailně sledují. Dalších 53 % ví, že je spojena s Andrejem Babišem. Největší informovanost byla zaznamenána u vysokoškoláků a u lidí žijících v Praze. Rozdíly v informovanosti mohou být dány čerpáním informací z odlišných médií. Tato kauza rozděluje i samotný elektorát hnutí ANO. Pevní voliči ve většině kauzu označují za diskreditační kampaň.¹⁷⁴ Nejistí voliči v polovině případů vyřknou, že mohli jít o podvod či nemorální využití mezer v zákoně. Z toho vyplývá, že potenciální elektorát ANO je ke kauze výrazně citlivější než jeho jádroví voliči.¹⁷⁵

V říjnu 2016 byl zveřejněn projekt České televize Trendy Česka. Vyskytuje se v něm shrnutí výsledků krajských voleb, kde je zveřejněno, že v nejvíce krajích zvítězilo hnutí ANO. Opět jedním z nejdůležitějších faktorů bylo vzdělání, protože pokud by volili pouze lidé s vysokoškolským vzděláním, tak by se na prvním místě střetlo hnutí ANO a strana TOP 09. Dalším faktorem je věk. Pokud by volila pouze skupina lidí ve věku 60 a více let, rozdělení hlasů by připadalo mezi ANO, ČSSD a KSČM. Hnutí ANO ztratilo zhruba polovinu podpory od voličů ve věku 18–29 let. Jejich podpora klesla na 16 %. Mezi nejstaršími voliči má hnutí v posledních letech již stabilní podporu, okolo 30 %.¹⁷⁶

¹⁷³ https://ct24.ceskatelevize.cz/sites/default/files/1717714-160322_capi_hnizdo_prezentace_fin.pdf (smazáno) [cit. 2024-03-09].

¹⁷⁴ Průzkum pro ČT: Třetina lidí považuje Čapí hnízdo za podvod. In: ČESKÁ TELEVIZE. *ČT24 – Nejdůvěryhodnější zpravodajský web v ČR | Česká televize* [online]. c2024 Česká televize, 23. března 2016 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/domaci/pruzkum-pro-ct-tretina-lidi-povazuje-capi-hnizdo-za-podvod-118266>

¹⁷⁵ https://ct24.ceskatelevize.cz/sites/default/files/1717714-160322_capi_hnizdo_prezentace_fin.pdf (smazáno) [cit. 2024-03-09].

¹⁷⁶ MAZÁK, Jaromír. V Česku určuje volební preference zejména věk a vzdělání. In: *Lidovky.cz - zprávy, analýzy, rozhovory* [online]. c2024 MAFRA, a.s., 22. října 2016 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/ceska-pozice/v-cesku-urcuje-volebni-preference-zejmena-vek-a-vzdelani.A161020_131902_pozice-tema_lube

Volby do Poslanecké sněmovny v roce 2017 přináší nepatrné odlišnosti oproti minulým rokům v rozložení voličských základů. Zřejmá je stálá dominance hnutí ANO. Největší podporu má hnutí u lidí starších 55 let a u voličů bez maturity – základní vzdělání či vyučení. Mezi voliči již v důchodu získalo hnutí necelých 35 %.¹⁷⁷ Ukazuje se také, že ženy volí častěji ANO a KDU-ČSL. Potvrdilo se, že ANO má v některých krajích silnější podporu voličů, nejvíce v kraji Ústeckém, Karlovarském a Moravskoslezském. Hnutí výrazněji ztratilo v Praze. Hlasy získávalo také v malých městech a obcích, což značí nové voliče ze stran levicových. Ve velkých městech hnutí naopak silně ztrácí.¹⁷⁸ Někteří voliči od hnutí přecházejí převážně k Pirátské straně.¹⁷⁹

SPD v roce 2019 relativně ztrácí své voliče. Ti se přesouvají hlavně k hnutí ANO nebo se k volbám vůbec nechystají. Typickým voličem ANO je našťvaný a zatrpklý důchodce, který nenávidí Západ, protože z něj má komplexy a bojí se otevřeného světa a migrantů. Tento volič neslyší na žádné racionální argumenty. Nezajímá ho například Babišův konflikt zájmů nebo trestní stíhání pro dotační podvod. Předmětem víry Babišových voličů je pouze osoba vůdce.¹⁸⁰ Nedůvěru voličů, a tedy i oslabení voličské základny, mohly mít na svědomí demonstrace, které se v roce 2019 konaly. Většina lidí, kteří přecházejí k jiným stranám, patří do střední generace 30–45 let. Ti odcházejí především k ODS a Pirátům. Jako nejčastější důvod se uvádí ztráta důvěry.¹⁸¹ V roce 2019 se konaly

¹⁷⁷ věková skupina starší 65 let – 34,5 % (VRBA, Martin a Michal ŠPÍNA. Volební preference dle věku, vzdělání, práce, bydliště a pohlaví. In: *Deník Alarm | Nejčtenější progresivní deník v ČR* [online]. c2024, 11. října 2017 [cit. 2024-07-02]. Dostupné z: <https://denikalarm.cz/2017/10/32222/>)

¹⁷⁸ FEREBAUER, Václav. Každý pátý volič ČSSD utekl k ANO, ukázala analýza volebních modelů. In: *iDNES – s námi víte víc* [online]. c1998–2024 MAFRA, a. s., 11. října 2017 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/median-showme-volebni-model-odhad-pruzkum.A171011_134831_domaci_fer

¹⁷⁹ ŠKOP, Michal. Přehledně: Kdo komu bral a kam utekly hlasy. Nejvíce „loupili“ ANO a Piráti. In: *Žurnalistika ve veřejném zájmu - HlídacíPes.org* [online]. c2024 HlídacíPes.org, 23. října 2017 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://hlidacipes.org/prehledne-bral-kam-utekly-hlasy-nejvic-loupili-ano-pirati/>

¹⁸⁰ ŠAFR, Pavel. Hnutí ANO se stalo stranou nespokojených a xenofobních důchodců. In: *FORUM 24 - Názorový internetový deník* [online]. c2015 – 2024 Forum 24 a.s., 28. července 2019 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: https://www.forum24.cz/hnuti-ano-se-stalo-stranou-nespokojenych-a-xenofobnich-duchodcu/?_zn=aWQ9NDkyNjY1MDgwMTUwMDkwMzYwOHx0PTE2NzQwNDcyOTkuMDYzfHRlPTE3MTgxNzQyNTkuMDk2fGM9Qzg5OEE0QzkyOTFBMTY0NkJDRTc0Q0ExMUZGQzhBRTM%3D

¹⁸¹ FIALA, Adam. Hnutí ANO opětovně oslabilo. Příznivci přibyli Pirátům i SPD. In: *ČT24 – Nejdůvěryhodnější zpravodajský web v ČR | Česká televize* [online]. c2024 Česká televize, 9. června 2019 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/domaci/hnuti-ano-opetovne-oslabilo-priznivci-pribyli-piratum-i-spd-63089>

volby do Evropského parlamentu, které hnutí také vyhrálo. Výsledek byl lepší než v předešlém volebním období. Výrazně více svých voličů dokázalo ANO přesvědčit v menších městech a obcích. Dalším výrazným faktorem byla nezaměstnanost. Nejvíce hlasů v obcích s podobnou nezaměstnaností získalo ANO, SPD a KSČM. I zde se objevil faktor, že hnutí se stále více začíná specializovat na starší generaci voličů. Napomohly k tomu konkrétní politické kroky, jako navyšování penzí či slev na jízděm pro důchodce.¹⁸² Babiš dbá na prezentaci v komerčních televizích a v médiích, které ovlivňují starší generace.¹⁸³ Atlas Čechů zveřejnil v říjnu 2019 odpovědi na aktuální dění. Z toho vyplývá, že 46 % Čechů by nejelo na dovolenou do země zasažené terorismem, 26 % občanů přeposílá řetězové reakce. Nejvíce se angažují voliči hnutí ANO a SPD.¹⁸⁴

V říjnu 2020 vychází průzkum agentury Kantar, který ukazuje, pro kterou politickou stranu se rozhodli původní voliči hnutí ANO. Třetina voličů přešla k Pirátům, část ke Starostům a nezávislým a zbytek volí menší strany. Političtí analytici se ale obávali, aby část voličů ANO nepřešla ke stranám radikálním. Tato obava se ale neprokázala.¹⁸⁵

Charakteristický volič hnutí ANO je často názorově nevyhraněný. Stejně jako samotné hnutí, kterému dává svůj hlas. Voliče často baví zahradničit, sledují pořady o kutilství a pěstování rostlin, vlastní zahradu nebo chatu a také rád luští sudoku. Jsou v kontaktu se svými sousedy, se kterými slaví dokonce i narozeniny. Časté jsou u nich také návštěvy u příbuzných. Volič je spíše staršího věku 45–64 let, větší zastoupení má ale hnutí u lidí již v důchodu, nejčastěji s dosaženým maturitním vzděláním. V hudební sféře preferují český pop, country a dechovku. Z médií upřednostňují TV Primu, Novu,

¹⁸² ŠVEC, Kamil a Lukáš HÁJEK. ANALÝZA: ANO bodovalo v obcích s vysokou nezaměstnaností, lidovci u věřících. In: *ČT24 – Nejdůvěryhodnější zpravodajský web v ČR | Česká televize* [online]. c2024 Česká televize, 27. května 2019 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/domaci/analiza-ano-bodovalo-v-obcich-s-vysokou-nezamestnanosti-lidovci-u-vericich-65189>

¹⁸³ NÁDOBA, Jiří. Kde by byl Babiš bez důchodců?: Nová data ukazují, že skoro polovina voličů ANO je v penzi. In: *RESPEKT* [online]. c2024 Respekt Media a.s., 29. ledna 2019 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/politika/kde-by-by-babis-bez- duchodcu>

¹⁸⁴ ADÁMEK, Oliver. Kdo čte horoskopy, kdo pije Kofolu a kam jezdí voliči ANO. Unikátní Atlas Čechů o nás ví skoro všechno. In: *Reflex.cz - Komentáře, zprávy, výrazné autorské fotografie* [online]. c2001-2024 CZECH NEWS CENTER a.s., 3. října 2019 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://www.reflex.cz/clanek/zajimavosti/97766/kdo-cte-horoskopy-kdo-pije-kofolu-a-kam-jezdi-volici-ano-unikatni-atlas-cechu-o-nas-vi-skoro-vsechno.html>

¹⁸⁵ PEHE, Jiří. Jiří Pehe: Kam odcházejí voliči ANO. In: *Portál Českého rozhlasu* [online]. c1997-2024 Český rozhlas, 22. října 2020 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://plus.rozhlas.cz/jiri-pehe-kam-odchazeji-volici-ano-8345312>

Barrandov, ale také Českou televizi. Při nakupování se snaží ušetřit, nakupují ve slevách a diskontech. Jsou zastánci eutanázie a také myšlenky, že by se cizinci měli přizpůsobit životním návykům v České republice.¹⁸⁶

Průzkum Medianu, který byl zveřejněn v říjnu 2021, uvádí, že více než polovina voličů hnutí ANO je starší 60 let, druhou nejzastoupenější skupinou jsou lidé nad 45 let. Důležitým tématem pro jejich volbu je otázka migrace či zdraví. Lidé jsou Andreji Babišovi často věrní. Typickým voličem je senior nebo člověk před penzí. Podle agentury je skoro každý druhý důchodce. Stále převažuje vysoká podpora v Ústeckém, Karlovarském a Moravskoslezském kraji, dále také v malých obcích. Větší zastoupení tvoří ženy – 57 %. Voliči jsou povětšinou introverti, převažuje u nich maskulinita a usedlost. Často sledují televizi, čtou časopisy a deníky, poslouchají rádio, internet využívají méně.¹⁸⁷ Kvůli koronavirové krizi, podle výsledku Medianu v květnu 2021, přichází hnutí ANO o voliče ve svých pevných skupinách. Jedná se tedy o lidi ve věku 55–64 let a o část seniorů. Podobně také hnutí ztrácí voliče s vyšším dosaženým vzděláním. Podpora nadále zůstává u lidí vyučených a se střední školou bez maturity. Pokles byl zaznamenán také v malých obcích a v obcích do pěti tisíc obyvatel.¹⁸⁸

¹⁸⁶ BERGER, Vojtěch. Voliči, jak je neznáte: Příznivci ANO milují slevové kupony a Okamurovci se nevidají s příbuznými. In: *Žurnalistika ve veřejném zájmu - HlídacíPes.org* [online]. c2024 HlídacíPes.org, 3. ledna 2020 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://hlidacipes.org/fanousci-slevovych-kuponu-z-ano-a-tlacitkovy-telefon-okamurovcu-kdo-koho-voli-v-cesku/>

¹⁸⁷ KARÁSKOVÁ SKOUPÁ, Adéla. Kdo jsou voliči ANO a co je pro ně důležité? Přinášíme příběhy i data. In: *Deník N – Nezávislý český deník* [online]. c2024 N media a.s., 1. října 2021 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://denikn.cz/715535/jaci-lide-veri-ano-a-co-je-pro-ne-dulezite-prinasime-pribehy-i-data/> [placené]

¹⁸⁸ TVRDOŇ, Jan. Babiše už opouštějí i věrní voliči. Data odhalují, kdo všechno se od ANO odvrací. In: *Deník N – Nezávislý český deník* [online]. c2024 N media a.s., 11. května 2021 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://denikn.cz/623062/babise-uz-opousteji-i-verni-volici-data-odhaluji-kdo-vsechno-se-od-ano-odvraci/> [placené]

ZÁVĚR

Úvodní část, teoretická, byla východiskem pro naplnění hlavních cílů práce. Věnovala se objasnění pojmu politická strana a rozdílu mezi politickou stranou a hnutím. Dále se také zaměřila na charakterizaci rysů personalizované politiky, která je typická pro hnutí ANO.

Ve stěžejní praktické části se ukázalo, že hnutí patří mezi nejvlivnější strany již od počátečních let své existence, tedy od roku 2013. Za pomoci analýz se došlo k závěru, že nejdůležitější a hlavní tváří hnutí je předseda Andrej Babiš. Tomu odpovídá i umístění se na druhém místě v prezidentských volbách 2023.

Z analýzy kampaní pro volby do Poslanecké sněmovny, Evropského parlamentu a prezidentských voleb je zřejmé, že vždy směřovaly k závažným tématům, která se dotkla velké části obyvatelstva. Jednalo se především o témata spojená se zdravotnictvím, migrací, válkou ve spojitosti s celou Ukrajinou. Tyto kampaně byly považovány za negativní, ale zcela zřetelně dokázaly postihnout voličské pocity, které společností rezonovaly.

Ani kauzy, které byly spojené s hnutím ANO, Agrofert a Čapí hnízdo, se neukázaly jako zásadní pro pokles voličských preferencí. Většina voličů tyto kauzy nepovažovala za markantní problém, ze kterého by měly být vyvozeny důsledky. Pokládali to za diskreditační kampaň. Kauza Čapí hnízdo mohla mít podle analýzy vliv především na potenciální voliče, kteří se domnívali, že by mohlo jít o podvod nebo o nemorální využití mezer v zákoně.

Hnutí ANO se od začátku prezentovalo jako strana „catch-all“ – přijímali voličské hlasy od voličů přicházejících jak z pravicových, tak z levicových stran. Voliči se soustředí na dvě až tři vybraná témata – pro ně důležitá. Volby jsou v posledních letech málo tematicky vyprofilované.

Rovnoměrné zastoupení elektorátu bylo v začátcích také co do věku a vzdělanosti. Voliči byli mladí i staří lidé, vzdělaní i lidé bez maturitního vzdělání. To se postupem času začalo měnit. Dnes je hnutí spíše stranou pro starší občany a voliče v důchodovém věku a také voliče bez maturitního vzdělání. Právě na voliče v důchodu byly mířeny některé kampaně (navyšování penzí, slevy na jízdě pro důchodce). Podpora hnutí je také

stabilní v chudších krajích a regionech České republiky. Je to především kraj Karlovarský, Ústecký a Moravskoslezský a také malé obce České republiky. Pro voliče jsou důležitým tématem otázky migrace a zdraví. Pokles podpory hnutí byl zaznamenán v roce 2019, kdy proběhlo několik demonstrací, které dokázaly ovlivnit některé voliče hnutí ANO. Nejvíce lidí přecházejících k jiným stranám bylo v generaci 30–45 let. Jako důvod uváděli ztrátu důvěry k hnutí a Andreji Babišovi.

Potenciál od voleb 2013 je stoupající, v roce 2017 získali již prvenství ve volbách do Poslanecké sněmovny a ani v roce 2021 se nejednalo o značný propad (druhé místo), nepodařilo se jim ale nalézt strany, které by s nimi utvořily vládní koalici.

Závěrem lze shrnout, že hnutí ANO je jednou z nejvlivnějších politických stran uplynulého desetiletí a jak vyplývá z posledních analýz volebního potenciálu, tak setrvání v opozici v Poslanecké sněmovně nemusí být stálé. Průzkumy ukazují veliký potenciál pro to, že by následujícím složením vlády mohl být pověřen opět předseda hnutí ANO.

ZKRATKY

- ANO – ANO 2011 (dříve Akce nespokojených občanů 2011)
- ČSSD – Česká strana sociálně demokratická
- DPH – Daň z přidané hodnoty
- EET – Elektronická evidence tržeb
- EP – Evropský parlament
- EU – Evropská unie
- KDU-ČSL – Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová
- KSČ – Komunistická strana Československa
- KSČM – Komunistická strana Čech a Moravy
- MPSV – Ministerstvo práce a sociálních věcí
- ODS – Občanská demokratická strana
- OSVČ – Osoba samostatně výdělečně činná
- PS – Poslanecká sněmovna
- PS PČR – Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky
- SPD – Svoboda a přímá demokracie
- SPOLU – volební koalice (ODS, KDU-ČSL, TOP 09)
- STAN – Starostové a nezávislí
- TOP 09 – název strany vyobrazuje základní principy, ze kterých strana vychází (Tradice, Odpovědnost, Prosperita + rok vzniku)
- USA – United States of America (Spojené státy americké)

ZDROJE

Tištěné:

BABIŠ, Andrej. *O čem sním, když náhodou spím*. Praha: [Andrej Babiš], 2017. ISBN 978-80-270-3448-2.

BABIŠ, Andrej. *Sdílejte, než to zakážou!*. Praha: ANO 2011, 2021. ISBN 978-80-11-00000-4.

HANZELKA, Karel; KUCHAROVÁ, Kateřina a VOŘECHOVSKÝ, Vladimír. *O Babišovi bez Babiše: 14 rozhovorů z roku 2014*. Praha: Agrofert, 2014. ISBN 978-80-260-6639-2.

HEYWOOD, Andrew. *Politologie*. 3. vyd. Přeložil Zdeněk MASOPUST. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-115-1.

KMENTA, Jaroslav. *Boss Babiš*. Nymburk: JKM – Jaroslav Kmenta, 2017. ISBN 978-80-875-6932-0.

MOUNK, Yascha. *Lid versus demokracie: proč je naše svoboda v ohrožení a jak ji zachránit*. V českém jazyce vydání první. *Globus (Prostor)*. Praha: Prostor, 2019. ISBN 978-80-7260-420-3.

MÜLLER, Jan-Werner. *Co je to populismus?* Přeložil Markéta HOFMEISTEROVÁ. Praha: Dybbuk, 2017. ISBN 978-80-7438-183-6.

NOVÁK, Miroslav a Tomáš LEBEDA. *Volební a stranické systémy: ČR v mezinárodním srovnání*. Dobrá Voda: Aleš Čeněk, 2004. ISBN 80-86473-88-0.

NOVÁK, Miroslav. *Systémy politických stran: Úvod do jejich srovnávacího studia*. Praha: SOCIOLOGICKÉ NAKLADATELSTVÍ, 1997. ISBN 80-85850-22-2.

PROKOP, Daniel. *Slepé skvrny: o chudobě, vzdělávání, populismu a dalších výzvách české společnosti*. Třetí vydání. Brno: Host, 2022. ISBN 978-80-275-1078-8.

ŠAFR, Pavel a HOVORKOVÁ, Johana. *Obrana před Babišem: Pavel Šafr o proměnách českých médií a politiky*. 2. rozšířené vydání. [Praha]: Free Czech Media, 2020. ISBN 978-80-270-7375-7.

TABERY, Erik. *Opuštěná společnost: česká cesta od Masaryka po Babiše*. V Praze: Paseka, 2017. ISBN 978-80-7432-849-7.

URBINATI, Nadia. *Znetvořená demokracie: mínění, pravda a lid*. Přeložil Jan BÍBA. *Politeia (Karolinum)*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2018. ISBN 978-80-246-3661-0.

VLASATÁ, Zuzana a PATOČKA, Jakub. *Žlutý baron: skutečný plán Andreje Babiše: zřídit stát jako firmu*. V Brně: Referendum, 2017. ISBN 978-80-270-1674-7.

VOŽENÍLKOVÁ, Marcela. *Personalizace politiky v České republice*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Mezinárodní politologický ústav, 2018. ISBN 978-80-210-8931-0.

ZÁVODSKÝ, Ondřej. *Čas oligarchů, jejich sluhů a nepřátel*. V Tribunu EU vydání první. *Knihovnicka.cz*. Brno: Tribun EU, 2019. ISBN 978-80-263-1472-1.

Internetové:

180 nejvlivnějších žen Česka. In: FORBES. *Forbes* [online]. c2024 MediaRey, SE [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: <https://forbes.cz/lists/zeny22/>

ADÁMEK, Oliver. Kdo čte horoskopy, kdo pije Kofolu a kam jezdí voliči ANO. Unikátní Atlas Čechů o nás ví skoro všechno. In: *Reflex.cz - Komentáře, zprávy, výrazné autorské fotografie* [online]. c2001-2024 CZECH NEWS CENTER a.s., 3. října 2019 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://www.reflex.cz/clanek/zajimavosti/97766/kdo-cte-horoskopy-kdo-pije-kofolu-a-kam-jezdi-volici-ano-unikatni-atlas-cechu-o-nas-vi-skoro-vsechno.html>

ANO ztrácí podporu voličů, přesto by stále volby suverénně vyhrálo. In: ČESKÁ TELEVIZE. *ČT24 – Nejdůvěryhodnější zpravodajský web v ČR | Česká televize* [online]. c2024 Česká televize, 7. září 2014 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/domaci/ano-ztraci-podporu-volicu-presto-by-stale-volby-suverenne-vyhralo-337015>

AŽ DO ROZTRHÁNÍ TĚLA!. ANO, BUDE LÍP. *ANO, bude líp* [online]. c2024 ANO [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: <https://www.anobudelip.cz/file/edee/2021/ano-volebni-program.pdf>

Babiš spolupracoval s StB. Byl agentem!. In: EUROZPRÁVY.CZ, ČTK. *Zprávy, EuroZpravy.cz - Aktuální zpravodajství* [online]. c2009–2018 INCORP, a. s., 3. prosince 2011, 4. prosince 2011 [cit. 2024-07-06]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20181216210958/https://eurozpravy.cz/domaci/politika/39188-babis-spolupracoval-s-stb-byl-agentem/>

Babišova politická kampaň porušovala veškeré etické zásady komunikace, uvedly PR agentury. In: ČESKÁ TISKOVÁ KANCELÁŘ. *iRozhlas – spolehlivé a rychlé zprávy* [online]. c1997-2024 Český rozhlas, 30. ledna 2023 [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/kampan-babis-etika_2301301448_zuj

BERANOVÁ, Klára a Dáša ŠAMANOVÁ. ANO má o poslance míň. Vondrák práskl dveřmi. In: *Novinky.cz - nejčtenější zprávy na českém internetu* [online]. c2003-2024 Borgis a.s., 21. 2. 2023 [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/domaci-vondrak-odesel-z-poslaneckeho-klubu-ano-40423571>

BERGER, Vojtěch. Voliči, jak je neznáte: Příznivci ANO milují slevové kupony a Okamurovci se nevidají s příbuznými. In: *Žurnalistika ve veřejném zájmu - HlídacíPes.org* [online]. c2024 HlídacíPes.org, 3. ledna 2020 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://hlidacipes.org/fanousci-slevovych-kuponu-z-ano-a-tlacitkovy-telefon-okamurovcu-kdo-koho-voli-v-cesku/>

ČERNÝ, Pavel. Rekordní zastoupení žen v Poslanecké sněmovně. In: *Statistika&My | Magazín Českého statistického úřadu* [online]. c2024 Český statistický úřad, 19. října 2021 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://www.statistikaamy.cz/2021/10/19/rekordni-zastoupeni-zen-v-poslanecke-snemovne>

ČESKO OCHRÁNÍME. ANO, BUDE LÍP. *ANO, bude líp* [online]. c2024 ANO [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: <https://www.anobudelip.cz/file/edee/ke-stazeni/ano-cesko-ochranime.pdf>

ČTK, pšt. Ministr životního prostředí Brabec. Exředitel Lovochemie má bojovat proti tomu, co prosazoval. In: *Hospodářské noviny – byznys, politika, názory (HN.cz)* [online]. c1996-2024 Economia, a.s., 6. ledna 2014 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://domaci.hn.cz/c1-61523310-babis-brabec-ano-lovochemie-zivotni-prostedi-ministr-koalice>

ČTK. Nastupuje vláda Petra Fialy, prezident Zeman ji jmenuje v Lánech. In: *ČT24 — Nejdůvěryhodnější zpravodajský web v ČR | Česká televize* [online]. c2024 Česká televize, 17. října 2021 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/domaci/nastupuje-vlada-petra-fialy-prezident-zeman-ji-jmenuje-v-lanech-26103>

DANDA, Oldřich a Právo. Staré strany ztrácejí tisíce členů, netáhnou už ani hnutí. In: *Novinky.cz - nejčtenější zprávy na českém internetu* [online]. c2003-2024 Borgis a.s., 23. dubna 2022 [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/domaci-stare-strany-ztraceji-tisice-clenu-netahnou-uz-ani-hnuti-40394610>

Dita Charanzová. In: *Dita Charanzová* [online]. c2024 [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: <https://www.charanzova.cz/>

Dita Charanzová. In: FORBES. *Forbes* [online]. c2024 MediaRey, SE [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: <https://forbes.cz/lists/zeny22/dita-charanzova/>

DOLEJŠÍ, Milan. EU začne opět proplácet dotace pro Agrofert. In: *ČT24 – Nejdůvěryhodnější zpravodajský web v ČR | Česká televize* [online]. c2024 Česká televize, 18. listopadu 2022 [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/domaci/eu-zacne-opet-proplacet-dotace-pro-agrofert-13461>

FEREBAUER, Václav. Každý pátý volič ČSSD utekl k ANO, ukázala analýza volebních modelů. In: *iDNES – s námi víte víc* [online]. c1998–2024 MAFRA, a. s., 11. října 2017 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/median-showme-volebni-model-odhad-pruzkum.A171011_134831_domaci_fer

FIALA, Adam. Hnutí ANO opětovně oslabilo. Příznivci přibyli Pirátům i SPD. In: *ČT24 – Nejdůvěryhodnější zpravodajský web v ČR | Česká televize* [online]. c2024 Česká televize, 9. června 2019 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/domaci/hnuti-ano-opetovne-oslabilo-priznivci-pribyli-piratum-i-spd-63089>

FIALA, Petr a Maxmilián STRMISKA. *Teorie politických stran*. Brno: Barrister & Principal, 1998. ISBN 80-85947-31-5. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:f844ff50-3598-11e4-8e0d-005056827e51>

Hejtman Holiš se vzdal postu poslance. ‚Věřím, že to je nejen pro lidi ve Zlínském kraji nejlepší,‘ řekl. In: *ČESKÁ TISKOVÁ KANCELÁŘ. iRozhlas – spolehlivé a rychlé zprávy* [online]. c1997-2024 Český rozhlas, 10. listopadu 2021 [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/radim-holis-margita-balastikova-poslanecka-snemovna-poslanec-hejtman-zlinskeho_2111102245_dok

Hodnocení volebních programů politických subjektů kandidujících do zastupitelstva hl. m. Prahy. In: AUTOMAT. *AutoMat – nádech pro město* [online]. b.r., 24. září 2018 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://auto-mat.cz/23712/hodnoceni-volebnich-programu-politickyh-subjektu-kandidujicich-do-zastupitelstva-hl-m-prahy>

https://ct24.ceskatelevize.cz/sites/default/files/1717714-160322_capi_hnizdo_prezentace_fin.pdf (smazáno) [cit. 2024-03-09].

https://ct24.ceskatelevize.cz/sites/default/files/1717714-160322_capi_hnizdo_prezentace_fin.pdf (smazáno) [cit. 2024-03-09].

Informace o vzdání se kandidatury pana Josefa Středuly ve volbě prezidenta republiky. In: MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Úvodní strana – Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. c2024 Ministerstvo vnitra České republiky, 9. ledna 2023 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/volby/clanek/informace-o-vzdani-se-kandidatury-pana-josefa-streduly-ve-volbe-prezidenta-republiky.aspx>

Ing. Markéta Pekarová Adamová, projevy, tiskové zprávy, program. In: POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY. *Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna* [online]. c1995-2023 Parlament České republiky, Kancelář Poslanecké sněmovny [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/detail.sqw?id=6147>

Jourová o další mandát v Evropské komisi usilovat nebude. Bylo toho dost, řekla. In: IDNES.CZ, ČESKÁ TISKOVÁ KANCELÁŘ. *iDNES – s námi víte víc* [online]. c1998–2024 MAFRA, a. s., 25. září 2023 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/evropska-komise-vera-jourova-mandat-eu.A230925_210018_zahranicni_mgn

KARÁSKOVÁ SKOUPÁ, Adéla. Kdo jsou voliči ANO a co je pro ně důležité? Přinášíme příběhy i data. In: *Deník N – Nezávislý český deník* [online]. c2024 N media a.s., 1. října 2021 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://denikn.cz/715535/jaci-lide-veri-ano-a-co-je-pro-ne-dulezite-prinasime-pribehy-i-data/> [placené]

KNOBLOCHOVÁ, JUDr. Vladimíra. Koncernové právo v zákoně o obchodních korporacích. In: *Informace pro účetní a podnikatele – Portál POHODA* [online]. c2022 STORMWARE s.r.o., 27. května 2016 [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: <https://portal.pohoda.cz/zakon-a-pravo/legislativa-pro-podnikatele/koncernove-pravo-v-zakone-o-obchodnich-korporacich/>

Koalice rozhodla: Snížená DPH pro léky, knihy, pleny a výživu. In: ČESKÁ TELEVIZE. *ČT24 – Nejdůvěryhodnější zpravodajský web v ČR | Česká televize* [online]. c2024 Česká televize, 16. dubna 2014 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/ekonomika/koalice-rozhodla-snizena-dph-pro-leky-knihy-pleny-a-vyzivu-329506>

Koalice SPOLU. In: *Novinky.cz - nejčtenější zprávy na českém internetu* [online]. c2003-2024 Borgis a.s. [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/tag/koalice-spolu-57589>

KOALIČNÍ SMLOUVA PRO VOLBY DO POSLANECKÉ SNĚMOVNY KONANÉ V ROCE 2021. *Starostové a nezávislí* [online]. 22. prosince 2020 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://www.starostove-nezavisli.cz/fmfile/0/files/2020%20hlavn%C3%AD%20STAN/koalicni-smlouva-pirati-a-starostove.pdf>

KOPECKÝ, Josef. ANO zveřejnilo program. Chce snížit DPH a zrušit poplatek za recept. In: *iDNES – s námi víte víc* [online]. c1998–2024 MAFRA, a. s., 22. září 2013 [cit. 2024-

06-24]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/ano-zverejnilo-program-chce-snizit-dph-zrusit-platbu-za-recept.A130922_203917_domaci_kop

KRAMLOVÁ, Jana. Stranám ubývají členové. Rozrůstají se jen SPD a STAN. In: *ČT24 – Nejdůvěryhodnější zpravodajský web v ČR | Česká televize* [online]. c2024 Česká televize, 18. března 2023 [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/domaci/stranam-ubyvaji-clenove-rozrustaji-se-jen-spd-a-stan-8898>

KUBANT, Vít. Rošády na ministerstvu zdravotnictví aneb Jak koronavirový rok zamíchal s vytíženými posty. In: *iRozhlas – spolehlivé a rychlé zprávy* [online]. c1997-2024 Český rozhlas, 8. března 2021 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/koronavirus-v-cesku-ministerstvo-zdravotnictvi-odchody-hlavni-hygienicka-covid_2103080500_vtk

LIBIGER, Milan. Do ANO se už lidé nehrnou, členská základna roste Pirátům a STAN. In: *iDNES – s námi víte víc* [online]. c1998–2024 MAFRA, a. s., 2. prosince 2020 [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zlin/zpravy/zlinsky-kraj-politicke-strany-ubyvani-clenu-pocet-clenu-vstup-do-politicke-strany-hnuti-ano-cssd-pir.A201201_583576_zlin-zpravy_ppr

Lidé již potřetí vybrali prezidenta České republiky v přímé volbě. In: *ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Český statistický úřad | ČSÚ* [online]. c2024 Český statistický úřad, 28. ledna 2023 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/lide-jiz-potretri-vybrali-prezidenta-ceske-republiky-v-prime-volbe>

MAZÁK, Jaromír. V Česku určuje volební preference zejména věk a vzdělání. In: *Lidovky.cz - zprávy, analýzy, rozhovory* [online]. c2024 MAFRA, a.s., 22. října 2016 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/ceska-pozice/v-cesku-urcuje-volebni-preference-zejmena-vek-a-vzdelani.A161020_131902_pozice-tema_lube

MAZANCOVÁ, Hana. Počty členů ve stranách: nové tváře hlásí ANO, Piráti i KSČM. ČSSD ztratila po volbách 1500 lidí. In: *iRozhlas – spolehlivé a rychlé zprávy* [online]. c1997-2024 Český rozhlas, 10. června 2018 [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/pocty-clenu-ve-stranach-volby-do-poslanecke-snemovny-2017-narust-poctu-clenu_1806100600_hm

MEDIAN. SNĚMOVNÍ VOLEBNÍ MODEL březen 2021. MEDIAN. *MEDIAN, s.r.o. | Výzkum trhu, médií a veřejného mínění & vývoj software* [online]. c2006 MEDIAN, s.r.o., březen 2021 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: https://www.median.eu/cs/wp-content/uploads/2021/03/Volby_2021_03_v03MK.pdf

MEDIAN. SNĚMOVNÍ VOLEBNÍ MODEL červen 2021. MEDIAN. *MEDIAN, s.r.o. | Výzkum trhu, médií a veřejného mínění & vývoj software* [online]. c2006 MEDIAN, s.r.o., červen 2021 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: https://www.median.eu/cs/wp-content/uploads/2021/07/Volby_2021_06_FINAL_v05.pdf

MEDIAN. SNĚMOVNÍ VOLEBNÍ MODEL květen 2021. MEDIAN. *MEDIAN, s.r.o. | Výzkum trhu, médií a veřejného mínění & vývoj software* [online]. c2006 MEDIAN, s.r.o., květen 2021 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: https://www.median.eu/cs/wp-content/uploads/2021/06/MEDIAN_volebni_model_2021_05.pdf

MEDIAN. Sněmovní volební model leden 2021. MEDIAN. *MEDIAN, s.r.o. | Výzkum trhu, médií a veřejného mínění & vývoj software* [online]. c2006 MEDIAN, s.r.o., leden 2021 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: https://www.median.eu/cs/wp-content/uploads/2021/02/Volby_2021_01_v03_FINAL.pdf [Prezentace aplikace PowerPoint]

MEDIAN. Sněmovní volební model listopad 2020. MEDIAN. *MEDIAN, s.r.o. | Výzkum trhu, médií a veřejného mínění & vývoj software* [online]. c2006 MEDIAN, s.r.o., listopad 2020 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: https://www.median.eu/cs/wp-content/uploads/2020/12/MEDIAN_voleni_model_2020_11.pdf [Prezentace aplikace PowerPoint]

MEDIAN. Sněmovní volební model MEDIAN (září-říjen 2013). MEDIAN. *MEDIAN, s.r.o. | Výzkum trhu, médií a veřejného mínění & vývoj software* [online]. c2006 MEDIAN, s.r.o., 18. října 2013 [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: https://www.median.eu/cs/wp-content/uploads/docs/preference_2013_09.pdf

MEDIAN. Sněmovní volební model MEDIAN. *MEDIAN, s.r.o. | Výzkum trhu, médií a veřejného mínění & vývoj software* [online]. c2006 MEDIAN, s.r.o., leden 2017 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: https://www.median.eu/cs/wp-content/uploads/2017/02/MEDIAN_Snemovni_volebni_model_2017_01

MEDIAN. Sněmovní volební model MEDIAN. MEDIAN. *MEDIAN, s.r.o. | Výzkum trhu, médií a veřejného mínění & vývoj software* [online]. c2006 MEDIAN, s.r.o., první polovina října 2017 [cit. 2024-06-25]. Dostupné z: https://www.median.eu/cs/wp-content/uploads/2017/10/MEDIAN_Snemovni_volebni_model_2017_10.pdf

MEDIAN. SNĚMOVNÍ VOLEBNÍ MODEL z posledního předvolebního průzkumu pro MF Dnes a iDnes.cz. MEDIAN. *MEDIAN, s.r.o. | Výzkum trhu, médií a veřejného mínění & vývoj software* [online]. c2006 MEDIAN, s.r.o., 4. října 2021 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: https://www.median.eu/cs/wp-content/uploads/2021/10/Volby_2021_09_v09.pdf

MINISTERSTVO VNITRA (MV). Občanské aktivity: Registrace politické strany nebo politického hnutí. In: MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Úvodní strana – Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. c2024 Ministerstvo vnitra České republiky [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/obcanske-aktivity-118893.aspx?q=Y2hudW09Ng%3D%3D>

MINISTERSTVO VNITRA (MV). Rejstřík politických stran a politických hnutí: Politické hnutí. In: MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Úvodní strana – Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. c2024 Ministerstvo vnitra České republiky

[cit. 2024-06-23]. Dostupné z: https://aplikace.mvcr.cz/seznam-politicky-ch-stran/Vypis_Rejstrik.aspx?id=368

Místopředsedové Poslanecké sněmovny. In: POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY. *Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna* [online]. c1995-2023 Parlament České republiky, Kancelář Poslanecké sněmovny [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/hp.sqw?k=197>

NÁDOBA, Jiří. Kde by byl Babiš bez důchodců?: Nová data ukazují, že skoro polovina voličů ANO je v penzi. In: *RESPEKT* [online]. c2024 Respekt Media a.s., 29. ledna 2019 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/politika/kde-by-by-babis-bez-duchodcu>

NERAD, Filip. Populismus je systém založený na personalizaci, říká odborník. Jeho nástupu pomohla i finanční krize. In: *IROZHLAS – spolehlivé a rychlé zprávy* [online]. c1997-2024 Český rozhlas, 17. června 2021 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zivotni-styl/spolecnost/populismus-andrej-babis-walter-otsch-rozhvor_2106171800_zuj

ODS a TOP 09 přišly o milion voličů, polovina volí ANO. In: ČESKÁ TISKOVÁ KANCELÁŘ. *Aktuálně - Aktuálně.cz* [online]. c1999 – 2024 Economia, a.s., 30. září 2013 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/volby/ods-a-top-09-prisly-o-milion-volicu-polovina-voli-ano/r~cded0d8029b211e3b6ba0025900fea04/>

OTTO, Pavel. Moje éra byla nejméně úspěšnější, chlubí se Babiš ve volební publikaci. Kandiduje prý naposled. In: *E15.cz - Byznys, politika, ekonomika, finance, události* [online]. c2001 - 2024 CZECH NEWS CENTER a.s., 16. července 2021 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/volby/volby-do-snemovny/moje-era-by-la-nejuspesnejsi-chlubi-se-babis-ve-volebni-publikaci-kandiduje-pry-naposled-1382162>

PEHE, Jiří. Jiří Pehe: Kam odcházejí voliči ANO. In: *Portál Českého rozhlasu* [online]. c1997-2024 Český rozhlas, 22. října 2020 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://plus.rozhlas.cz/jiri-pehe-kam-odchazeji-volici-ano-8345312>

PLNĚNÍ PROGRAMU hnutí ANO 2013–2017. INSTITUT PRO POLITIKU A SPOLEČNOST. *Institut pro politiku a společnost* [online]. c2024 Institut pro politiku a společnost, srpen 2017 [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: https://www.politikaspolecnost.cz/wp-content/uploads/2017/07/IPPS_Pln%C4%9Bn%C3%AD-programu-ANO-2.pdf

Poslanecký klub ANO 2011. In: POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY. *Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna* [online]. c1995-2023 Parlament České republiky, Kancelář Poslanecké sněmovny [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/hp.sqw?k=5700>

PROKOP, Daniel, Právo, SALON. Anatomie populismu. Daniel Prokop a jeho Úvod do praktické sociologie. In: *Novinky.cz - nejčtenější zprávy na českém internetu* [online]. c2003-2024 Borgis a.s., 15. srpna 2018 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z:

<https://www.novinky.cz/clanek/kultura-salon-anatomie-populismu-daniel-prokop-a-jeho-uvod-do-prakticke-sociologie-40056562>

Průzkum pro ČT: Třetina lidí považuje Čapí hnízdo za podvod. In: ČESKÁ TELEVIZE. *ČT24 – Nejdůvěryhodnější zpravodajský web v ČR | Česká televize* [online]. c2024 Česká televize, 23. března 2016 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/domaci/pruzkum-pro-ct-tretina-lidi-povazuje-capi-hnizdo-za-podvod-118266>

Průzkum: ANO 2011 volili lidé napříč populací, i dřívější nevoliči. In: ČESKÁ TISKOVÁ KANCELÁŘ. *Deník.cz - informace, které jsou vám nejbliž* [online]. c2024 VLTAVA LABE MEDIA a.s., 3. listopadu 2013 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: https://www.denik.cz/z_domova/pruzkum-ano-2011-volili-lide-napric-populaci-i-drivejsi-nevolici-20131103.html

První kolo volby prezidenta provázela rekordní účast voličů. In: ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Český statistický úřad | ČSÚ* [online]. c2024 Český statistický úřad, 14. ledna 2023, 11. května 2023 [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/prvni-kolo-volby-prezidenta-provazela-rekordni-ucast-volicu>

PŘEHLEDNĚ: Časová osa kauzy Čapí hnízdo. In: iDNES.CZ. *iDNES – s námi víte víc* [online]. c1998–2024 MAFRA, a. s., 11. března 2016, 14. února 2024 [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/casova-osa-kauza-capi-hnizdo-babis-agrofert.A160311_135345_domaci_jw#space-a

Příběh Milionu chviliek pro demokracii. In: MILION CHVILEK. *Milion chviliek* [online]. c2024 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://milionchvilek.cz/pribeh>

R O Z H O D N U T Í (Č. j. MV-192627-4/OV-2022). MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Úvodní strana – Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. c2024 Ministerstvo vnitra České republiky, 25. listopadu 2022 [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: <https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&opi=89978449&url=https://www.mvcr.cz/volby/soubor/babis-andrej-mv-192627-4-ov-2022.aspx&ved=2ahUKEwib8pr14PSGAXp2AIHHYSwCt8QFnoECBkQAQ&usg=AOvVaw1H2d5Osrp6jyV4C-3KojfC>

ROVENSKÝ, Jan. TAH BABIŠEM Volba prezidenta republiky a dopad na hnutí ANO. INSTITUT PRO POLITIKU A SPOLEČNOST. *Institut pro politiku a společnost* [online]. c2024 Institut pro politiku a společnost, prosinec 2022 [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: <https://www.politikaspolecnost.cz/wp-content/uploads/2022/12/Tah-Babisem-IPPS.pdf>

ROZMAJZL, Petr. ANO – CHRASTAVA – Komunální volby 2018: VOLEBNÍ PROGRAM 2018-2022. In: *Město Chrastava – Oficiální stránky město Chrastava* [online]. c2024 Oficiální stránky město Chrastava, 31. srpna 2018 [cit. 2024-06-24]. Dostupné z:

<http://www.chrastava.cz/forum/viewtopic.php?t=8371&sid=01a32c6054818264459b21d78451acda>

SÁL, Karel. JAK SI VEDLA VLÁDA ANDREJE BABIŠE?. INSTITUT PRO POLITIKU A SPOLEČNOST. *Institut pro politiku a společnost* [online]. c2024 Institut pro politiku a společnost [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: <https://www.politikaspolecnost.cz/wp-content/uploads/2021/11/Jak-si-vedla-vl%C3%A1da-Andreje-Babi%C5%A1e-IPPS.pdf>

Senát schválil úplné zrušení EET od příštího roku. In: MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Úvodní stránka | Ministerstvo financí ČR* [online]. c2024 Ministerstvo financí České republiky, 9. března 2022, 14. prosince 2022 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/ministerstvo/media/tiskove-zpravy/2022/senat-schvalil-uplne-zruseni-eet-od-pris-46800>

SEZEMSKÝ, Jiří. Andrej Babiš a třicet let svobody. In: *Revue Forum: 30 let svobody 1989-2019*. Praha: Forum 24, 2019, (24), s. 51. ISSN 2570-740X.

Seznam dárců. In: *ANO, bude líp* [online]. c2013 ANO [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20131023043844/http://www.anobudelip.cz/cs/onas/financovani-ano/seznam-darcu/>

SIMKANIČ, Ján. Ukazuje se, že to, o čem Andrej Babiš sní, když náhodou spí, zůstává jen snem. In: *Deník N – Nezávislý český deník* [online]. c2024 N media a.s., 19. listopadu 2018 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: [https://denikn.cz/21938/ukazuje-se-ze-to-o-cem-andrej-babis-sni-kdyz-nahodou-spi-zustava-jen-snem/\[placene\]](https://denikn.cz/21938/ukazuje-se-ze-to-o-cem-andrej-babis-sni-kdyz-nahodou-spi-zustava-jen-snem/[placene])

Sněmovna omládlá a má vyšší podíl žen. In: ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Český statistický úřad | ČSÚ* [online]. c2024 Český statistický úřad, 21. října 2017 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/snemovna-omladla-a-ma-vyssi-podil-zen>

STAŇKOVÁ, Klára a ČTK. Charanzová už nechce znovu kandidovat v eurovolbách za ANO. Nelíbí se jí nové směřování hnutí. In: *iRozhlas – spolehlivé a rychlé zprávy* [online]. c1997-2024 Český rozhlas, 20. června 2023 [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/dita-charanzova-ano-eurovolby-2024_2306201140_ako

Stínová vláda. In: *Stínová vláda | ANO, bude líp* [online]. c2021 ANO [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://www.anobudelip.cz/cs/lide/stinova-vlada/>

STUHLÍKOVÁ, Lucie. Vláda získala důvěru. Pro bylo 110 poslanců: V online reportáži jsme sledovali hlasování o důvěře vládě. In: *Aktuálně - Aktuálně.cz* [online]. c1999-2014 Economia, a.s., 18. února 2014 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/politika/sobotkova-vlada-pozada-o-duveru-promluvi-i-zeman/r~37943efe987e11e384ac002590604f2e/?limit=-1>

SŮSA, Richard. Jak se volí prezident a co je přímá volba. In: *Novinky.cz - nejčtenější zprávy na českém internetu* [online]. c2003-2024 Borgis a.s., 5. července 2021 [cit. 2024-

06-23]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/volby-prezidenta-jak-je-volen-prezident-ceske-republiky-40365382>

ŠAFR, Pavel. Hnutí ANO se stalo stranou nespokojených a xenofobních důchodců. In: *FORUM 24 - Názorový internetový deník* [online]. c2015 – 2024 Forum 24 a.s., 28. července 2019 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: https://www.forum24.cz/hnuti-ano-se-stalo-stranou-nespokojenych-a-xenofobnich-duchodcu/?_zn=aWQ9NDkyNjY1MDgwMTUwMDkwMzYwOHx0PTE2NzQwNDcyOTkuMDYzfHRIPTE3MTgxNzQyNTkuMDk2fGM9Qzg5OEE0QzkyOTFBMTY0NkJDRtC0Q0ExMUZGQzhBRTM%3D

ŠINDLEROVÁ, Denisa. Dvě firmy Agrofertu musí vrátit dotace. Byly určeny malým podnikům, píše iRozhlas. In: *ČT24 – Nejdůvěryhodnější zpravodajský web v ČR | Česká televize* [online]. c2024 Česká televize, 23. prosince 2022 [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/domaci/dve-firmy-agrofertu-musi-vratit-dotace-byly-urcene-malym-podnikum-pise-irozhlas-11951>

ŠKODA, Jan. Soud zrušil masivní snížení pokuty pro Prechezu z Agrofertu ministrem Babišovy vlády. In: *ČT24 – Nejdůvěryhodnější zpravodajský web v ČR | Česká televize* [online]. c2024 Česká televize, 29. prosince 2022 [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/domaci/soud-zrusil-masivni-snizeni-pokuty-pro-prechezu-z-agrofertu-ministrem-babisovy-vlady-12068>

ŠKOP, Michal. Přehledně: Kdo komu bral a kam utekly hlasy. Nejvíc „loupili“ ANO a Piráti. In: *Žurnalistika ve veřejném zájmu - HlídacíPes.org* [online]. c2024 HlídacíPes.org, 23. října 2017 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://hlidacipes.org/prehledne-bral-kam-utekly-hlasy-nejvic-loupili-ano-pirati/>

ŠVEC, Kamil a Lukáš HÁJEK. ANALÝZA: ANO bodovalo v obcích s vysokou nezaměstnaností, lidovci u věřících. In: *ČT24 – Nejdůvěryhodnější zpravodajský web v ČR | Česká televize* [online]. c2024 Česká televize, 27. května 2019 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/domaci/analyza-ano-bodovalo-v-obcich-s-vysokou-nezamestnanosti-lidovci-u-vericich-65189>

TEĎ NEBO NIKDY, TEN JEDINÝ PROGRAM, KTERÝ POTŘEBUJETE. ANO, BUDE LÍP. *ANO, bude líp* [online]. c2024 ANO [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: <https://www.anobudelip.cz/file/edee/2017/09/program-hnuti-ano-pro-volby-do-poslanecke-snemovny.pdf>

Ted' nebo nikdy: Volební program hnutí ANO pro krajské volby 2020. In: ANO, BUDE LÍP. *Úvodní stránka | Jaromír Dědeček* [online]. c2024 ANO [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: <https://www.anobudelip.cz/cs/jaromir-dedecek/program/>

TVRDOŇ, Jan. Babiše už opouštějí i věrní voliči. Data odhalují, kdo všechno se od ANO odvrací. In: *Deník N – Nezávislý český deník* [online]. c2024 N media a.s., 11. května 2021 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://denikn.cz/623062/babise-uz-opoustejji-i-vernii-volici-data-odhaluji-kdo-vsechno-se-od-ano-odvraci/> [placené]

UDĚLÁME PRAHU BOHATŠÍ. ANO, BUDE LÍP. *ANO, bude líp* [online]. c2024 ANO, 2018 [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: <https://www.anobudelip.cz/file/edee/ke-stazeni/ostatni/udelame-prahu-bohatsi.pdf>

VÁLKOVÁ, Hana. Počet členů ANO strmě roste, Okamurův Úsvit zamrzl na devíti členech. In: *iDNES – s námi víte víc* [online]. c1998–2024 MAFRA, a. s., 11. dubna 2014 [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/pocty-clenu-politickyh-stran-usvit.A140409_171109_domaci_hv

Věra JOUROVÁ. In: FORBES. *Forbes* [online]. c2024 MediaRey, SE [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: <https://forbes.cz/lists/zeny22/vera-jourova/>

Věra JOUROVÁ: MÍSTOPŘEDSEDKYNĚ (2019–2024). In: GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ PRO KOMUNIKACI. *Evropská komise – oficiální internetové stránky - Evropská komise* [online]. c2024 [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: https://commissioners.ec.europa.eu/vera-jourova_cs

VESECKÝ, Zdeněk. Přehled největší a nejčastější kritiky elektronické evidence tržeb. In: *Podnikatel.cz - největší server pro podnikatele v ČR* [online]. c1997 – 2024 Internet Info, s.r.o., 4. března 2015 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: https://www.podnikatel.cz/clanky/prehled-nejvetsi-a-nejcastejsi-kritiky-elektronicke-evidence-trzeb/?_zn=aWQ9NDkyNjY1MDgwMTUwMDkwMzYwOHx0PTE2NzQwNDcyOTkuMDYzfHRIPTE3MTgxNzQyNTkuMDk2fGM9Qzg5OEE0QzkyOTFBMTY0NkJKDRtc0Q0ExMUZGQzhBRTM%3D

Vláda Bohuslava Sobotky 2014–2017: Úvodní slovo předsedy vlády Bohuslava Sobotky. In: VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *Úvodní strana | Vláda ČR* [online]. c2009–2024 Vláda ČR, 9. listopadu 2017 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: https://vlada.gov.cz/cz/media-centrum/aktualne/vlada-bohuslava-sobotky-2014_2017-160956/

Vláda České republiky Členové. In: *Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna* [online]. c1995–2023 Parlament České republiky, Kancelář Poslanecké sněmovny [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/snem.sqw?org=1164>

Vláda premiéra Sobotky získala důvěru Poslanecké sněmovny. In: VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *Úvodní stránka | Vláda ČR* [online]. c2009–2024 Vláda ČR, 18. únor 2014 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://vlada.gov.cz/cz/media-centrum/aktualne/vlada-premiera-sobotky-ziskala-duveru-poslanecke-snemovny--116009/#>

Volba prezidenta republiky konaná ve dnech 13.01. – 14.01.2023 (promítnuto usnesení NSS): Výsledek volby. In: ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Volby.cz - Český statistický úřad | ČSÚ* [online]. c2024 Český statistický úřad, leden 2023 [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/prez2023nss/pe2?xjazyk=CZ>

Volba prezidenta republiky konaná ve dnech 13.01. – 14.01.2023 (promítnuto usnesení NSS): Výsledky volby prezidenta republiky. In: ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Volby.cz*

- *Český statistický úřad* | ČSÚ [online]. c2024 Český statistický úřad, leden 2023 [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/prez2023nss/pe?xjazyk=CZ>

Volba prezidenta republiky v lednu 2023. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Český statistický úřad* | ČSÚ [online]. c2024 Český statistický úřad [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/191186781/2200862301.pdf/a5364d19-8aef-441b-8cbb-d4cf102893f1?version=1.1>

Volby do Evropského parlamentu konané na území České republiky ve dnech 24.05. – 25.05.2019: Rozdělení mandátů stranám. In: ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Volby.cz - Český statistický úřad* | ČSÚ [online]. c2024 Český statistický úřad, 2019 [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/ep2019/ep?xjazyk=CZ>

Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 25.10. – 26.10.2013: Výsledky voleb do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky. In: ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Volby.cz - Český statistický úřad* | ČSÚ [online]. c2024 Český statistický úřad [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/ps2013/ps?xjazyk=CZ>

Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 20.10. – 21.10.2017 (promítnuto usnesení NSS): Rozdělení mandátů stranám. In: ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Volby.cz - Český statistický úřad* | ČSÚ [online]. c2024 Český statistický úřad [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/ps2017nss/ps?xjazyk=CZ>

Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 8.10. – 9.10.2021: Výsledky voleb do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky. In: ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Volby.cz - Český statistický úřad* | ČSÚ [online]. c2024 Český statistický úřad [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/ps2021/ps?xjazyk=CZ>

Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 25.10. – 26.10.2013: Výsledky voleb do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky. In: ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Volby.cz - Český statistický úřad* | ČSÚ [online]. c2024 Český statistický úřad [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/ps2013/ps?xjazyk=CZ>

Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 8.10. – 9.10.2021: Rozdělení mandátů stranám. In: ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Volby.cz - Český statistický úřad* | ČSÚ [online]. c2024 Český statistický úřad [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/ps2021/ps?xjazyk=CZ>

Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 8.10. – 9.10.2021: Jmenné seznamy. In: ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Volby.cz - Český statistický úřad* | ČSÚ [online]. c2024 Český statistický úřad [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/ps2021/ps111?xjazyk=CZ&xkraj=0&xstrana=0&xv=2&xt=3>

Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 28.05. – 29.05.2010: Celkové výsledky hlasování. In: ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Volby.cz - Český statistický úřad* | ČSÚ [online]. c2024 Český statistický úřad, 2010 [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/ps2010/ps2?xjazyk=CZ>

Volby do Senátu Parlamentu ČR konané dne 12.10. – 13.10.2012: Výsledky hlasování. In: ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD | ČSÚ. *Volby.cz - Český statistický úřad* [online]. c2024 Český statistický úřad [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/senat/se2?xjazyk=CZ&xdatum=20121012>

Volby. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Český statistický úřad* | ČSÚ [online]. c2024 Český statistický úřad [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/201306131/3202032321_vol.pdf/c9d00fff-d36a-4ca3-923a-be93db303c50?version=1.0

VOLEBNÍ PROGRAM Hnutí ANO PRO KOMUNÁLNÍ VOLBY 2018. *Tento týden* [online]. c2008 Studio Kabelové televize Kopřivnice [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: <https://www.ktkstudio.cz/wp-content/uploads/2018/08/Volebn%C3%AD-program-2018.pdf>

VOLEBNÍ PROGRAM PRO PRAHU 2022. *ANO, bude líp* [online]. c2024 ANO [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: <https://www.anobudelip.cz/file/egee/ke-stazeni/ano-program-praha.pdf>

VOLIČI A VOLIČSKÉ MOTIVACE 2013. ČESKÁ TELEVIZE. *ČT24 — Nejdůvěryhodnější zpravodajský web v ČR | Česká televize* [online]. c2024 Česká televize, 2013 [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: <https://img.ct24.cz/multimedia/documents/52/5187/518640.pdf>

Voliči rozhodli o novém složení Poslanecké sněmovny. In: ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Český statistický úřad* | ČSÚ [online]. c2024 Český statistický úřad, 9. října 2021 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/volici-rozhodli-o-novem-slozeni-poslanecke-snemovny>

VOSKA, Michal. Babiš svým rozhodnutím udělal mainstreamu čáru přes rozpočet, míní politolog. In: *iDNES – s námi víte víc* [online]. c1998–2024 MAFRA, a. s., 8. února 2023 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/babis-politika-andres-ano-spd-hnuti-volby-snemovna.A230208_205206_domaci_ivos

VOSKA, Michal. Volební preference ANO nepřekvapily, i když jsou průlomové, soudí politologové. In: *iDNES – s námi víte víc* [online]. c1998–2024 MAFRA, a. s., 10. března 2024 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/volby-ano-pruzkum-novak-mlejnek-parlament-volby-vetsina.A240310_131531_domaci_ivos

VRBA, Martin a Michal ŠPÍNA. Volební preference dle věku, vzdělání, práce, bydliště a pohlaví. In: *Deník Alarm | Nejčtenější progresivní deník v ČR* [online]. c2024, 11. října 2017 [cit. 2024-07-02]. Dostupné z: <https://denikalarm.cz/2017/10/32222/>

VÝSLEDKY VOLEB DO EVROPSKÉHO PARLAMENTU 2019. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Český statistický úřad | ČSÚ* [online]. c2024 Český statistický úřad [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/116236715/prezentace_volby_ep_final.pdf/d50307c2-2664-4beb-a69f-7343cfff4b0?version=1.0 [Prezentace aplikace PowerPoint]

ZAJÍC, František a Vít ANDRLE. Kolik mají sněmovní strany členů? Lidovci nejvíc, Piráti nejmíň, SPD roste a ANO pro nábor nevidí důvod. In: *iRozhlas – spolehlivé a rychlé zprávy* [online]. c1997-2024 Český rozhlas, 30. prosince 2023 [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/clenska-organizace-clenove-strany-ano-ods-pirati-spd-kdu-csl_2312302233_jgr

Zákony:

KNOBLOCHOVÁ, JUDr. Vladimíra. Koncernové právo v zákoně o obchodních korporacích. In: *Informace pro účetní a podnikatele – Portál POHODA* [online]. c2022 STORMWARE s.r.o, 27. května 2016 [cit. 2024-06-24]. Dostupné z: <https://portal.pohoda.cz/zakon-a-pravo/legislativa-pro-podnikatele/koncernove-pravo-v-zakone-o-obchodnich-korporacich/>

Ústava České republiky. In: *Pražský hrad – Prezident České republiky* [online]. c2024 Pražský hrad [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://www.hrad.cz/cs/ceska-republika/ustava-cr>

Zákon č. 424/1991 Sb.: Zákon o sdružování v politických stranách a v politických hnutích. In: *Zákony pro lidi – Sběrka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění* [online]. AION CS, 2010–2024 [cit. 2024-06-23]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-424>